

**PROJEKT LOKALNEJ STRATEGII
ROZWOJU GMINY KAMIENNA GÓRA
NA LATA 2023–2030**

**DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH
I PROCESU OPINIOWANIA**

Spis treści

Wstęp	3
I. Diagnoza w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.....	4
II. Wnioski z diagnozy.....	68
III. Cele strategiczne oraz kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych .	71
IV. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	84
V. Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju.....	85
VI. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Kamienna Góra	86
VII. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	88
VIII. Obszary strategicznej interwencji	111
IX. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	112
X. Ramy finansowe i źródła finansowania	116
XI. Opis przebiegu opiniowania oraz konsultacji społecznych strategii.....	117
XII. Opis procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	118
Spis rysunków	119
Spis tabel	120

Wstęp

Niniejszy dokument jest projektem „Lokalne Strategie Rozwoju Gminy Kamienna Góra na lata 2023-2030”, który zostanie przekazany:

- a) do konsultacji społecznych zgodnie z Uchwałą Nr LI/341/23 Rady Gminy Kamienna Góra z dnia 25 stycznia 2023 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XL/250/22 Rady Gminy Kamienna Góra z dnia 23 lutego 2022 r., w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnej Strategie Rozwoju Gminy Kamienna Góra na lata 2023-2030, oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu tej strategii,
- b) zarządowi Województwa Dolnośląskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa zgodnie z art. 10f ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- c) dyrektorowi Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie we Wrocławiu w celu konsultacji aktów planistycznych w zakresie polityki rozwoju, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Ponadto projekt „Lokalnej Strategie Rozwoju Gminy Kamienna Góra na lata 2023-2030” będzie podstawą do wystąpienia do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w sprawie odstąpienia od konieczności przeprowadzenia procedury Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko.

Wszystkie opinie i uwagi przekazane w procesie konsultacji i opiniowania zostaną rozpatrzone, a te uzasadnione włączone w treść dokumentu.

Następnie projekt strategii rozwoju gminy zostanie przekazany Radzie Gminy Kamienna Góra w celu zatwierdzenia.

I. Diagnoza w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Diagnoza w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym przedstawia opis sytuacji gminy wiejskiej Kamienna Góra, który został przygotowany w ramach procesu tworzenia dokumentu pn.: „Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Kamienna Góra na lata 2023–2030” (dalej „strategia rozwoju gminy”).

Diagnoza jest spójna z postanowieniami art. 10a ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹.

Intencją autorów diagnozy jest przedstawienie sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Kamienna Góra w porównaniu do powiatu kamiennogórskiego i województwa dolnośląskiego oraz zaprezentowanie zmian jakie nastąpiły w okresie pomiędzy 2014-2021 r.

Z tego powodu oraz w celu zapewnienia rzetelności i porównywalności danych wykorzystano przede wszystkim dane pochodzące ze źródeł publicznych, w szczególności Głównego Urzędu Statystycznego.

Ponadto w dokumencie zaprezentowano informacje pochodzące z Monitora Rozwoju Lokalnego (MRL). Narzędzie to pozwala na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju w oparciu o szczegółowe dane pozyskane ze źródeł statystyki publicznej i źródeł administracyjnych (m.in. GUS, MF, MEN). Zaprezentowane w diagnozie narzędzie diagnostyczne rekomendowane jest przy tworzeniu strategii i umożliwia analizę potencjału rozwoju gmin oraz przegląd wskaźników z Banku Danych Lokalnych².

Gmina Kamienna Góra w MRL została zakwalifikowana do grupy funkcjonalnej³ gmin I4, tj. do grupy „gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej”. Głównym punktem odniesienia analizy jest średnia z grupy porównawczej, przyjęta jako wartość charakteryzująca całą grupę jednostek o zbliżonej charakterystyce funkcjonalnej i uwarunkowaniach rozwojowych. Analiza obejmuje lata 2017-2021.

W diagnozie została również zastosowana norma PN-ISO 37120 Zrównoważony rozwój społeczny – Wskaźniki usług miejskich i jakości życia. Norma ta jest częścią serii norm międzynarodowych opracowywanych przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną na potrzeby zintegrowanego podejścia do zrównoważonego rozwoju. W konsekwencji tego, w analizie zostały uwzględnione ustandaryzowane wskaźniki mierzące efekty zarządzania usługami i jakość życia na przestrzeni lat.

Rozdział stanowi ważny punkt wyjścia do dalszych decyzji planistycznych w Strategii, a informacje w nim zebrane pomogą sformułować cele i kierunki działań.

¹ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz. U. 2021 poz. 1057).

² Źródło: <https://monitorrozwoju.pl> [dostęp: 7 marca 2023].

³ P. Śleszyński, T. Komornicki, Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego, Polska Akademia Nauk, Przegląd Geograficzny 2016, 88, 4, s. 469-488.

Analiza sfery społecznej

Demografia

Liczba ludności w gminie Kamienna Góra na przestrzeni ostatnich lat zmniejszyła się. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) na koniec grudnia 2021 r. w gminie mieszkało 8860 osób, co stanowiło 21,5% mieszkańców powiatu kamiennogórskiego. W stosunku do 2014 r. liczba ludności gminy uległa zmniejszeniu o 1,4% (124 osoby). Warto przy tym podkreślić, że zjawisko zmniejszania się liczby ludności zaobserwowano również w przypadku powiatu kamiennogórskiego i Dolnego Śląska, jednak proces depopulacji w powiecie przebiegał szybciej, a w województwie dolnośląskim wolniej.

Tabela 1. Liczba ludności ogółem – stan na 31 grudnia

Wyszczególnienie	2014	2021	2014=100
Gmina Kamienna Góra – ogółem	8 984	8 860	98,6
– mężczyźni	4 489	4 427	98,6
– kobiety	4 495	4 433	98,6
Powiat kamiennogórski – ogółem	44 700	41 244	92,3
Dolny Śląsk – ogółem	2 908 457	2 897 737	99,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W latach 2014-2021 r. w gminie Kamienna Góra współczynnik feminizacji, który określa liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn niezmiennie kształtował się na poziomie 100.

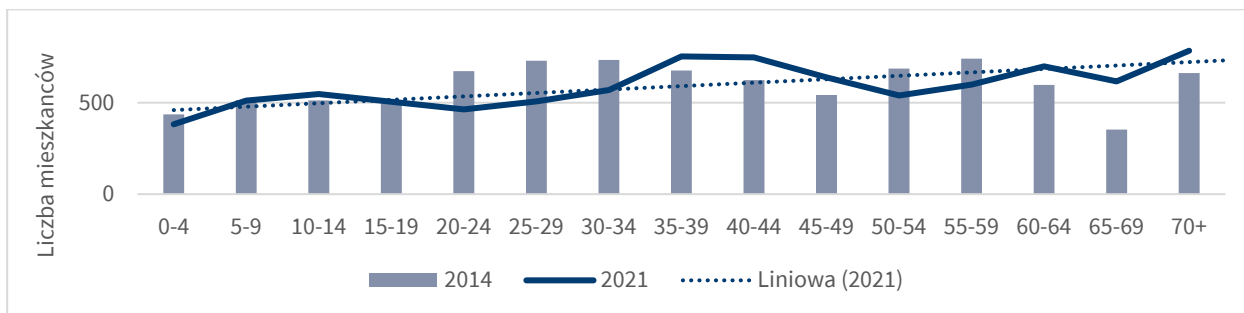
Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy posłużono się danymi GUS. Z analizy zmian ludności według roczników wynika, że w latach 2014-2021 wzrosła liczba ludności w wieku: 10-14 lat (o 6,8%), 35-39 lat (11,4%), 40-44 lata (20,1%), 45-49 lat (17,7%), 60-64 lata (17,1%), 65-69 lat (74,5%) i powyżej 70 lat (18,4%) przy jednoczesnym zmniejszeniu się liczby ludności w pozostałych rocznikach.

Tabela 2. Struktura wiekowa gminy Kamienna Góra – stan na 31 grudnia

Wiek	2014	2021	2014=100	Różnica
0-4	436	382	87,6	-54
5-9	514	511	99,4	-3
10-14	512	547	106,8	35
15-19	507	505	99,6	-2
20-24	672	463	68,9	-209
25-29	729	507	69,5	-222
30-34	734	569	77,5	-165
35-39	676	753	111,4	77
40-44	623	748	120,1	125
45-49	542	638	117,7	96
50-54	686	539	78,6	-147
55-59	741	599	80,8	-142
60-64	597	699	117,1	102
65-69	353	616	174,5	263
70 i więcej	662	784	118,4	122

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

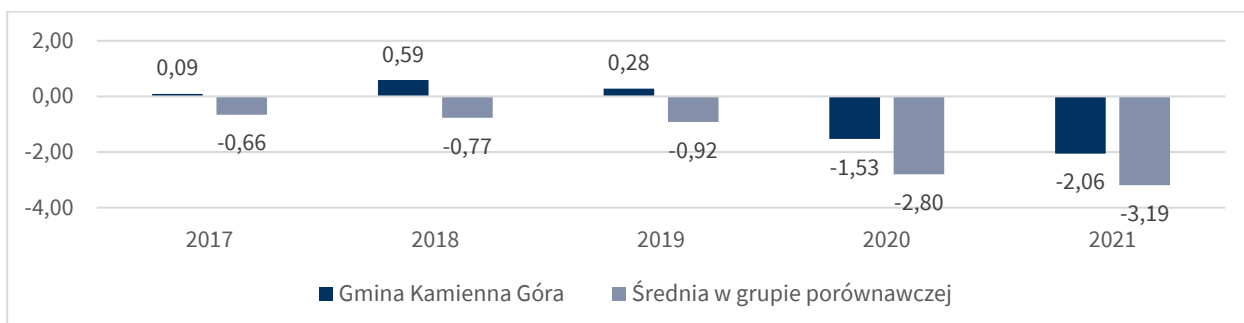
W analizowanym okresie największy wzrost liczby ludności odnotowano w grupie wiekowej 65-69 lat (wzrost o 263 osoby) oraz 40-44 lata (wzrost o 125 osób). Największy spadek liczby ludności zanotowano w grupie wiekowej 25-29 lat (gdzie zmiana wynosiła -222 osoby) oraz w grupie 20-24 lata (-209 osób).

Rysunek 1. Struktura wiekowa gminy Kamienna Góra – stan na 31 grudnia

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Analiza wartości wskaźnika MRL przedstawiającego „Zmianę liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako procent ludności w roku bazowym” wskazuje, że w latach 2017-2021 gmina Kamienna Góra najniższą wartość wskaźnika osiągnęła w 2021 r. Warto przy tym zaznaczyć, że w latach 2020-2021 pomimo odnotowanych ujemnych wartości wskaźnika względem lat wcześniejszych, pozycja gminy Kamienna Góra w dalszym ciągu była korzystniejsza w zestawieniu do średniej w grupie porównawczej.

Rysunek 2. Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

Poniższa prognoza demograficzna została opracowana dla ludności faktycznie zamieszkałej w gminach województwa dolnośląskiego, tzn. ogółu osób zameldowanych na pobyt stały w danej jednostce i osób przebywających czasowo i zameldowanych w tej jednostce na pobyt czasowy ponad 3 miesiące⁴. Z prognozy długoterminowej w perspektywie do 2040 r. wynika, że liczba ludności ogółem w gminie Kamienna Góra ulegnie zmniejszeniu.

Tabela 3. Prognoza demograficzna ludności gminy Kamienna Góra do 2040 r.

Struktura ludności	2025	2030	2035	2040
Ogółem	9 055	9 048	8 988	8 886
Wiek przedprodukcyjny	1 542	1 387	1 319	1 277
Wiek produkcyjny	5 459	5 394	5 196	4 928
– mobilny	3 256	3 019	2 730	2 515
– niemobilny	2 203	2 375	2 466	2 413
Wiek poprodukcyjny	2 054	2 267	2 473	2 681

Źródło: Prognoza demograficzna Dolnego Śląska do 2040 r. (2021)

W strukturze ludności gminy Kamienna Góra według ekonomicznych grup wieku negatywnej zmianie ulegnie liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym mobilnym. Jednocześnie liczba ludności w wieku produkcyjnym niemobilnym i poprodukcyjnym ulegnie wzrostowi. W rezultacie na terenie gminy postępować będzie proces starzenia się społeczeństwa.

Znaczącymi czynnikami, które wpływają na kształtowanie się bilansu ludnościowego gminy i jej profilu demograficznego są: ruch naturalny określający zmiany w liczbie ludności (urodzenia i zgony) oraz występujące w gminie procesy migracyjne.

⁴ Prognoza demograficzna dla gmin województwa dolnośląskiego do 2040 r. (2021).

W 2021 r. w gminie Kamienna Góra wartość wskaźnika „urodzenia żywe na 1000 osób” wynosiła 7,46 i była jedną z najniższych wartości w całym analizowanym okresie. Jednocześnie w 2021 r. najwyższą wartość osiągnął wskaźnik „zgony na 1000 osób” (14,02). Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy, należy wymienić panującą od marca 2020 r. pandemia koronawirusa SARS-CoV-2, która miała znaczny wpływ na śmiertelność, szczególnie wśród seniorów. Niestety, przez większość analizowanego okresu w gminie Kamienna Góra utrzymywał się ujemny przyrost naturalny. W 2021 r. wartość niniejszego wskaźnika wyniosła (-6,56). Był to jednocześnie najgorszy wynik w analizowanym okresie.

Tabela 4. Ruch naturalny na 1000 osób w gminie Kamienna Góra w latach 2014-2021

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe	9,32	8,66	10,54	8,86	7,97	7,43	7,73	7,46
Zgony	10,98	9,77	9,09	10,08	8,53	10,76	12,66	14,02
Przyrost naturalny	-1,66	-1,11	1,44	-1,22	-0,55	-3,33	-4,93	-6,56

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Chociaż, jak wcześniej stwierdzono na obszarze gminy Kamienna Góra mamy do czynienia z ujemnym przyrostem demograficznym, to jednak warto podkreślić, że sytuacja gminy na tle innych gmin powiatu kamiennogórskiego oraz samego powiatu jest relatywnie korzystna.

Tabela 5. Przyrost naturalny na 1000 osób

Jednostka terytorialna	2014	2021	Różnica
Gmina Kamienna Góra	-1,66	-6,56	-4,90
Miasto Kamienna Góra	-5,18	-13,40	-8,22
Gmina Lubawka	-3,90	-6,66	-2,76
Gmina Marciszów	-4,60	-7,59	-2,99
Powiat kamiennogórski	-4,19	-9,78	-5,59
Dolny Śląsk	-0,94	-5,49	-4,55

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W 2021 r. gmina Kamienna Góra znalazła się w najlepszej sytuacji demograficznej pod względem wartości wskaźnika „przyrost naturalny na 1000 osób” na tle gmin powiatu kamiennogórskiego. W powiecie wskaźnik wyniósł (-9,78). Jednocześnie gmina Kamienna Góra w 2021 r. osiągnęła wartość gorszą od średniej wartości wskaźnika dla Dolnego Śląska (-5,49).

Równolegle w badanym okresie na obszarze gminy Kamienna Góra:

- dominowało dodatnie saldo migracji ogółem,
- występowało ujemne saldo migracji wewnętrznych,
- występowało dodatnie saldo migracji zagranicznych.

W 2021 r. saldo migracji ogółem na 1000 ludności wyniosło 0,00. W stosunku do 2014 r. sytuacja uległa poprawie, wówczas saldo migracji ogółem wynosiło (-1,11). Wpływ na korzystniejszą sytuację gminy miało dodatnie saldo migracji zagranicznych, wynoszące 0,79.

Tabela 6. Ruch migracyjny na 1000 osób w gminie Kamienna Góra w latach 2014-2021

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Saldo migracji ogółem	-1,11	b.d.	0,67	2,77	1,00	1,33	-1,46	0,00
Saldo migracji wewnętrznych	-1,00	4,80	0,12	3,21	0,67	1,00	-1,91	-0,79
Saldo migracji zagranicznych	-0,11	b.d.	0,55	-0,44	0,33	0,33	0,45	0,79

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Należy podkreślić, że ujemne saldo migracji ogółem na 1000 osób w 2021 r. odnotowano w powiecie kamiennogórskim (-4,07) i w większości gmin wchodzących w jego skład. Dodatnim saldem migracji ogółem charakteryzował się także Dolny Śląsk (1,23).

Tabela 7. Saldo migracji ogółem na 1000 osób

Jednostka terytorialna	2014	2021	Różnica
Gmina Kamienna Góra	-1,11	0,00	1,11
Miasto Kamienna Góra	-5,38	-5,86	-0,48
Gmina Lubawka	-6,20	-5,48	0,72
Gmina Marciszów	-0,65	-1,61	-0,96
Powiat kamiennogórski	-4,24	-4,07	0,17
Dolny Śląsk	0,19	1,23	1,04

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Na potencjał demograficzny wpływa również struktura wiekowa ludności. Niestety obserwowanym na terenie gminy Kamienna Góra zjawiskiem jest starzenie się społeczeństwa. Widoczny jest wzrost wartości wskaźnika obciążenia demograficznego. Rośnie również liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

W 2014 r. na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadają w przybliżeniu 74 osoby w wieku poprodukcyjnym, w 2021 r. wskaźnik ten wzrósł do 101 osób. Wzrósł również z 15,6 do 23,3 wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi. W rezultacie w gminie Kamienna Góra w 2021 r. ponad 15% ludności gminy stanowili seniorzy w wieku 65 lat i więcej.

Tabela 8. Wskaźniki obciążenia demograficznego w gminie Kamienna Góra

Wskaźnik	2014	2021	2014=100
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	74,3	101,4	136,5
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	15,6	23,3	149,4
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	11,3	15,8	139,8

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Proces starzenia się społeczeństwa widoczny jest w całym powiecie. W latach 2014-2021 wartość współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi wzrosła w powiecie kamiennogórskim z 21,9 do 31,7. Z największym natężeniem zjawisko występuje w mieście Kamienna Góra (36,4).

Tabela 9. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi

Jednostka terytorialna	2014	2021	2014=100	Powiat=100 Rok 2021	Dolny Śląsk=100 Rok 2021
Gmina Kamienna Góra	15,6	23,3	149,4	73,5	76,9
Miasto Kamienna Góra	25,8	36,4	141,1	114,8	120,1
Gmina Lubawka	21,3	31,9	149,8	100,6	105,3
Gmina Marciszów	19,4	29,7	153,1	93,7	98,0
Powiat kamiennogórski	21,9	31,7	144,7	100,0	104,6
Dolny Śląsk	22,0	30,3	137,7	95,6	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z raportu Kancelarii Senatu RP: „na zjawisko starzenia się ludności wpływa pośrednio szereg czynników, jak np. poziom zamożności społeczeństwa, promowany model rodziny, aktywność zawodowa kobiet, poziom opieki społecznej i ochrony zdrowia, wykształcenie ludności oraz polityka społeczna państwa. Wyrazem tego są zmiany struktury konsumpcji, wzrost zapotrzebowania na niektóre usługi (np. w dziedzinie ochrony zdrowia, opieki społecznej), zmniejszenie aktywności zawodowej, zwiększenie wydatków na utrzymanie rosnącej grupy poprodukcyjnej, zmiana struktury siły roboczej, rodziny i gospodarstw domowych. Wymusza to działania ze strony państwa w zakresie dostosowania infrastruktury i nakładów finansowych na różne dziedziny życia społeczno-gospodarczego”⁵.

Konkludując, zmiany w strukturze wiekowej ludności gminy będą w przyszłości wpływać na kierunki inwestycji infrastrukturalnych. Należy oczekiwać rosnącego popytu na usługi dedykowane seniorom. Należałoby także wspomnieć o systematycznym wzroście wydatków związanych z opieką zdrowotną.

⁵ A. Dragan, Starzenie się społeczeństwa polskiego i jego skutki, Kancelaria Senatu, Warszawa 2011, s. 4.

Rynek pracy

Jak wynika z danych GUS w 2021 r. w gminie Kamienna Góra (według faktycznego miejsca pracy) pracowało łącznie 1607 osób, w tym 687 mężczyzn i 920 kobiet. Należy jednak podkreślić, że informacje pochodzące z GUS nie zawierają danych dotyczących zatrudnienia osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych, pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach oraz nie zawierają podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. Można więc uznać, że liczba osób faktycznie pracujących była wyższa.

Tabela 10. Pracujący ogółem

Wyszczególnienie	2014	2021	2014=100
Gmina Kamienna Góra – ogółem	1 306	1 607	123,0
– mężczyźni	627	687	109,6
– kobiety	679	920	135,5
Powiat kamiennogórski – ogółem	7 755	7 523	97,0
Dolny Śląsk – ogółem	730 013	808 682	110,8

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W latach 2014-2021 wartość wskaźnika pracujący na 1000 ludności istotnie wzrosła (z 145 do 181), co wynika po części ze spadku bezrobocia a po części ze spadku liczby ludności. Jednocześnie wskaźnik ten kształtował się w 2021 r. poniżej średniej dla Dolnego Śląska (279). Poddając analizie sytuację gminy Kamienna Góra na tle innych gmin powiatu kamiennogórskiego, można stwierdzić, że wyższą wartość wskaźnika „pracujący na 1000 ludności” w 2021 r. odnotowano jedynie w mieście Kamienna Góra (248).

Tabela 11. Pracujący na 1000 ludności

Jednostka terytorialna	2014	2021	2014=100	Powiat=100 Rok 2021	Dolny Śląsk=100 Rok 2021
Gmina Kamienna Góra	145	181	124,8	99,5	64,9
Miasto Kamienna Góra	235	248	105,5	136,3	88,9
Gmina Lubawka	125	112	89,6	61,5	40,1
Gmina Marciszów	81	85	104,9	46,7	30,5
Powiat kamiennogórski	173	182	105,2	100,0	65,2
Dolny Śląsk	251	279	111,2	153,3	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Z danych GUS wynika, że na przestrzeni lat 2014-2021 w gminie Kamienna Góra zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych z 456 do 151, przy czym zjawisko bezrobocia z większym natężeniem występowało w przypadku mężczyzn (78 bezrobotnych).

Tabela 12. Bezrobotni ogółem

Wyszczególnienie	2014	2021	2014=100
Gmina Kamienna Góra – ogółem	456	151	33,1
– mężczyźni	266	78	29,3
– kobiety	190	73	38,4
Powiat kamiennogórski – ogółem	2 212	792	35,8
Dolny Śląsk – ogółem	121 562	58 738	48,3

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Analizując zjawisko bezrobocia, wykorzystano wskaźnik „Miejska stopa bezrobocia”, rekomendowany w PN-ISO 37120 Zrównoważony rozwój społeczny – Wskaźniki usług miejskich i jakości życia⁶.

⁶ Autorzy diagnozy wykorzystali ten wskaźnik, ponieważ w ich opinii dobrze oddaje sytuację na rynku pracy zarówno w gminach miejskich, jak i miejsko-wiejskich i wiejskich.

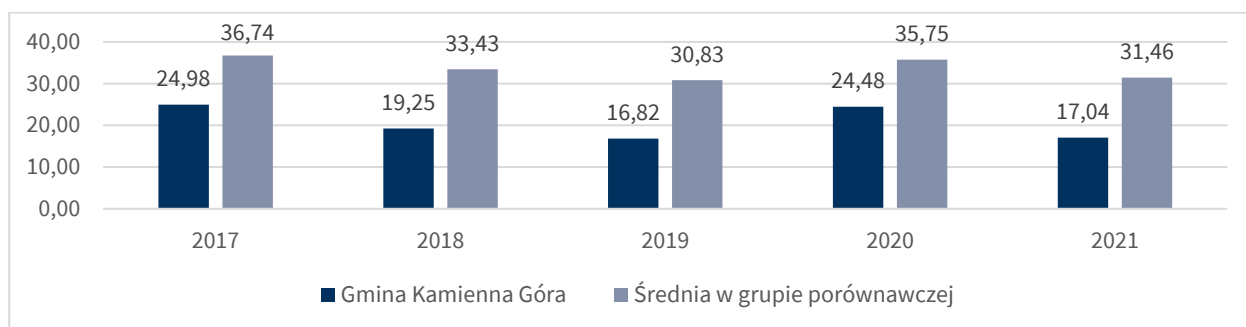
W analizowanym okresie wskaźnik bezrobocia rozumiany (zgodnie z wytycznymi normy PN-ISO 37120) jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w wieku produkcyjnym w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się w gminie Kamienna Góra z 7,7% w 2014 r. do 2,8% w 2021 r. Należy podkreślić, że w 2021 r. wartość przedmiotowego wskaźnika była w gminie Kamienna Góra niższa od średniej dla powiatu kamiennogórskiego (3,3%) oraz niższa niż w województwie (3,4%).

Tabela 13. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem

Jednostka terytorialna	2014	2021	2014=100	Powiat=100 Rok 2021	Dolny Śląsk=100 Rok 2021
Gmina Kamienna Góra	7,7	2,8	36,4	84,8	82,4
Miasto Kamienna Góra	7,6	3,4	44,7	103,0	100,0
Gmina Lubawka	7,3	3,2	43,8	97,0	94,1
Gmina Marciszów	9,9	3,9	39,4	118,2	114,7
Powiat kamiennogórski	7,8	3,3	42,3	100,0	97,1
Dolny Śląsk	6,6	3,4	51,5	103,0	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Według Monitora Rozwoju Lokalnego wartości wskaźnika „liczby bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców” w analizowanych latach były niższe w gminie Kamienna Góra w zestawieniu do średniej w grupie porównawczej. Najniższą wartość wskaźnik osiągnął w gminie Kamienna Góra w 2019 r. i wynosił 16,82.

Rysunek 3. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

Podsumowując, sytuacja na rynku pracy w gminie na przestrzeni analizowanych lat uległa poprawie. Pandemia, chociaż wpłynęła na czasowe ograniczenie działalności podmiotów gospodarki narodowej, to jednak nie doprowadziła do załamania lokalnego rynku pracy. Dodatkowo, należy także wspomnieć o oddziaływaniu Republiki Czeskiej na lokalny rynek pracy, w której zatrudniona jest część mieszkańców gminy Kamienna Góra, co generuje problem „wysysania” pracowników przez rynek czeski.

Pomoc społeczna

Przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych jest łatwiejsze dzięki pomocy społecznej. Osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, materialnej i zdrowotnej powinno zapewnić się doraźną pomoc. Zadaniem pomocy społecznej jest więc sterowanie działaniami dążącymi do samodzielności mieszkańców gminy i ich rodzin, a także ich integracji ze środowiskiem.

Za pomoc społeczną na terenie gminy Kamienna Góra odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze z siedzibą: Aleja Wojska Polskiego 10B.

Z danych GUS wynika, że w 2021 r. ze środowiskowej pomocy społecznej skorzystało 127 gospodarstw domowych (266 osób). W stosunku do 2014 r. zarówno liczba gospodarstw domowych, jak i liczba osób korzystających z pomocy uległy wyraźnemu zmniejszeniu. Wówczas z pomocy społecznej korzystało 200 gospodarstw domowych (157 osób). Zmniejszyła się również liczba najuboższych gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. W 2021 r. było ich 51 (165 osób). W 2014 r. gospodarstw tych było 157 (402 osoby).

Tabela 14. Pomoc społeczna w gminie Kamienna Góra

Wyszczególnienie	2014	2021	2014=100%
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej			
Ogółem	200	127	63,5
Poniżej kryterium dochodowego	157	81	51,6
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej			
Ogółem	513	266	51,9
Poniżej kryterium dochodowego	402	165	41,0
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (%)			
Ogółem	5,7	3,0	52,6
Poniżej kryterium dochodowego	4,5	1,9	42,2

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z danych GUS na przestrzeni lat 2014-2021 zmniejszył się także o ponad połowę odsetek ludności żyjącej w ubóstwie z 4,5% do 1,9%. Przyczyn powyższego stanu upatrywać należy m.in. w korzystnych zmianach zachodzących na rynku pracy oraz w zakresie polityki społecznej (np. program Rodzina 500+).

Analizując pomoc społeczną w gminie Kamienna Góra w podziale na poszczególne gminy powiatu wykorzystano wskaźnik „Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności”.

W porównaniu do gmin wchodzących w skład powiatu kamiennogórskiego, sytuacja w gminie Kamienna Góra kształtuje się relatywnie korzystnie. W 2021 r. jedynie w mieście Kamienna Góra (280) wartość wskaźnika „Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności” była niższa niż w gminie Kamienna Góra (301).

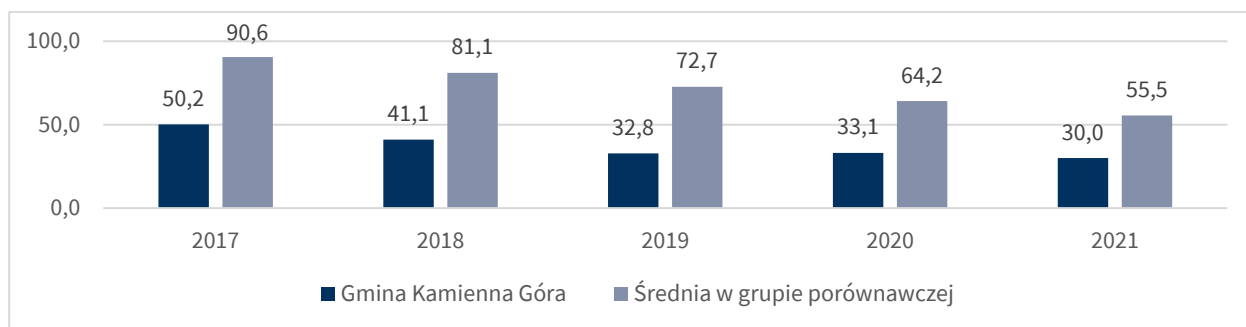
Pomimo zaobserwowanych korzystnych zmian, liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Kamienna Góra jest nadal wysoka w porównaniu do średniej dla województwa (274).

Tabela 15. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Jednostka terytorialna	2014	2021	2014=100	Powiat=100 Rok 2021	Dolny Śląsk=100 Rok 2021
Gmina Kamienna Góra	569	301	52,9	91,8	109,9
Miasto Kamienna Góra	641	280	43,7	85,4	102,2
Gmina Lubawka	692	359	51,9	109,5	131,0
Gmina Marciszów	1 289	503	39,0	153,4	183,6
Powiat kamiennogórski	706	328	46,5	100,0	119,7
Dolny Śląsk	576	274	47,6	83,5	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Z analizy danych zawartych w MRL wynika, że na tle gmin należących do grupy porównawczej sytuacja w gminie Kamienna Góra w latach 2017-2021 kształtuje się relatywnie korzystnie. Wartość wskaźnika „osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców” była w gminie niższa w ostatnich latach w zestawieniu do średnich wartości wskaźnika w grupie porównawczej. Warto także dodać, że wskaźnik ten w 2021 r. w gminie Kamienna Góra osiągnął najniższą wartość (30,0).

Rysunek 4. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

Jak wynika z danych GUS w 2021 r. na terenie gminy Kamienna Góra funkcjonowały dwie placówki stacjonarnej pomocy społecznej dysponujące 209 miejscami.

Tabela 16. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej (łącznie z filiami)

Jednostka terytorialna	Placówki		Miejsca w placówkach	
	2014	2021	2014	2021
Gmina Kamienna Góra	1	2	136	209
Miasto Kamienna Góra	0	0	0	0
Gmina Lubawka	1	0	4	0
Gmina Marciszów	0	0	0	0
Powiat kamiennogórski	2	2	140	209
Dolny Śląsk	110	138	8 118	9 266

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Istotnym wyzwaniem jest wsparcie osób niepełnosprawnych, w szczególności finansowe. W latach 2014-2021 liczba osób, którym przyznano zasiłek z tytułu niepełnosprawności na obszarze gminy Kamienna Góra zmniejszyła się o 18,2% w przypadku zasiłków stałych (22 osoby w 2014 r. i 18 osób w 2021 r.) oraz o 67,7% w przypadku zasiłków okresowych (31 osób w 2014 r. i 10 osób w 2021 r.). Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy z tyt. niepełnosprawności w 2021 r. zmniejszyła się o 28,0% (25 osób w 2014 r. i 18 osób w 2021 r.).

W konsekwencji, liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności zmniejszyła się w analizowanym okresie w gminie Kamienna Góra o 31,3% (67 rodzin w 2014 r. i 46 rodzin w 2021 r.).

Aktualnie wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób niesamodzielnych w gminie Kamienna Góra realizowane jest dzięki programom: Program ostonowy „Korpus wsparcia seniorów” na rok 2023 oraz Program „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2023.

Jak wynika z uzyskanych danych, w latach 2014-2021 odnotowano spadek liczby osób korzystających z usług opiekuńczych. Tym samym, na terenie gminy Kamienna Góra w 2021 r. z usług opiekuńczych nie korzystała żadna osoba (3 osoby korzystały w 2014 r.).

W gminie Kamienna Góra występują natomiast rodziny mające problemy opiekuńczo-wychowawcze. Liczba takich rodzin, korzystająca ze wsparcia GOPS w 2021 r. wyniosła 17 (o 3 mniej niż w 2014 r.).

W związku z powyższym GOPS w Kamiennej Górze realizuje następujące strategie i programy: Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023-2030, Gminny Program ostonowy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na lata 2021-2026, Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Kamienna Góra na lata 2021-2023, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026.

Podsumowując w gminie Kamienna Góra zauważalne są pozytywne zmiany, które doprowadziły do zmniejszenia sfery ubóstwa. Sytuacja ta wymaga kontynuacji działań, zwłaszcza że w przyszłości należy spodziewać się wzrostu popytu na usługi związane z opieką nad osobami niesamodzielnymi i seniorami, co może skutkować koniecznością rozwoju odpowiedniej infrastruktury.

Aktywność społeczna i organizacje pozarządowe

Istotne znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego ma aktywność ludności. Wynika ona m.in. z poziomu kapitału społecznego. Wyznacznikiem aktywności społecznej jest rozwój organizacji pozarządowych, w tym fundacji i stowarzyszeń. Dzięki współpracy organizacji samorządowych z mieszkańcami łatwiej zrozumieć lokalne potrzeby. Można w ten sposób efektywniej wypełniać nakreślone zadania publiczne.

Najbardziej aktywne organizacje pozarządowe wraz z zakresem ich działania funkcjonujące na terenie gminy Kamienna Góra przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Najbardziej aktywne organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Kamienna Góra

Nazwa organizacji	Zakres działania
Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego „Perła Baroku”	Działanie na rzecz obszarów wiejskich.
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju wsi Leszczyniec „Leszczynowa Dolina”	Wspieranie rozwoju i modernizacja wsi Leszczyniec.
Stowarzyszenie „Nasza Wieś” w Ptaszkowie	Działalność publiczna na rzecz poprawy warunków życia społeczności wsi Ptaszków i gminy Kamienna Góra.
Stowarzyszenie Optymistów Krzeszowskich	Inicjowanie i wspieranie działań kulturalnych, edukacyjnych i sportowych na rzecz społeczności lokalnej.
Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kwiat Lnu”	Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich z uwzględnieniem należytej ochrony oraz promocji środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych oraz równości szans, zaktywizowanie ludności wiejskiej.
Stowarzyszenie Grupa Ratownictwa Specjalistycznego Medyk 4x4 w Leszczyńcu	Prowadzenie działalności na rzecz ratownictwa i ochrony ludności, udział i samodzielne prowadzenie działań ratowniczych, pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych, działanie na rzecz ochrony środowiska, działanie na rzecz ochrony i promocji zdrowia.
Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich „Szarocinianki”	Upowszechnianie i obrona praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn; kultywowanie i szerzenie tradycji, folkloru, kultury i sztuki wśród mieszkańców wsi; integracja społeczna wsi; wykorzystanie walorów naturalnych okolicy, dla celów promocji wsi Szarocin i poprawy jakości życia mieszkańców; działalność na rzecz ochrony środowiska; działalność na rzecz ochrony i promocji zdrowia mieszkańców, kultury fizycznej i sportu; podnoszenie kultury osobistej mieszkańców; pomoc ofiarom katastrof i klęsk żywiołowych.
Wrzosowisko Ogorzelec	Działanie na rzecz rozwoju wsi; zapobieganie dewastacji obiektów architektury i niszczenia środowiska naturalnego; wszechstronne propagowanie informacji, metod i technik w zakresie działalności kulturalnej, integracji, rozwoju sportu i turystyki; promocja i popieranie walorów kulturalnych i oświatowych; pobudzanie świadomości społeczeństw z zakresu dbania o środowisko i zabytki kulturalne; ochrona zabytków kultury i środowiska wiejskiego.
Wiejskie Stowarzyszenie Dance Life	Działanie na rzecz upowszechniania tradycji narodowych, kulturalnych, tańca, muzyki, śpiewu; zapobieganie utracie i niszczeniu zabytków architektury i kultury; wszechstronne propagowanie informacji, metod i technik w zakresie działalności określonej w statucie stowarzyszenia; promocja i popieranie działań określonych w statucie; pobudzanie świadomości społeczeństw z zakresu: kultury, piosenki ludowej, zabytków architektury, sportu, turystyki, rekreacji i promocji tych działań; ochrona zabytków, przyrody i środowiska naturalnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kamienna Góra.

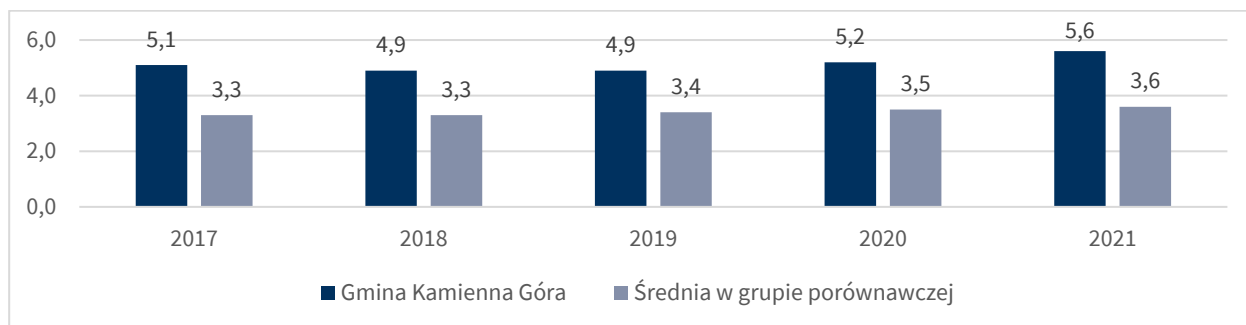
Aktywność społeczna mierzona liczbą organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców była w gminie Kamienna Góra w 2021 r. wyższa niż w 2014 r. i wynosiła 56. Liczba ta kształtowała się powyżej średniej dla powiatu kamiennogórskiego (41) i powyżej średniej dla województwa dolnośląskiego (44). Warto zaznaczyć, że w analizowanym okresie gmina Kamienna Góra charakteryzowała się najwyższą wartością analizowanego wskaźnika na tle wszystkich gmin wchodzących w skład powiatu.

Tabela 18. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	2014	2021	2014=100	Powiat=100 Rok 2021	Dolny Śląsk=100 Rok 2021
Gmina Kamienna Góra	41	56	136,6	136,6	127,3
Miasto Kamienna Góra	32	33	103,1	80,5	75,0
Gmina Lubawka	37	46	124,3	112,2	104,5
Gmina Marciszów	19	30	157,9	73,2	68,2
Powiat kamiennogórski	34	41	120,6	100,0	93,2
Dolny Śląsk	36	44	122,2	107,3	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Również na podstawie danych zawartych w Monitorze Rozwoju Lokalnego można zauważyć, że w porównaniu z gminami należącymi do grupy porównawczej mieszkańcy gminy Kamienna Góra wykazują się wysoką aktywnością. W 2021 r. wartość wskaźnika „organizacje społeczne na 1000 mieszkańców” była w analizowanym okresie w gminie Kamienna Góra najwyższa i wyniosła 5,6, natomiast średnia w grupie porównawczej wyniosła 3,6.

Rysunek 5. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

Opieka nad dziećmi do lat 3

Wpływ na poziom i jakość życia mieszkańców ma dostęp do opieki żłobkowej. Swobodny dostęp do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 umożliwia podjęcie zatrudnienia przez rodziców i wpływa korzystnie na aktywność zawodową, szczególnie kobiet. W gminie Kamienna Góra nie funkcjonuje żłobek ani klub dziecięcy. Jedyne żłobek w powiecie kamiennogórskim funkcjonuje w mieście Kamienna Góra – Żłobek Miejski w Kamiennej Górze.

Sytuacja dot. opieki żłobkowej w powiecie kamiennogórskim wyraźnie odbiega od sytuacji w województwie dolnośląskim, gdzie opieką żłobkową w 2021 r. objętych było 23,2% dzieci w wieku od 1 do 3 lat. Jak wynika z danych, problemy z dostępnością do infrastruktury zapewniającej opiekę nad dziećmi do lat 3 występują nie tylko na terenie gminy Kamienna Góra, ale także w gminach Lubawka i Marciszów.

Tabela 19. Dzieci objęte opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym

Jednostka terytorialna	Dzieci w wieku do 3 lat ogółem		Dzieci objęte opieką w żłobkach		Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	
	2014	2021	2014	2021	2014	2021
Gmina Kamienna Góra	237	206	0	0	0,0	0,0
Miasto Kamienna Góra	424	305	45	72	10,6	23,6
Gmina Lubawka	218	237	0	0	0,0	0,0
Gmina Marciszów	117	104	0	0	0,0	0,0
Powiat kamiennogórski	996	852	45	72	4,5	8,5
Dolny Śląsk	80 059	76 135	7 975	17 697	10,0	23,2

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Powyższa sytuacja dowodzi, że na obszarze gminy Kamienna Góra występuje luka infrastrukturalna w zakresie dostępu do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Problemy z dostępem do powyższej infrastruktury mogą sprzyjać odpływowi mieszkańców, zwłaszcza ludzi młodych.

Istotnym elementem, który może wpłynąć na wzrost upowszechnienia opieki żłobkowej jest prowadzenie działań promocyjno-informacyjnych na temat różnych form opieki nad dziećmi do lat 3, jak również na upowszechnienie wiedzy o takich formach jak opiekun dzienny czy „niania” wśród mieszkańców, a szczególnie rodziców dzieci do lat 3.

Wychowanie przedszkolne

Potencjał gminy buduje się m.in. poprzez przełamywanie barier w zakresie dostępu do edukacji i to już od wieku przedszkolnego. Na terenie gminy Kamienna Góra funkcjonuje 5 oddziałów przedszkolnych zlokalizowane przy Zespole Szkół w Pisarzowicach – 2 oddziały, Szkole Podstawowej w Szarocinie – 2 oddziały i Szkole Podstawowej w Ptaszkowie – 1 oddział. Do końca roku szkolnego 2021/2022 przy Szkole Podstawowej w Krzeszowie funkcjonowały 4 oddziały przedszkolne. W gminie funkcjonuje także Przedszkole Publiczne w Krzeszowie (4 oddziały) i Przedszkole Publiczne w Pisarzowicach (2 oddziały).

Jak wynika z danych GUS w 2021 r. odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym był w gminie Kamienna Góra niższy od średniej dla powiatu kamiennogórskiego. W 2021 r. na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat opieką przedszkolną w gminie objętych było 584 dzieci (w powiecie – 789 dzieci). Wartość wskaźnika kształtowała się także poniżej średniej dla Dolnego Śląska wynoszącej 892 dzieci.

Tabela 20. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat

Jednostka terytorialna	2014	2021	2014=100	Powiat=100 Rok 2021	Dolny Śląsk=100 Rok 2021
Gmina Kamienna Góra	561	584	104,1	74,0	65,5
Miasto Kamienna Góra	825	998	121,0	126,5	111,9
Gmina Lubawka	703	760	108,1	96,3	85,2
Gmina Marciszów	504	636	126,2	80,6	71,3
Powiat kamiennogórski	699	789	112,9	100,0	88,5
Dolny Śląsk	800	892	111,5	113,1	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Na tle całego powiatu kamiennogórskiego w 2021 r. to właśnie w gminie Kamienna Góra odnotowano najniższy odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

Dostęp do przedszkoli umożliwia podjęcie zatrudnienia przez rodziców, a tym samym może przyczynić się do ograniczenia sfery ubóstwa i zwiększenia udziału kobiet na rynku pracy.

Edukacja szkolna

Istotną kwestią związaną ze sferą społeczną jest edukacja szkolna. W 2021 r. gmina Kamienna Góra była organem prowadzącym dla 4 szkół podstawowych. W gminie funkcjonuje:

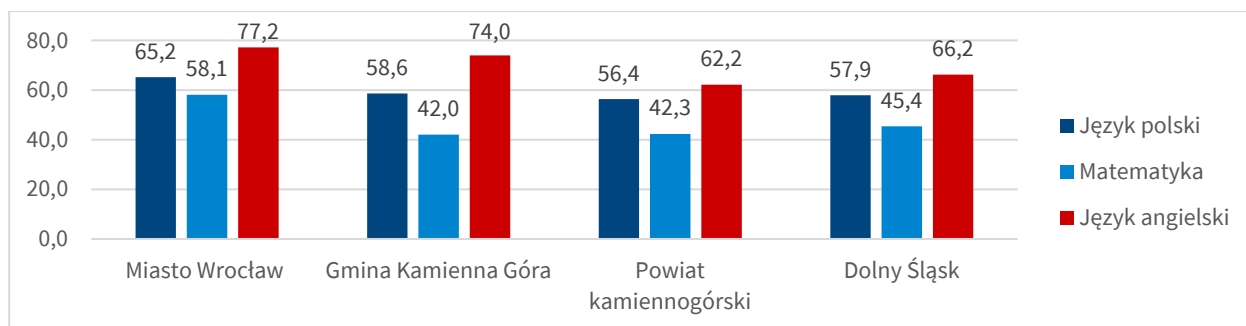
- Szkoła Podstawowa w Krzeszowie – 256 uczniów – 44 nauczycieli,
- Szkoła Podstawowa w Pisarzowicach – 181 uczniów – 31 nauczycieli,
- Szkoła Podstawowa w Szarocinie – 68 uczniów – 21 nauczycieli,
- Szkoła Podstawowa w Ptaszkowie – 114 uczniów – 22 nauczycieli.

Wyniki uczniów są efektem procesu nauczania. Weryfikacja postępów edukacyjnych i osiągnięć uczniów przybiera różne formy. Najczęściej są to egzaminy wewnętrzne i zewnętrzne oraz konkursy przedmiotowe. O sytuacji szkolnictwa podstawowego świadczą m.in. wyniki egzaminu ósmoklasisty.

Jak wynika z danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (CKE), średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego oraz języka angielskiego dla szkół zlokalizowanych na terenie gminy Kamienna Góra kształtowały się w 2021 r. na wyższym poziomie względem średnich dla powiatu kamiennogórskiego.

Z innych danych wynika, że uczniowie Ci osiągnęli w 2021 r. również średnie wyniki z języka polskiego oraz języka angielskiego powyżej średnich dla Dolnego Śląska. Wyniki z ww. przedmiotów odbiegały od tej średniej o 0,7 punktu procentowego w przypadku języka polskiego i o 7,8 punktu procentowego w przypadku języka angielskiego.

Warto również odnieść się do wyników uczniów klas ósmych z Wrocławia, gdzie wyraźnie widoczna jest przewaga Wrocławia w zakresie matematyki i angielskiego, tj. przedmiotów, które w przyszłości mogą decydować o pozycji uczniów na rynku pracy w innowacyjnych branżach.

Rysunek 6. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 r.

Źródło: opracowanie na podstawie danych CKE.

Podsumowując można postawić tezę, że edukacja w gminie Kamienna Góra wymaga dalszego wspierania. Inwestycje te powinny przede wszystkim dotyczyć modernizacji istniejącej infrastruktury edukacyjnej, doposażenia pracowni przedmiotowych oraz poszerzenia oferty zajęć dodatkowych. Należy również dążyć do wzmocnienia oferty edukacyjnej oraz poprawy jakości nauczania.

Opieka zdrowotna

Podstawowa opieka zdrowotna powinna odgrywać kluczową rolę w systemie ochrony zdrowia, stanowiąc miejsce gromadzenia podstawowych informacji na temat pacjentów i ich problemów zdrowotnych oraz koordynacji procesu opieki nad pacjentami⁷.

Na terenie gminy, według danych GUS w 2021 r. funkcjonowały dwie przychodnie w miejscowościach Krzeszów oraz Leszczyniec. W stosunku do 2014 r. liczba przychodni nie uległa zmianie. W latach 2014-2021 w gminie nie funkcjonowała żadna apteka. Na terenie gminy funkcjonował w tym okresie jedynie jeden punkt apteczny.

Jednocześnie w analizowanym okresie wskaźnik przychodni na 10 tys. mieszkańców nie uległ zmianie. W 2021 r. wartość wskaźnika wyniosła 2, było to mniej niż dla powiatu (4) i Dolnego śląska (5).

Tabela 21. Przychodnie na 10 tys. ludności

Jednostka terytorialna	2014	2021	2014=100	Powiat=100 Rok 2021	Dolny Śląsk=100 Rok 2021
Gmina Kamienna Góra	2	2	100,0	50,0	40,0
Miasto Kamienna Góra	6	6	100,0	150,0	120,0
Gmina Lubawka	4	4	100,0	100,0	80,0
Gmina Marciszów	2	2	100,0	50,0	40,0
Powiat kamiennogórski	4	4	100,0	100,0	80,0
Dolny Śląsk	5	5	100,0	125,0	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Na terenie gminy Kamienna Góra nie ma zlokalizowanego szpitala – najbliższy znajduje się na terenie gminy miejskiej Kamienna Góra. W Pisarzowicach znajduje się natomiast punkt rehabilitacyjny (w budynku Domu Kultury), a na terenie miasta, oprócz szpitala, funkcjonuje również Dolnośląskie Centrum Rehabilitacji i Ortopedii.

W 2021 r. mieszkańcom gminy Kamienna Góra udzielono łącznie 13 312 porad lekarskich. W stosunku do 2014 r. liczba porad zmniejszyła się o 12,7%. W 2014 r. mieszkańcom gminy udzielono 15 247 porad.

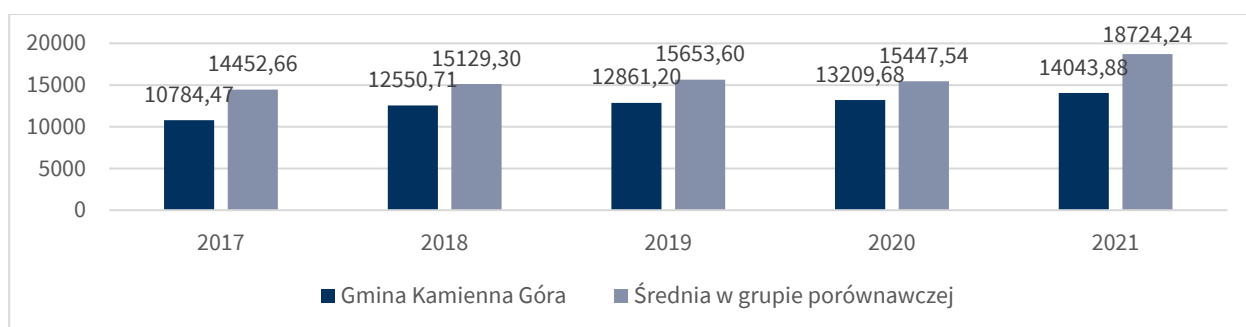
⁷ Strategiczne kierunki rozwoju systemu ochrony zdrowia w Polsce. Wyniki ogólnonarodowej debaty o kierunkach zmian w ochronie zdrowia, Warszawa, 2019 r.

Tabela 22. Porady lekarskie ogółem

Jednostka terytorialna	2014	2021	2014=100
Gmina Kamienna Góra	15 247	13 312	87,3
Miasto Kamienna Góra	158 755	161 269	101,6
Gmina Lubawka	48 329	44 149	91,4
Gmina Marciszów	15 371	15 961	103,8
Powiat kamiennogórski	237 702	234 691	98,7
Dolny Śląsk	20 197 216	21 864 614	108,3

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z danych MRL w gminie Kamienna Góra mamy do czynienia z relatywnie niskimi wydatkami na ochronę zdrowia na tle średnich wydatków w grupie porównawczej. Wartość analizowanego wskaźnika „wydatki ogółem z budżetu JST na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców – średnia trzyletnia” systematycznie wzrastała a w 2021 r. kształtowała się na poziomie 14 043,88 zł/na mieszkańca. Dla porównania średnia wartość wskaźnika w grupie porównawczej wyniosła 18 724,24 zł/na mieszkańca.

Rysunek 7. Wydatki ogółem z budżetu JST na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców – średnia trzyletnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

Na zakończenie należy podkreślić, że gmina Kamienna Góra zmagają się z charakterystycznymi dla całego kraju problemami związanymi z funkcjonowaniem służby zdrowia, przejawiającymi się m.in. kolejkami do lekarzy i ograniczonym dostępem do opieki specjalistów. Są to problemy systemowe wymagające interwencji na poziomie krajowym.

Bezpieczeństwo publiczne

Stan bezpieczeństwa w gminie w znacznym stopniu jest zdeterminowany przez funkcjonowanie stosownych jednostek powołanych w tym celu. W zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego obsługę prewencyjną zapewnia Komenda Powiatowa Policji w Kamiennej Górze przy ul. Lubawskiej 6. Bezpieczeństwo przeciwpożarowe zapewnia natomiast 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych działających na terenie gminy Kamienna Góra.

Jak wynika z Raportu o stanie gminy Kamienna Góra za 2021 r., jednostki OSP skupiają 102 strażaków będących w jednostkach operacyjno-taktycznych (mogących brać czynny udział w działaniach ratowniczo gaśniczych). Przy każdej jednostce funkcjonują Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze (MDP). Łączna liczba dzieci w MDP to 103. W 2021 r. jednostki OSP zostały zadysponowane do 231 zdarzeń (156 zdarzeń na terenie gminy Kamienna Góra).

Jak wynika z danych GUS w 2021 r. na terenie gminy Kamienna Góra odnotowano 18 interwencji z udziałem jednostek ochrony pożarowej w przeliczeniu na 1000 ludności. Wskaźnik ten kształtował się w gminie na poziomie średniej powiatowej (18) oraz powyżej średniej wojewódzkiej (15).

Tabela 23. Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	2018	2021	2018=100	Powiat=100 Rok 2021	Dolny Śląsk=100 Rok 2021
Gmina Kamienna Góra	25	18	72,0	100,0	120,0
Miasto Kamienna Góra	17	15	88,2	83,3	100,0
Gmina Lubawka	42	18	42,9	100,0	120,0
Gmina Marciszów	33	30	90,9	166,7	200,0
Powiat kamiennogórski	26	18	69,2	100,0	120,0
Dolny Śląsk	16	15	93,8	83,3	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W 2021 r. odnotowano 156 zdarzeń wymagających udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej. Ze względu na rodzaje zdarzeń najwięcej wystąpiło zagrożeń miejscowych (110) i pożarów (43). Odnotowano także 3 fałszywe alarmy.

Analizując wykroczenia i przestępstwa popełnione w gminie Kamienna Góra, można zauważyć, iż w 2021 r. liczba przestępstw o charakterze kryminalnym w ramach 7 kategorii zmniejszyła się blisko dwukrotnie w porównaniu do 2014 r. Warto zaznaczyć, że w latach 2014-2021 wzrósł wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję o 7,8 punktów procentowych. Najwięcej wykroczeń w gminie Kamienna Góra w 2021 r. odnotowano w przypadku przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji.

Tabela 24. Wykroczenia i przestępstwa zaistniałe na terenie gminy Kamienna Góra

Wyszczególnienie	2014	2021	2014=100
Liczba wykroczeń społecznie uciążliwych	b.d.	420	-
Liczba czynów karalnych nieletnich	17	7	41,2
Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym w ramach 7 kategorii:	331	158	47,7
– kradzież cudzej rzeczy	116	72	62,1
– kradzież samochodu	14	7	50,0
– kradzież z włamaniem	99	47	47,5
– uszkodzenie rzeczy	66	19	28,8
– bójka i pobicie	8	3	37,5
– uszczerbek na zdrowiu	21	8	38,1
– rozboje, wymuszenia i kradzieże rozbójnicze	7	2	28,6
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ogółem [%]	71,0	78,8	111,0
Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	150	111	74,0
Liczba wypadków drogowych ze skutkiem śmiertelnym	b.d.	1	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Kamiennej Górze.

Za bezpieczeństwo mieszkańców gminy odpowiada także system monitoringu. Systemu monitoringu w gminie Kamienna Góra w 2021 r. składał się z:

- 6 kamer – przy Urzędzie Gminy Kamienna Góra,
- 5 kamer – przy SP w Krzeszowie,
- 3 kamer – przy SP Szarocin,
- 2 kamer – przy SP Ptaszków,
- 3 kamer – przy CBK w Krzeszowie
- 4 monitoringów – przy świetlicach wiejskich i świetliczo-szatniach (Kochanów, Raszów, Ogorzelec, Przedwojów, Czadrów, Ptaszków),
- 1 monitoring – na terenie rekreacyjnym w Olszynach.

W porównaniu do 2014 r. zauważalna jest wyraźna rozbudowa systemu monitoringu na terenie gminy (wcześniej kamery funkcjonowały wyłącznie przy urzędzie w Kamiennej Górze i SP w Krzeszowie). System monitoringu na terenach placówek oświatowych obsługiwany jest przez dyrektorów szkół, kamery umieszczone w centrum Krzeszowa oraz w CBK obsługuje CBK, a na pozostałym terenie gminy system monitoringu obsługiwany jest przez podmiot zewnętrzny (firma ochroniarska).

Kultura

Obecnie o szansach rozwoju obszaru decyduje także jego potencjał kulturalny. W gminie krzewieniem kultury wśród dzieci i młodzieży zajmuje się Centrum Biblioteczno-Kulturalne Gminy Kamienna Góra (CBK), którego główna siedziba znajduje się w Krzeszowie przy ul. Kalwaria 1. CBK posiada w swojej strukturze:

- Bibliotekę Publiczną (Krzeszów) z trzema filiami (Pisarzowice, Leszczyniec, Gorzeszów),
- dwa Domy Kultury (Krzeszów i Pisarzowice).

CBK jest miejscem skupiającym ludzi z pasją, stwarza możliwości rozwoju dla dzieci i młodzieży poprzez organizację różnorodnych zajęć. Wspiera i organizuje życie społeczno-kulturalne całego regionu. Poprzez szereg imprez organizowanych przez nasze placówki wpływamy na świadomość mieszkańców i ich zainteresowania życiem społeczności lokalnej. Imprezy tworzymy dla nich i z ich udziałem.

Jak wynika z danych GUS w 2021 r. biblioteki dysponowały łącznie 32 732 woluminami. W ciągu roku z oferty bibliotek skorzystało 1528 czytelników, a na zewnątrz wypożyczono 15 334 książki.

Tabela 25. Biblioteki publiczne w gminie Kamienna Góra

Wyszczególnienie	2014	2021	2014=100
Biblioteki i filie	4	4	100,0
Księgozbiór	30 672	32 732	106,7
Czytelnicy w ciągu roku	1 123	1 528	136,1
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	13 988	15 334	109,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W porównaniu do 2014 r. zwiększyła się zarówno liczba czytelników, jak i wypożyczanych książek. W 2014 r. z usług bibliotek skorzystało 1123 czytelników, którzy wypożyczyli 13 988 książek.

CBK Krzeszów, Pisarzowice, Leszczyniec, Gorzeszów udostępniają swoje zbiory biblioteczne i aktywnie promują czytelnictwo poprzez udział w ogólnopolskich projektach i akcjach czytelniczych jak:

- Projekt MKiDN – Mała Książka Wielki Człowiek skierowany do najmłodszych dzieci od 3 lat,
- Narodowe czytanie – „Moralność Pani Dulskiej” w 2021 r. odbyło się w CBK w Pisarzowicach,
- Noc Bibliotek – w 2021 r. pod hasłem „Czytanie wzmacnia” odbyła się w Krzeszowie i Pisarzowicach,
- Spotkania autorskie i promocja książek: Krzysztof Koziołek „Imię Pani. Misja”, Maja Gulka „Podwójna rozgrywka”, Grażyna Bąkiewicz „Bolko Mały”,
- „Rok Lema” – cykl imprez tematycznych, warsztatów, konkursów związanych z pisarzem oraz z jego twórczością,
- Udział w akcji "Z książką na walizkach" – organizowanej przez Bibliotekę Dolnośląską im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu. W ramach projektu odbyły się warsztaty "Walizka pełna książek" dla dzieci w Bibliotece w Leszczyncu, które poprowadziła ilustratorka Joanna Zagner-Kołat,
- Tydzień Bibliotek – spotkania z uczniami szkół podstawowych.

Projekt „Kino za Rogiem” to alternatywna propozycja zaspokajania potrzeb kulturowych w gminie. W ramach działalności kina w 2021 r. zagrano 126 seansów, a z oferty skorzystało ponad tysiąc widzów. Sala kinowa mieszcząca 20 osób znajduje się w budynku CBK w Krzeszowie. W kinie można obejrzeć nie tylko filmy, ale też transmisje na żywo wydarzeń kulturalnych i sportowych oraz własne prezentacje.

CBK prowadzi również współpracę z organizacjami i stowarzyszeniami w zakresie organizacji imprez, występów, przy projektach, użyczenia sali na zebrania czy pomocy w organizacji imprez plenerowych. Organizuje stałe zajęcia dla: dzieci (balet, karate, warsztaty malarstwa, warsztaty Einsteina, zumba) i dorosłych (joga, aerobik, zumba, klub seniora, warsztaty malarstwa).

W gminie Kamienna Góra organizowane są liczne imprezy o zasięgu regionalnym i ponadlokalnym. Do imprez o randze regionalnej zaliczyć w gminie należy: Gminny Konkurs Palm i Potraw Wielkanocnych, Dożynki Gminne, Złot Krasnali i Polski Rock na Dzień Niepodległości.

Tabela 26. Najważniejsze i najpopularniejsze imprezy kulturalne jakie odbywają się w gminie Kamienna Góra

Nazwa imprezy	Ranga imprezy	Opis imprezy
Gminny Konkurs Palm i Potraw Wielkanocnych	regionalna	Przeгляд potraw oraz ozdób świątecznych, które przygotowują sołectwa i lokalne stowarzyszenia. Podczas imprezy prezentowane i pielęgnowane są także lokalne tradycje i obrzędy.
Dożynki Gminne	regionalna	Coroczna impreza kultywująca tradycje związane ze zbiorem plonów. Mająca charakter integracyjny całej gminy połączona z prezentacją lokalnych stowarzyszeń i organizacji na terenie gminy.
Złot Krasnali	regionalna	Cykliczna impreza organizowana co roku w lipcu, dedykowana najmłodszym pociechom i ich rodzicom. Impreza ma miejsce w Rezerwacie Przyrodniczym „Głazy Krasnoludków” w Gorzeszowie z fantazyjnie ukształtowanymi formacjami skalnymi. Wydarzenie ma charakter całonocnego pikniku rodzinnego. W programie imprezy znajdują się m.in. konkursy, zabawy, animacje, warsztaty z udziałem rodzin z dziećmi. Zawsze jest tu udział lokalnych jednostek OSP i Nadleśnictwa Policji.
Polski Rock na Dzień Niepodległości	regionalna	Koncert związany z obchodami święta odzyskania Niepodległości.
Przeгляд Tradycyjnych stołów Wigilijnych	ponadlokalna	Przeгляд potraw oraz ozdób świątecznych, które przygotowują sołectwa i lokalne stowarzyszenia. Podczas imprezy prezentowane są lokalne tradycje i obrzędy.
Bieg z Flagą	ponadlokalna	Corocznie organizowany bieg nordic walking i półmaraton po terenie rudawskiego parku krajobrazowego w dniu Święta Flagi.
Jarmark Dąbrówki	ponadlokalna	Impreza mająca na celu promocje walorów przyrodniczych, architektonicznych, turystycznych oraz działających lokalnie twórców, przedsiębiorców, rzemieślników itd.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Kamiennej Górze.

Analizując potencjał kulturalny nie można zapomnieć o materialnym dziedzictwie kultury. W przypadku gminy Kamienna Góra dziedzictwo to jest szczególnie bogate. Na jej terenie znajduje się:

- 46 zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków,
- zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków,
- pomniki historii,
- 602 obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków Gminy Kamienna Góra.

Najistotniejsze zabytki zlokalizowane na terenie gminy Kamienna Góra przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27. Najważniejsze zabytki zlokalizowane na terenie gminy Kamienna Góra

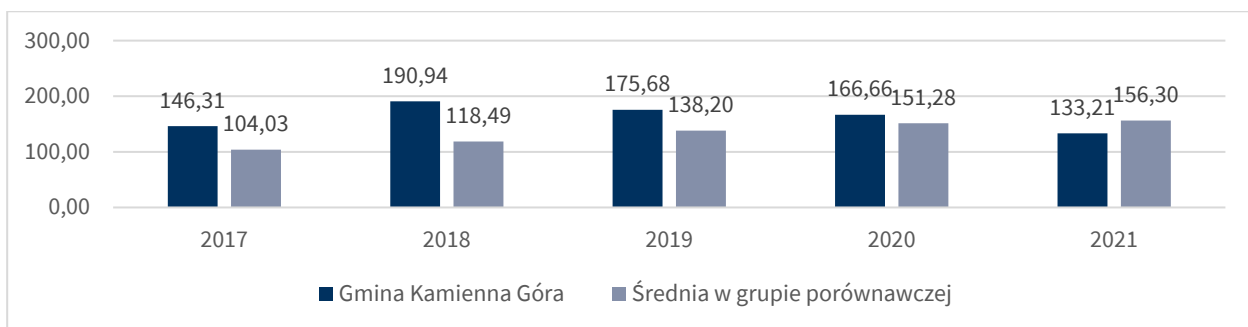
Nazwa zabytku	Opis zabytku
Pocysterski kompleks klasztorny w Krzeszowie „Perła Europejskiego Baroku”	Barokowy zespół klasztorny z majestatyczną Bazyliką Mniejszą pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny urzeka harmonią fresków, obrazów i rzeźb, ale też skalą i rozmachem budowli. Jej ponad 70-metrowe wieże stanowią charakterystyczną cechę lokalnego krajobrazu. Centralną część ołtarza Bazyliki stanowi ikona Matki Boskiej Łaskawej z XIII w., najstarszy wizerunek Madonny w kraju i jeden z pięciu najstarszych w Europie, koronowany w 1997 r. przez papieża Jana Pawła II. Po wschodniej stronie kościoła znajduje się dobudowane w 1735 r. Mauzoleum Piastów Świdnicko-Jaworskich, którego wnętrza są bogato zdobione freskami i marmurami. Po lewej stronie bazyliki znajduje się natomiast Kościół św. Józefa z wnętrzem zdobionym pięknymi freskami.
„Pawilon na wodzie”	Znajdujący się w odległości 1,5 km od zespołu klasztorowego, w pobliskim Betlejem „Pawilon na wodzie”. Dawny ośrodek kontemplacyjno-wypoczynkowy dla krzeszowskich zakonników. Pawilon na rzucie ośmioboku z brzegiem stawu łączy drewniany mostek. Wnętrze tego malowniczo położonego obiektu urzeka wspaniałymi malowidłami, które przedstawiają sceny nawiązujące do Starego Testamentu.

Nazwa zabytku	Opis zabytku
Kalwaria Krzeszowska	Droga krzyżowa, licząca ponad 5 km trasy. Pomysł wybudowania zespołu Kaplic pochodzi od opata Bernarda Rosy. Jej budowę rozpoczęto w 1672 r. a zakończono łącznie z dekoracjami w 1678 r. Pierwsze kaplice były zbudowane z drewna lub w konstrukcji szkieletowej. Natomiast w latach 1703-22 drewniane kapliczki zastąpiono murowanymi, ufundowanymi przez opata Dominika Geyera. Obecnie kalwaria liczy 33 stacje i dzieli się na dwie części – Via Captivita (Droga pojmania, Stacje I- XV) i Via Crucis (Droga krzyża, Stacje XVI- XXXIII).
Mauzoleum rodziny Schaffgotschów w Raszowie	Renesansowe Mauzoleum jednej z najbogatszych i najbardziej znanych rodzin na Śląsku. W Mauzoleum, które znajduje się w Kościele Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Raszowie, centralne miejsce stanowią dwie tumbki z nagrobkami dwóch par małżeńskich Hansa I Schaffgotscha i jego małżonki Salomei oraz Hansa II Schaffgotscha i żony Margarethy. Wrażenie robi również marmurowy nagrobek rycerza ozdobiony stojącą postacią w zbroi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Kamiennej Górze.

Główne zadania i kierunki działań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami w gminie określone zostały w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami gminy Kamienna Góra na lata 2019-2022.

Na zakończenie warto dodać, że jak wynika z MRL – gmina Kamienna Góra w zestawieniu do średniej w grupie porównawczej przeznaczala w latach 2017-2020 więcej środków pieniężnych (per capita) na kulturę i dziedzictwo narodowe. Należy jednocześnie zaznaczyć, że od 2018 r. zauważalny jest wyraźny trend spadkowy analizowanego wskaźnika. W 2021 r. wartość wskaźnika „wydatki ogółem z budżetu JST na kulturę i dziedzictwo narodowe na 1 mieszkańca – średnia trzyletnia” kształtowała się w gminie Kamienna Góra na poziomie 133,21 zł/na mieszkańca (najmniej w analizowanym okresie) i poniżej średniej w grupie porównawczej (156,30 zł/na mieszkańca).

Rysunek 8. Wydatki ogółem z budżetu JST na kulturę i dziedzictwo narodowe na 1 mieszkańca – średnia trzyletnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

Jak wynika z informacji przekazanych przez Urząd Gminy w Kamiennej Górze, w gminie występują braki w infrastrukturze kulturalnej związane z niewystarczającą liczbą pomieszczeń w istniejących obiektach. Wskazano również na brak infrastruktury dla młodzieży (np. skatepark, sala spotkań dla młodzieży). Stan techniczny ośrodka kultury oraz kina oceniany jest jako dobry, a bibliotek jako przeciętny. W przeprowadzonej analizie potrzeb na terenie gminy w zakresie optymalizacji sieci obiektów kultury i wykonanej w ramach tworzenia niniejszej diagnozy, wskazano wyraźnie na konieczność modernizacji ośrodka kultury i bibliotek.

Podsumowując, kluczowe jest dalsze wspieranie działalności kulturalnej i zlokalizowanych na terenie gminy Kamienna Góra i instytucji kultury.

Sport i rekreacja

Sport to ważny i jeden z podstawowych elementów skutecznej promocji skierowanej do szerokiego grona odbiorców (mieszkańców, turystów, inwestorów i lokalnego biznesu).

Na terenie gminy działają kluby sportowe. Na podstawie informacji z Urzędu Gminy w Kamiennej Górze do najpopularniejszych klubów funkcjonujących na terenie gminy zaliczyć można:

- Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe – szachy, warcaby, biegi przełajowe, tenis stołowy, siatkówka,
- Uczniowski Klub Sportowy „Maraton” – badminton, tenis stołowy, narciarstwo zjazdowe (na bazie istniejącego kompleksu narciarskiego „Czarnów-Ski”)
- Klub Sportowy „Orły” Lipienica – piłka nożna,
- Ludowy Klub Sportowy „Pagaz” Krzeszów – piłka nożna, siatkówka,
- Ludowy Klub Sportowy „Amfibolit” Leszczyniec – piłka nożna,
- Ludowy Klub Sportowy „Victoria” Czadrów – piłka nożna,
- Ludowy Klub Sportowy „Czarni” Przedwojów – piłka nożna,
- Ludowy Klub Sportowy Kwarc Piszczowice – piłka nożna,
- Ludowy Zespół Sportowy „SEZAL 2” w Janiszowie – piłka nożna,
- „Akademia Sportu” Paweł Szwaja – Krzeszów – piłka nożna.

Zgodnie z danymi GUS w 2020 r. kluby sportowe zrzeszały łącznie 340 członków. Jednocześnie było zarejestrowanych 326 osób ćwiczących, w tym 310 mężczyzn i 16 kobiet. Wśród ćwiczących osoby do 18 roku życia stanowiły 29,1% ogółu ćwiczących (95 osób) – mniej w porównaniu do 2014 r. (35,0%).

Tabela 28. Kluby sportowe i ich członkowie w gminie Kamienna Góra

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100
Członkowie	371	340	91,6
Ćwiczący – ogółem	317	326	102,8
Ćwiczący – mężczyźni	302	310	102,6
Ćwiczący – kobiety	15	16	106,7
Ćwiczący – do lat 18 ogółem	111	95	85,6
Sekcje sportowe	9	8	88,9
Trenerzy	2	7	350,0
Instruktorzy sportowi	3	3	100,0
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	11	6	54,5

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

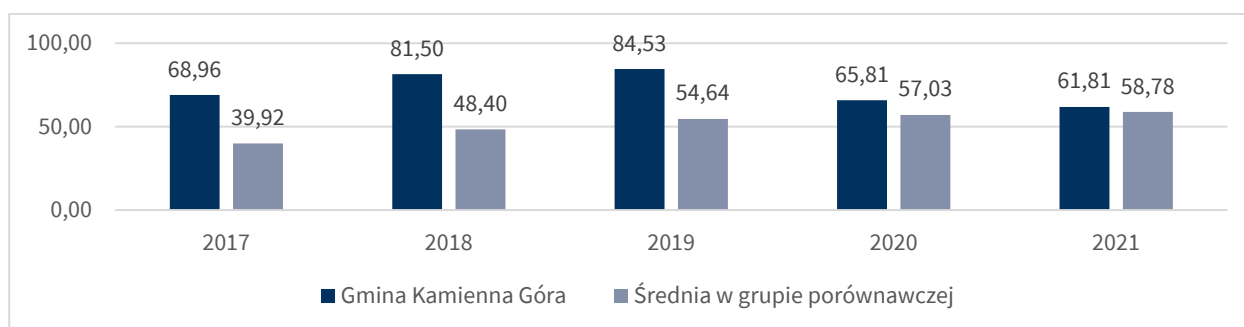
Według danych GUS w ramach klubów w gminie Kamienna Góra funkcjonowało 8 sekcji sportowych. Zajęcia prowadziło 7 trenerów, 3 instruktor sportowy i 6 innych osób prowadzących zajęcia.

W ramach promocji gminy w ostatnich latach organizowane były następujące wydarzenia sportowe:

- imprezy sportowe o randze krajowej:
 - Memoriał Bronisława Furtaka i Jacka Urbana w Tenisie Stołowym – Piszczowice,
- imprezy sportowe o randze regionalnej:
 - Turniej Strefowy w Ramach Igrzysk LZS „Piłkarska Kadra Czeka” chłopców i dziewcząt do 15 lat – Przedwojów, Janiszów,
 - Turniej Strefowy w Ramach Igrzysk LZS w Tenisie Stołowym – Piszczowice,
- imprezy sportowe o randze ponadlokalnej:
 - Halowa Piłka Nożna Chłopców do 15 lat – Piszczowice,
 - Mistrzostwa Powiatu Halowa Piłka Nożna Chłopców do 13 lat – Piszczowice,
 - Mistrzostwa Powiatu Tenis Stołowy – Piszczowice,
 - Powiatowa Liga Trampkarzy do lat 15 – Krzeszów, Piszczowice,
 - Turniej Powiatowy ORLIK Piłka Nożna Chłopcy do 15 lat – Krzeszów,

- Turniej Powiatowy „Piłkarska Kadra Czeka” chłopców do 15 lat – Czadrów,
- Turniej Powiatowy Szachy Indywidualne – Przedwojów,
- Turniej Powiatowy Warcaby 100 Polowe – Przedwojów,
- imprezy sportowe o randze lokalnej:
 - Turniej Tenisa Stołowego Kochanów – Kochanów.

Z danych MRL wynika, że gmina Kamienna Góra w zestawieniu do średniej w grupie porównawczej przeznaczają relatywnie więcej środków pieniężnych (per capita) na kulturę fizyczną, sport i rekreację. Powyższe wydatki kształtowały się w 2021 r. w gminie na poziomie 61,81 zł/na mieszkańca. Dla porównania średnia w grupie porównawczej wyniosła 58,79 zł/na mieszkańca.

Rysunek 9. Wydatki ogółem z budżetu JST na kulturę fizyczną, sport i rekreację na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

Sport i aktywność fizyczna odgrywają ważną rolę we wzmacnianiu więzi rodzinnych i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, dlatego też należy wspierać i promować inicjatywy sportowe.

Obszar e-usług i dostęp do Internetu

Internet pełni funkcję ważnego narzędzia, umożliwiającego szeroki dostęp do wiedzy i informacji. Rozwój technologii wykorzystujących Internet umożliwia zdalny dostęp do wielu sfer życia społecznego i gospodarczego. Wraz z rozwojem e-usług coraz więcej spraw można zrealizować bez konieczności bezpośredniego kontaktu, co staje się szczególnie ważne w okresie zagrożenia pandemią COVID-19.

Jak wynika z dostępnych danych na terenie gminy Kamienna Góra funkcjonuje 11 przedsiębiorstw telekomunikacyjnych. Wśród głównych dostawców internetu w gminie Kamienna Góra wymienia się takie przedsiębiorstwa telekomunikacyjne jak T-Mobile Polska S.A., Orange Polska S.A., P4 sp. z o.o. i Polkomtel sp. z o.o. (operatorzy telekomunikacyjny świadczący usługi w skali ogólnopolskiej).

Z danych Urzędu Komunikacji Elektronicznej (UKE) wynika, że na terenie województwa dolnośląskiego występowało wysokie zróżnicowanie przestrzenne w poziomie dostępu do internetu. Na podstawie wskaźnika penetracji budynkowej (stosunek liczby budynków znajdujących się w zasięgu sieci do liczby wszystkich budynków na analizowanym obszarze) możemy zauważyć, że zaledwie 29,4% budynków w gminie Kamienna Góra posiadało dostęp do sieci internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 Mb/s (stan na dzień 31 grudnia 2019 r.). Niestety na tle powiatu kamiennogórskiego dużo wyższą wartością powyższego wskaźnika mogą pochwalić się takie gminy jak: miasto Kamienna Góra (85,0%) i Lubawka (59,2%).

Tabela 29. Infrastruktura telekomunikacyjna – stan na 31 grudnia 2019 r.

Jednostka terytorialna	Liczba przedsiębiorców telekomunikacyjnych	Penetracja budynkowa internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 Mb/s
Gmina Kamienna Góra	11	29,4
Miasto Kamienna Góra	15	85,0
Gmina Lubawka	14	59,2
Gmina Marciszów	10	18,0

Źródło: Atlas szerokopasmowego dostępu do Internetu – Urząd Komunikacji Elektronicznej.

Powyższe informacje potwierdzają fakt, iż na terenie gminy Kamienna Góra istnieje wiele białych plam bez dostępu do internetu szerokopasmowego, a większość miejscowości, nawet jeżeli ma do niego dostęp, to jego prędkość jest ograniczona i nie pozwala na swobodne korzystanie z internetu, jak np. zdalne zajęcia uczniów (forma zajęć lekcyjnych stosowana w sytuacji nasilających się zakażeń podczas pandemii COVID-19).

Internet i technologie ICT usprawniają funkcjonowanie zarówno mieszkańców (szczególnie osobom niepełnosprawnym), jak i urzędów, instytucji i przedsiębiorstw. Wykorzystanie narzędzi ICT sprzyja obniżeniu kosztów działalności firm i administracji. Z tego powodu wydajność infrastruktury cyfrowej oraz e-usług jest kluczowa dla prawidłowego rozwoju gminy.

Na terenie gminy Kamienna Góra e-usługi są realizowane przez różne instytucje takie jak: urząd gminy, oraz szkoły podstawowe i przedszkola.

Jak wynika z danych (przekazanych przez UG w Kamiennej Górze) łączna liczba zdefiniowanych e-usług i realizowanych w instytucjach na terenie gminy wyniosła 48. Bazując na dostępnych danych, należy podkreślić, że wszystkie usługi realizowane są na poziomie dojrzałości 5. W gminie Kamienna Góra nie zdefiniowano e-usług realizowanych na poziomie dojrzałości 1,3 i 4.

Tabela 30. E-usługi publiczne świadczone przez Urząd i jednostki budżetowe w gminie Kamienna Góra

Nazwa jednostki	Nazwa e-usługi	Poziom dojrzałości ⁸
SP w Krzeszowie	dziennik e – Librus	5
ZS w Pisarzowicach	dziennik e – Librus	5
SP w Ptaszkowie	dziennik e – Librus	5
SP w Szarocinie	dziennik e – Librus	5
P-le w Krzeszowie	dziennik e – INSO	5
UG Kamienna Góra	e-Interesant	5
UG Kamienna Góra	e-Alert	5
UG Kamienna Góra	e-Incydent	5
UG Kamienna Góra	e-Konsultacje – Udział w konsultacjach społecznych otwartych	5
UG Kamienna Góra	e-Konsultacje – Udział w konsultacjach społecznych zamkniętych	5
UG Kamienna Góra	e-Konsultacje – Obywatelska inicjatywa uchwałodawcza	5
UG Kamienna Góra	e-Konsultacje – Wniosek w sprawie zainicjowania konsultacji społecznych	5
UG Kamienna Góra	e-Wniosek do Rady Gminy	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Informacja ws. Podatku leśnego dla osób fizycznych	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Korekta informacji ws. podatku leśnego dla osób fizycznych	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Informacja ws. podatku od nieruchomości dla osób fizycznych	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Korekta informacji ws. podatku od nieruchomości dla osób fizycznych	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Informacja ws. podatku rolnego dla osób fizycznych	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Korekta informacji ws. podatku rolnego dla osób fizycznych	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Zgłoszenie wygaśnięcia obowiązku podatku leśnego dla osób fizycznych	5

⁸ Typy e-usług według poziomu dojrzałości:

1. Informacyjny – instytucje publikują informacje w internecie, a odbiorcy (obywatele, klienci, użytkownicy) mogą się z nimi zapoznać.
2. Interakcyjny – odbiorcy przekazują informacje instytucji drogą elektroniczną, ale nie we wszystkich przypadkach instytucja im odpowiada tą samą drogą (komunikacja jednostronna).
3. Transakcyjny – odbiorca komunikuje się z instytucją drogą elektroniczną, a ta odpowiada mu tą samą drogą (komunikacja dwustronna).
4. Integracyjny – odbiorcy wykorzystują specjalne portale, w których udostępniane są informacje pochodzące z różnych instytucji (na przykład różnych urzędów, różnych jednostek uczelni itp.). Jest to możliwe dzięki zintegrowaniu danych z różnych źródeł. Połączenie danych umożliwia przejście przez cały proces załatwiania danej sprawy zdalnie i elektronicznie. Dzięki internetowemu portalowi odbiorca uzyskuje informacje, uzupełnia dane w formularzach, przesyła je, wnosi opłaty i uzyskuje decyzje (zaświadczenia, zezwolenia itp.) od instytucji.
5. Personalizacja – odbiorcy oferowane są usługi dostosowane do ich indywidualnych potrzeb i sytuacji. Dzięki wdrożeniu odpowiednich algorytmów przetwarzania danych usługi są zautomatyzowane i świadczone proaktywnie (instytucja wychodzi do odbiorcy z inicjatywą wyświadczenia usługi).

Nazwa jednostki	Nazwa e-usługi	Poziom dojrzałości ⁸
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Zgłoszenie wygaśnięcia obowiązku podatku od nieruchomości dla osób fizycznych	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Zgłoszenie wygaśnięcia obowiązku podatku rolnego dla osób fizycznych	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek. Deklaracja na podatek leśny dla przedsiębiorców (osób prawnych)	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Deklaracja na podatek od nieruchomości dla przedsiębiorców (osób prawnych)	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Deklaracja na podatek rolny dla przedsiębiorców (osób prawnych)	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Korekta deklaracji na podatek leśny dla przedsiębiorców (osób prawnych)	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Korekta deklaracji na podatek od nieruchomości dla przedsiębiorców (osób prawnych)	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Korekta deklaracji na podatek rolny dla przedsiębiorców (osób prawnych)	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Zgłoszenie wygaśnięcia obowiązku dla podatku leśnego dla przedsiębiorców (osób prawnych)	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Zgłoszenie wygaśnięcia obowiązku dla podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców (osób prawnych)	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Zgłoszenie wygaśnięcia obowiązku dla podatku rolnego dla przedsiębiorców (osób prawnych)	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Deklaracja na podatek od środków transportowych	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Korekta deklaracji na podatek od środków transportowych	5
UG Kamienna Góra	e-Podatek – Zgłoszenie wygaśnięcia obowiązku podatkowego od środków transportowych	5
UG Kamienna Góra	e-Nadanie numeru porządkowego dla nieruchomości	5
UG Kamienna Góra	e-Dzierżawa / najem nieruchomości	5
UG Kamienna Góra	e-Aktualizacja opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego gruntu	5
UG Kamienna Góra	e-Wniosek o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (detal)	5
UG Kamienna Góra	e-Wniosek o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (gastronomia)	5
UG Kamienna Góra	e-Wniosek o wydanie zezwolenia jednorazowego na sprzedaż napojów alkoholowych	5
UG Kamienna Góra	e-Ustuga dokonywanie opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	5
UG Kamienna Góra	e-Wnioski i Skargi	5
UG Kamienna Góra	e-Deklaracja za opłaty z tytułu gospodarki odpadami od nieruchomości zamieszkałych	5
UG Kamienna Góra	e-Deklaracja od nieruchomości niezamieszkałych	5
UG Kamienna Góra	e-Sprawozdanie dla firm wywozowych	5
UG Kamienna Góra	e-Ustuga Płatności z tytułu opłat czynszowych	5
UG Kamienna Góra	e-Informacja publiczna (wniosek o udzielenie informacji publicznej)	5
UG Kamienna Góra	e-Ustuga – informacja o środowisku	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kamienna Góra.

Analiza sfery gospodarczej

Struktura lokalnej gospodarki

W gminie Kamienna Góra w 2021 r. zarejestrowane były ogółem 953 podmioty gospodarcze, z czego większość stanowiły przedsiębiorstwa prywatne (932). W porównaniu do 2014 r. wzrosła o 35,6% ogólna liczba przedsiębiorstw. W 2014 r. według GUS zarejestrowane były 703 podmioty gospodarcze, w tym 690 podmiotów prywatnych.

Wśród podmiotów sektora prywatnego w 2021 r. dominowały przedsiębiorstwa osób fizycznych (801). Równocześnie na terenie gminy funkcjonowało również 27 spółek. W gminie Kamienna Góra działalność gospodarczą prowadziły także stowarzyszenia, fundacje i inne organizacje społeczne. Jednak, w tym przypadku działalność gospodarcza ma charakter dodatkowy i wspiera realizację celów statutowych.

Tabela 31. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Kamienna Góra

Wyszczególnienie	2014	2021	2014=100
Podmioty gospodarki narodowej – ogółem	703	953	135,6
Sektor publiczny – ogółem	13	15	115,4
Sektor prywatny – ogółem	690	932	135,1
– osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	580	801	138,1
– spółki handlowe	19	27	142,1
– spółdzielnie	4	3	75,0
– fundacje	1	5	500,0
– stowarzyszenia i organizacje społeczne	36	45	125,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Analiza struktury przedsiębiorstw według sekcji, w których funkcjonują prowadzi do wniosku, że w gminie Kamienna Góra dominowały podmioty związane z:

- budownictwem (Sekcja F) – 219 podmiotów,
- handlem i naprawą pojazdów mechanicznych (Sekcja G) – 172 podmioty,
- przetwórstwem przemysłowym (Sekcja C) – 91 podmiotów.

W 2021 r. w ramach powyższych sekcji działały łącznie 482 podmioty, co stanowiło ok. 50,6% ogółu podmiotów funkcjonujących w gminie.

Analizując dynamikę zmian liczby podmiotów według Sekcji PKD, warto zaznaczyć ponad dwukrotny wzrost liczby działających podmiotów w Sekcji L (Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości) oraz w Sekcji J (Informacja i komunikacja). Jednocześnie należy podkreślić spadek liczby podmiotów w Sekcji B (Górnictwo i wydobywanie) oraz Sekcji A (Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo).

Tabela 32. Podmioty wpisane do rejestru REGON według sekcji PKD w gminie Kamienna Góra

Podmioty według Sekcji PKD	2014	2021	2014=100
Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	64	58	90,6
Sekcja B Górnictwo i wydobywanie	3	2	66,7
Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe	58	91	156,9
Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze, do układów klimatyzacyjnych	0	2	-
Sekcja E Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4	6	150,0
Sekcja F Budownictwo	121	219	181,0
Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	155	172	111,0
Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa	45	51	113,3
Sekcja I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	29	41	141,4

Podmioty według Sekcji PKD	2014	2021	2014=100
Sekcja J Informacja i komunikacja	8	18	225,0
Sekcja K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	15	17	113,3
Sekcja L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	6	14	233,3
Sekcja M Działalność profesjonalna naukowa i techniczna	40	67	167,5
Sekcja N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	13	21	161,5
Sekcja O Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6	6	100,0
Sekcja P Edukacja	25	27	108,0
Sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	34	45	132,4
Sekcja R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	19	25	131,6
Sekcja S i T Pozostała działalność usługowa, Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	58	63	108,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

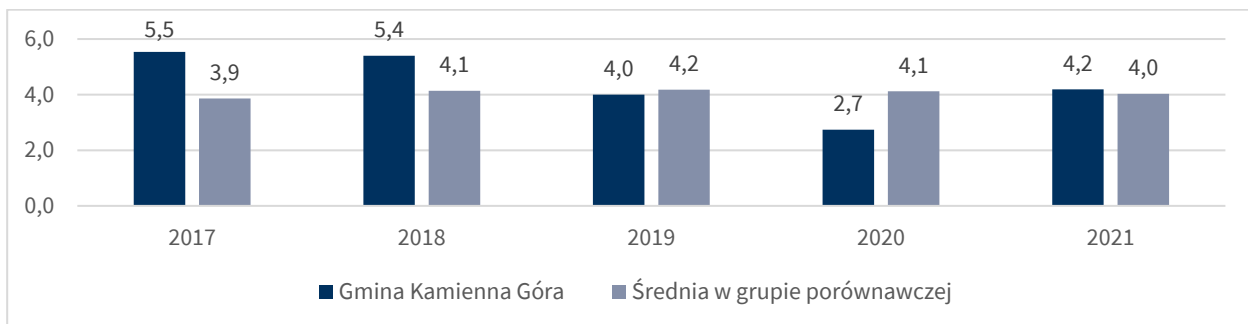
Analizując potencjał gospodarczy gminy należy szczególną uwagę zwrócić na branże innowacyjne i tzw. sektory kreatywne⁹. W 2021 r. udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem wyniósł w gminie Kamienna Góra 6,8% i kształtował się powyżej średniej dla powiatu (3,1%) oraz na poziomie średniej wojewódzkiej.

Tabela 33. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem

Jednostka terytorialna	2014	2021	2014=100	Powiat=100 Rok 2021	Dolny Śląsk=100 Rok 2021
Gmina Kamienna Góra	0,0	6,8	-	217,4	98,8
Miasto Kamienna Góra	5,2	2,7	52,4	86,8	39,5
Gmina Lubawka	4,9	1,3	26,0	40,8	18,6
Gmina Marciszów	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Powiat kamiennogórski	3,8	3,1	81,8	100,0	45,5
Dolny Śląsk	6,0	6,8	114,6	219,9	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Dane zawarte w MRL wskazują, że pod względem innowacyjności firm gmina Kamienna Góra osiągała w analizowanym okresie wartości wskaźnika „udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem – średnia trzyletnia” powyżej średniej wartości wskaźnika dla grupy porównawczej w latach 2017, 2018 i 2021.

Rysunek 10. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem – średnia trzyletnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

⁹ Sektor kreatywny według GUS, obejmuje: Sekcja J dział 59, dział 60, Sekcja M działy 71, 73, 74, Sekcja R dział 90.

Przedsiębiorczość mieszkańców

W gminie Kamienna Góra funkcjonuje kilkanaście dużych firm. Branże, w jakich prosperują, są różne. Na obszarze gminy według GUS w 2021 r. funkcjonowało:

- 930 podmiotów zatrudniających do 9 pracujących,
- 19 podmiotów zatrudniających od 10 do 49 pracujących,
- 3 podmioty zatrudniających od 50 do 249 pracujących,
- 1 podmiot zatrudniający od 250 do 999 pracujących.

Jak wynika z danych wśród podmiotów gospodarczych dominują przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 50 pracowników (99,6% podmiotów). Liczba przedsiębiorstw poniżej 50 pracowników wyniosła 949. Największym podmiotem na terenie gminy Kamienna Góra jest *Joyson Safety Systems Poland Sp. z o.o.* z siedzibą w Krzeszowie zatrudniająca ponad 900 osób.

Analizując poziom przedsiębiorczości posłużono się wskaźnikiem „liczba firm na 100 tys. mieszkańców” zgodnie z wytycznymi normy PN-ISO 37120. W latach 2014-2021 w gminie Kamienna Góra wartość niniejszego wskaźnika wzrosła o 37,5%. W 2021 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 10 759.

Dodatkowo, należy zwrócić uwagę na wartości innego wskaźnika – podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. W analizowanym okresie zaobserwowano wzrost wartości tego wskaźnika o 49,5% z poziomu 118,4 w 2014 r. do poziomu 177,0 w 2021 r. Jednocześnie wzrosła również o 38,5% liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców.

Tabela 34. Wskaźniki podmiotów gospodarczych w gminie Kamienna Góra

Wskaźnik	2014	2021	2014 =100%
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 100 tys. ludności	7 825	10 756	137,5
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	118,4	177,0	149,5
Podmioty o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. ludności	5,6	4,5	80,4
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	62	84	135,5
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	84	33	39,3
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	65	90	138,5
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,77	14,88	152,3

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Ważnych informacji dostarcza także analiza poziomu przedsiębiorczości mieszkańców gminy na tle województwa dolnośląskiego, powiatu kamiennogórskiego oraz gmin wchodzących w jego skład.

W 2021 r. wartość wskaźnika „podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców” wynosiła w gminie Kamienna Góra 1076 i była niższa niż w powiecie (1163) i niższa niż w województwie (1418). W powiecie kamiennogórskim w 2021 r. niższy wskaźnik przedsiębiorczości niż w gminie Kamienna Góra odnotowano w gminach: Marciszów (928) i Lubawka (1056).

Tabela 35. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

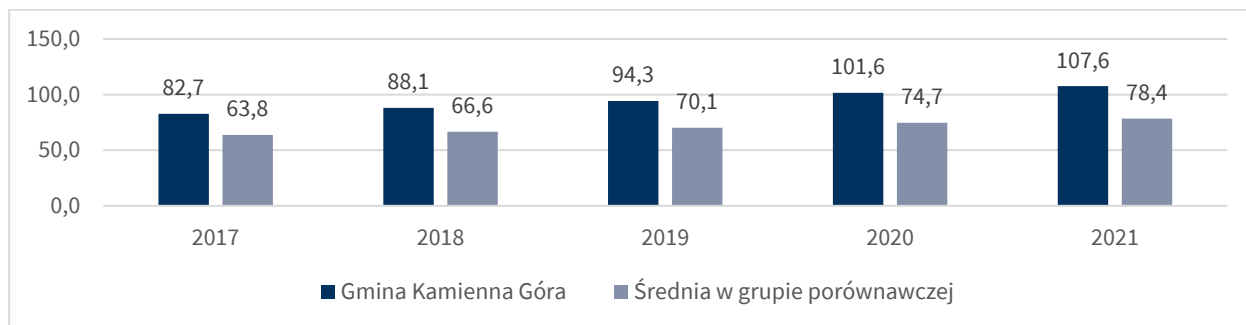
Jednostka terytorialna	2014	2021	2014=100	Powiat=100 Rok 2021	Dolny Śląsk=100 Rok 2021
Gmina Kamienna Góra	783	1 076	137,4	92,5	75,9
Miasto Kamienna Góra	1 168	1 327	113,6	114,1	93,6
Gmina Lubawka	871	1 056	121,2	90,8	74,5
Gmina Marciszów	788	928	117,8	79,8	65,4
Powiat kamiennogórski	977	1 163	119,0	100,0	82,0
Dolny Śląsk	1 207	1 418	117,5	121,9	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Warto jednak podkreślić, że w porównaniu do 2014 r. dynamika wzrostu wartości przedmiotowego wskaźnika w przypadku gminy Kamienna Góra była wyższa od powiatowej (19,0%) i wojewódzkiej (17,5%). Prowadzi to do wniosku, że gmina rozwija się pod względem gospodarczym relatywnie szybko.

W rezultacie pozycja gospodarcza gminy Kamienna Góra na przestrzeni analizowanych lat na tle województwa dolnośląskiego i powiatu kamiennogórskiego uległa wzmocnieniu.

Z zaprezentowanych poniżej danych MRL wynika, że w analizowanym okresie w gminie Kamienna Góra liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 1000 mieszkańców systematycznie wzrastała i była wyższa w zestawieniu do średnich w grupie porównawczej. W 2021 r. wartość wskaźnika „liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców” kształtowała się w gminie na poziomie 107,6, natomiast średnia w grupie porównawczej wyniosła 78,4.

Rysunek 11. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

Infrastruktura biznesu

Ważnym czynnikiem rozwoju gospodarczego jest rozbudowana infrastruktura otoczenia biznesu. Ułatwia ona prowadzenie działalności gospodarczej. Kluczową rolę dla infrastruktury biznesu w gminie pełnią m.in. strefy aktywności gospodarczej, inkubatory przedsiębiorczości, parki przemysłowe. Należy również podkreślić znaczenie instytucji doradczych i szkoleniowych.

Na terenie gminy Kamienna Góra funkcjonuje „*Inkubator Przedsiębiorczości Gminy Kamienna Góra*”. Główne obszary działania Inkubatora to:

- promowanie postaw przedsiębiorczych,
- efektywne wsparcie lokalnego rynku pracy i wzrost jego potencjału,
- aktywizacja zawodowa mieszkańców gminy Kamienna Góra,
- wzrost konkurencyjności regionu Ziemi Kamiennogórskiej,
- wsparcie lokalnych producentów rolnych,
- animowanie lokalnych rynków pracy.

W gminie działa również organizacja zrzeszająca przedsiębiorców „*Stowarzyszenie Producentów Lokalnych Sudetów Środkowych*”. Jest to grupa zrzeszonych lokalnych rolników i producentów, która powstała w listopadzie 2020 r. Stowarzyszenie prowadzi platformę zakupową zziemi.pl, na której można zamówić i kupić lokalne produkty od lokalnych przedsiębiorców i wytwórców. Zakres działania organizacji obejmuje:

- aktywowanie i integrowanie środowiska rolników i drobnych producentów z terenu Sudetów środkowych i okolic,
- budowanie sieci współpracy pomiędzy rolnikami, producentami, przetwórcami, lokalnymi liderami w celu wspólnej sprzedaży i promocji produktów lokalnych,
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, rolnictwa i przetwórstwa tradycyjnego oraz ekologicznego,
- tworzenie możliwości wymiany doświadczeń i poglądów na temat rozwoju zrównoważonego handlu i produkcji,
- wspieranie alternatywnych dróg kontaktu między indywidualnymi odbiorcami, a producentami,

- popularyzacji idei „od pola do stołu”, sprzedaży bezpośredniej oraz krótkich łańcuchów dostaw żywności,
- tworzenie i udostępnianie różnorodnych miejsc i form promocji, przetwórstwa oraz handlu dla produktów tradycyjnych i ekologicznych,
- współpraca międzynarodowa w promowaniu i wspieraniu sprzedaży produktów lokalnych,
- zwiększenie świadomości konsumenckiej w zakresie krótkich łańcuchów dostaw żywności i rynku sprzedaży bezpośredniej produktu lokalnego.

Na terenie Gminy działają również dwie grupy operacyjne utworzone w ramach działania „Współpraca” (PROW 2014-2020), dotyczącego tworzenia krótkich łańcuchów dostaw żywności – „Sudeccy Producenci” oraz „Producenci Ziemi Kamiennogórskiej”. Głównymi zadaniami realizowanymi przez grupy jest wdrażanie innowacyjnych modeli dystrybucyjnych lokalnych produktów rolnych.

O rozwoju gospodarczym świadczą także liczby dot. funkcjonujących w gminie stref inwestycyjnych. W gminie działa „Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości” (KSSEMP). Brakuje stref aktywizacji gospodarczej oraz centrów handlowo-usługowych.

Rolnictwo

Z informacji przekazanych przez Urząd Gminy w Kamiennej Górze wynika, że na obszarze gminy w 2021 r. funkcjonowało 1129 gospodarstw rolnych, w tym:

- 956 gospodarstw rolnych o powierzchni poniżej 10 ha,
- 173 gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 10 ha.

W porównaniu do 2014 r. odnotowano w gminie wzrost liczby gospodarstw rolnych ogółem o 56,4% (407 gospodarstw rolnych więcej).

Tabela 36. Gospodarstwa rolne w gminie Kamienna Góra

Wyszczególnienie	2014	2021	2014=100
Ilość gospodarstw rolnych	722	1 129	156,4
– poniżej 10 ha	632	956	151,3
– powyżej 10 ha	90	173	192,2
Łączna powierzchnia gospodarstw rolnych	4788,6493	8849,3499	184,8
Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych	6,6325	7,8382	118,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Kamiennej Górze.

Łączna powierzchnia gospodarstwa rolnego na terenie gminy Kamienna Góra w 2021 r. wyniosła 8849,3499 ha, a średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego 7,8382 ha (więcej niż w 2014 r.).

Turystyka

Gmina Kamienna Góra posiada potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji. Występujące tu warunki naturalne i kulturowe, które predysponują gminę do rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowej. W rozwoju turystyki, gmina może pełnić funkcję uzupełniającą dla głównych ośrodków turystycznych Sudetów Zachodnich i Środkowych.

Podstawową formą aktywności turystycznej w gminie jest turystyka pielgrzymkowa związana z zespołem klasztornym w Krzeszowie oraz turystyka krajoznawcza, obejmująca turystykę pieszą, narciarstwo śladowe i zjazdowe, turystykę rowerową, prowadzoną po wyznaczonych i oznakowanych trasach, a także wypoczynek pobytowy. Formą uzupełniającą jest natomiast rekreacja i wypoczynek nad wodą oraz zwiedzanie po specjalnie oznakowanych ścieżkach dydaktycznych.

Do najważniejszych atrakcji turystycznych gminy Kamienna Góra zaliczyć można:

- Kamienny „Stół sądowy” w Kochanowie,
- Rezerwat Przyrodniczy „Głazy Krasnoludków” ,
- Maczuga w Gorzeszowie,
- Wapiennik w Leszczyńcu,
- Rudawski Park Krajobrazowy.

Tabela 37. Atrakcje turystyczne występujące na terenie gminy Kamienna Góra

Nazwa atrakcji	Opis
Kamienny „Stół sądowy” w Kochanowie	Doskonale zachowany, Kamienny „Stół sądowy”, będący miejscem, gdzie zapadały orzeczenia ówczesnych sądów, bowiem rozprawy zawsze toczyły się publicznie i pod gołym niebem. Stół ten jest ewenementem nie tylko w skali kraju, ale i Europy. W doskonałym stanie zachował się tu kamienny stół oraz 9 siedzisk.
Rezerwat Przyrodniczy „Głazy Krasnoludków”	Jest to rezerwat utworzony dla zachowania i ochrony naturalnych form wietrzenia piaskowca ciosowego i rzadkich gatunków roślin chronionych. Te przeróżne formy skalne tworzą malownicze grzyby, wieże, maczugi a także ambony dochodzące nawet do 30 metrów wysokości. Pomiędzy skałami wije się ścieżek, tworzących tajemnicze labirynty i korytarze. Głazy krasnoludków to od lat legendarne miejsce zamieszkania krasnali, dlatego jest ono ubarwione opowieściami o skrzatach i ukrytych skarbach.
Maczuga w Gorzeszowie	Imponujących rozmiarów skała znajduje się w południowo-zachodniej części Gór Stołowych, zwanej Zaworami. Dokładnie zlokalizowana jest przy skrzyżowaniu drogi lokalnej i drogi polnej w miejscowości Gorzeszów. Położona na otwartej przestrzeni ogromna skała wzbudza zainteresowanie turystów. Z uwagi na krążące w tej okolicy legendy, nazywana jest „Diabelską Maczugą”, czy też „Czarcią Maczugą”.
Wapiennik w Leszczyńcu	Zabytkowy piec, służący dawniej do wypalania wapienia, został zachowany do dziś w doskonałym stanie. Powstał prawdopodobnie na przelomie XVIII i XIX w. Zbudowany jest na planie sześciokąta, a ściany wzniesione z nieregularnych kamieni są pochylone do wewnątrz. Jest to prosty w budowie piec szybowy.
Rudawski Park Krajobrazowy	Na terenie parku znajduje się między innymi niezwykła formacja skalna tzw. „Konie Apokalipsy”. Położona w bliskości Skalnika (945 m n.p.m.) – najwyższego szczytu Rudaw Janowickich, oferuje widok na roztaczającą się przepiękną panoramę Karkonoszy. Na Skalnik prowadzi kilka szlaków turystycznych (m.in. z Czarnowa i Leszczyńca). W pobliżu Rozdroża pod Bobrzakiem, na skraju lasu (w górnej części wsi Leszczyńiec), u podnóża Rudaw Janowickich posadowiony jest interesujący XIX-wieczny wapiennik.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Kamiennej Górze.

Przez teren gminy przebiegają liczne szlaki turystyczne, co przedstawione zostało w poniższej tabeli.

Tabela 38. Szlaki turystyczne w gminie Kamienna Góra

Nazwa szlaku	Przebieg	Opis
Szlak czerwony – Główny Szlak Sudecki im. M. Orłowicza	Skalnik – Wilkowyja – Szarocin – Lubawka – Krzeszów – Grzędy	W granicach gminy 18 km. Na szlaku przejdziemy, zbocze Wilkowyi (776 m n.p.m.), Rozdroża pod Bobrzakiem (743 m n.p.m.), Skalnik (945 m n.p.m.)
Szlak niebieski – Europejski Szlak Długodystansowy E3	Skalnik – „Czartak” – Wilkowyja – Pisarzowice – Kamienna Góra – Czarny Bór	W granicach gminy 12 km. E3 łączy brzegi Atlantyku z Morzem Czarnym. Jego długość wynosi ok. 7500 km w 12 krajach: Turcji, Bułgarii, Rumunii, na Węgrzech, na Słowacji, w Polsce, w Czechach, Niemczech, Luksemburgu, Belgii, Francji i Hiszpanii. Szlak E3 w Polsce składa się z 2 odcinków: sudeckiego i karpackiego. Pierwszy prowadzi przez większość pasm górskich Sudetów z Jakuszyca do Boboszowa. Długość tego etapu to ok. 300 km.
Szlak zielony	Skalnik – „Czartak” – Rędziny – Wielka Kopa – Wieściszowice	W granicach gminy 15 km.
Szlak żółty	Wołek – Wielka Kopa – Raszów – Kamienna Góra – Krzeszów – Jawiszów – Gorzeszowskie Skałki – Olszyny	W granicach gminy 23 km.
Szlak czarny	Leszczyńiec – Czarnów – Pisarzowice	Szlak o długości 9 km.
Szlak żółty	Skalnik – Przełęcz Kowarska	Szlak o długości 6,5 km.
Szlak niebieski	Przełęcz Kowarska – Ogorzelec – Paczyn	Szlak o długości 4 km.
Szlak zielony	Krzeszów – Lipienica – Lubawka (Ulanowice)	Szlak o długości 4 km.
Szlak czerwony	Marciszów PKP- dol. Sierniawy – Kamienna Góra PKP	Szlak o długości 3,5 km.
Szlak żółty	Rozdroże pod Bielcem – „Czartak”	Szlak o długości 3 km.

Nazwa szlaku	Przebieg	Opis
Południowo-zachodni Szlak Cysterski	Cysterski Szlak, biegnie przez Dolny Śląsk, jest częścią Europejskiego Szlaku Kulturowego rozpoczynającego się po prawej stronie Odry od północnego Lubięża, potem w kierunku wschodnim do Trzebnicy, dalej na południe, przez Wrocław do Henrykowa i Kamieńca, a stamtąd na zachodzie kończy się w Krzeszowie	Trasa łącząca obiekty Zakonu Cystersów. W województwie dolnośląskim obejmuje Henryków – barokowy zespół klasztorny zbudowany w latach 1682-1685, Kamieniec Żąbkowicki – zespół opactwa pocysterskiego z kościołem WNMP i św. Jakuba Starszego, Krzeszów – zespół dawnego opactwa cystersów z późnobarokowym kościołem o dwuwieżowej fasadzie z Mauzoleum Piastów i zespołem kaplic, Lubięż – barokowy zespół klasztorny, największe opactwo cysterskie w Europie, Trzcińsko, Trzebnica – XIII-wieczny klasztor i kościół klasztorny św. Bartłomieja – obecnie sanktuarium św. Jadwigi, Europejski Szlak Cysterski.
Sudecka Droga św. Jakuba	Krzeszów – Kamienna Góra – Kowary – Mysłakowice – Jelenia Góra – Siedlęciny – Wrzeszczyn – Pokrzywnik – Maciejowiec – Radomice (z kościołem św. Jakuba) – Wojciechów – Lubomierz – Gryfów Śląski – Biedzychowice – Olszyna – Lubań	Jeden ze szlaków w ramach dróg św. Jakuba łączący Krzeszów przez Jelenią Górę i Lubań z przebiegającą przez Lubań drogą Via Regia i Dolnośląską Drogą św. Jakuba (ok 105 km). Pierwszych 10 km szlaku biegnie przez krzeszowska Kalwarię i Góry Krucze do Kamiennej Góry. Dalej szlak prowadzi Starym Traktem Kamiennogórskim, a jeszcze dalej nawiązuje do dawnej drogi wzdłuż Bobru oraz traktu wiodącego na Górne Łużyce.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Kamiennej Górze.

Baza noclegowa na terenie gminy Kamienna Góra składa się z 62 całorocznych miejsc noclegowych. Standard bazy noclegowej jest zróżnicowany. Oferta obejmuje hotele, ośrodki wypoczynkowe, schroniska turystyczne, dom rekolekcyjny, obiekty agroturystyki i pokoje gościnne.

Ważnych informacji na temat potencjału turystycznego gminy dostarczają dane dotyczące liczby odwiedzających turystów. Niestety GUS nie publikuje w układzie gminnym informacji odnośnie do liczby turystów z Polski, dlatego w diagnozie wykorzystano dane dotyczące turystów zagranicznych.

Jak wynika z danych GUS w 2021 r. gminę Kamienna Góra odwiedziło łącznie 16 turystów zagranicznych, którym udzielono 122 noclegi.

Tabela 39. Turyści zagraniczni (nierezydenci)

Jednostka terytorialna	Turyści zagraniczni		Udzielone noclegi turystom zagranicznym	
	2014	2021	2014	2021
Gmina Kamienna Góra	0	16	0	122
Miasto Kamienna Góra	16	894	21	1 984
Gmina Lubawka	68	0	85	0
Gmina Marciszów	0	0	0	0
Powiat kamiennogórski	84	910	106	2 106
Dolny Śląsk	510 072	271 750	1 128 234	667 813

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Powyższych danych nie można jednak wprost porównywać z uwagi na obostrzenia związane z pandemią COVID-19, która rozpoczęła się w marcu 2020 r. i wiązała się z czasowym zawieszeniem działalności gastronomicznej i turystycznej.

Walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy powinny wpływać na rozbudowę infrastruktury turystycznej, szczególnie bazy noclegowo-gastronomicznej. Równie istotne jest stałe zwiększanie standardu istniejących obiektów. Ponadto wskazane jest, wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów zabytkowych.

Finanse gminy

Na przestrzeni lat 2014-2021 dochody ogółem gminy Kamienna Góra wzrosły o 115,4% z 28 956 339 zł do 62 366 576 zł. Jednocześnie wzrosły o 96,6% wydatki gminy. W rezultacie w 2021 r. odnotowano w gminie Kamienna Góra nadwyżkę budżetową w wysokości 7 557 408 zł, a wynik budżetu gminy w badanym okresie uległ zdecydowanej poprawie.

Tabela 40. Wykonanie dochodów i wydatków w budżecie gminy Kamienna Góra na koniec IV kw. (w zł)

Wyszczególnienie	2014	2021	2014=100	Różnica
Dochody ogółem	28 956 339	62 366 576	215,4	33 410 237
- dochody majątkowe	1 431 376	11 971 236	836,3	10 539 860
- dochody bieżące	27 524 963	50 395 340	183,1	22 870 377
Wydatki	27 885 215	54 809 168	196,6	26 923 952
- wydatki majątkowe	3 510 191	9 941 070	283,2	6 430 878
- wydatki bieżące	24 375 024	44 868 098	184,1	20 493 074
Wynik budżetu	1 071 123	7 557 408	705,6	6 486 285

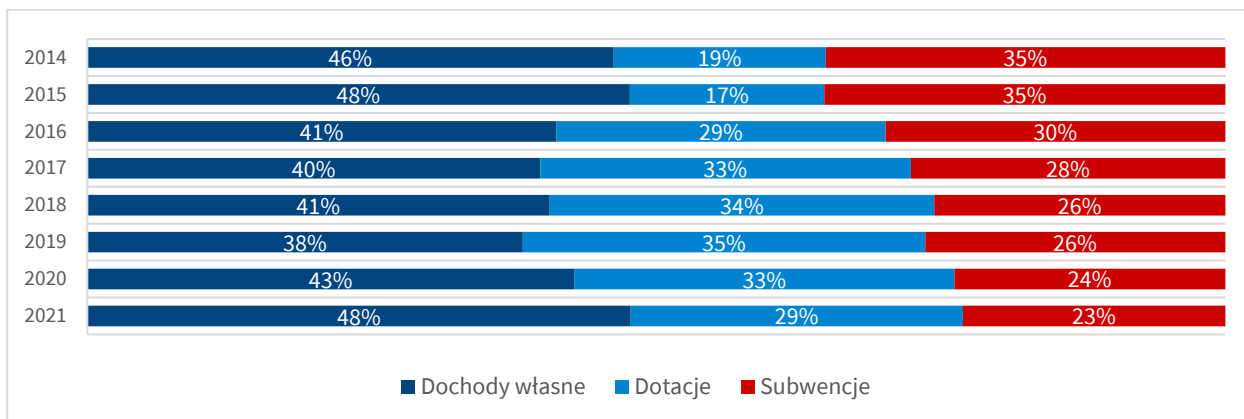
Źródło: przygotowane na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

W 2021 r. w strukturze dochodów dominowały dochody własne (ok. 48%). W stosunku do 2014 r. nastąpił wzrost dochodów własnych (o 122,3%). W 2021 r. dotacje stanowiły ok. 29% ogółu dochodów budżetowych, a subwencje ok. 23%. Warto podkreślić, że na przestrzeni badanych lat dochody z dotacji wzrosły ponad dwukrotnie, natomiast dochody z subwencji wzrosły o 41,5%.

Tabela 41. Struktura dochodów ogółem budżetu gminy Kamienna Góra na koniec IV kw. (w mln zł)

Dochody	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2014=100
Dochody ogółem	28,956	29,327	36,018	39,208	43,901	46,263	50,914	62,367	215,4
- dochody własne	13,394	13,981	14,849	15,611	17,837	17,702	21,800	29,774	222,3
- dotacje	5,395	5,011	10,417	12,761	14,836	16,360	16,993	18,208	337,5
- subwencje	10,168	10,335	10,752	10,837	11,229	12,201	12,121	14,385	141,5

Źródło: przygotowane na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

Rysunek 12. Struktura dochodów ogółem budżetu gminy Kamienna Góra na koniec IV kw.

Źródło: przygotowane na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

Analizując strukturę dochodów warto zwrócić uwagę na wzrost dochodów pochodzących z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT). W latach 2014-2021 dochody te wzrosły o 560,8%. Jednocześnie dochody z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) wzrosły o 116,6%.

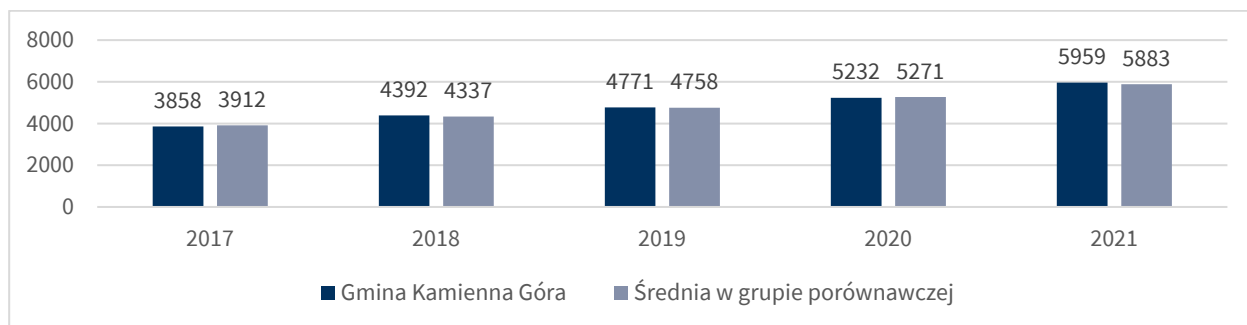
Na przestrzeni analizowanego okresu wzrosły również o ponad połowę dochody z tytułu podatków i opat lokalnych. Szczególnie zauważalny był wzrost z tytułu: podatku od czynności cywilnoprawnych i wpływów z opłaty eksploatacyjnej.

Tabela 42. Struktura dochodów własnych budżetu gminy Kamienna Góra na koniec IV kw. (w zł)

Wyszczególnienie	2014	2021	2014=100
PIT	3 809 097	8 248 865	216,6
CIT	64 417	425 683	660,8
Podatki i opłaty lokalne	5 577 279	8 796 305	157,7
– podatek od nieruchomości	3 300 606	3 984 006	120,7
– podatek rolny	304 395	287 107	94,3
– podatek leśny	-	163 211	-
– podatek od środków transportowych	136 290	155 329	114,0
– podatek od spadków i darowizn	49 277	28 912	58,7
– wpływy z opłaty skarbowej	9 923	18 459	186,0
– wpływy z opłaty eksploatacyjnej	304 782	936 815	307,4
– wpływy z opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości	2 454	0	0,0
– wpływy z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu	85 376	93 190	109,2
– wpływy z innych opłat lokalnych	-	2 397 352	-
– podatek od czynności cywilnoprawnych	107 396	504 337	469,6
– pozostałe	1 276 781	227 588	17,8
Dochody z majątku	425 082	2 020 867	475,4
– ze sprzedaży majątku	319 325	1 851 778	579,9
Pozostałe dochody własne	3 517 768	10 282 618	292,3

Źródło: przygotowane na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

Analizując dane pochodzące z MRL z ostatnich lat można zauważyć, że w przeliczeniu na mieszkańca dochody budżetowe w gminie Kamienna Góra były zbliżone do wartości średnich w grupie porównawczej.

Rysunek 13. Dochody ogółem przypadające na 1 mieszkańca – średnia trzyletnia

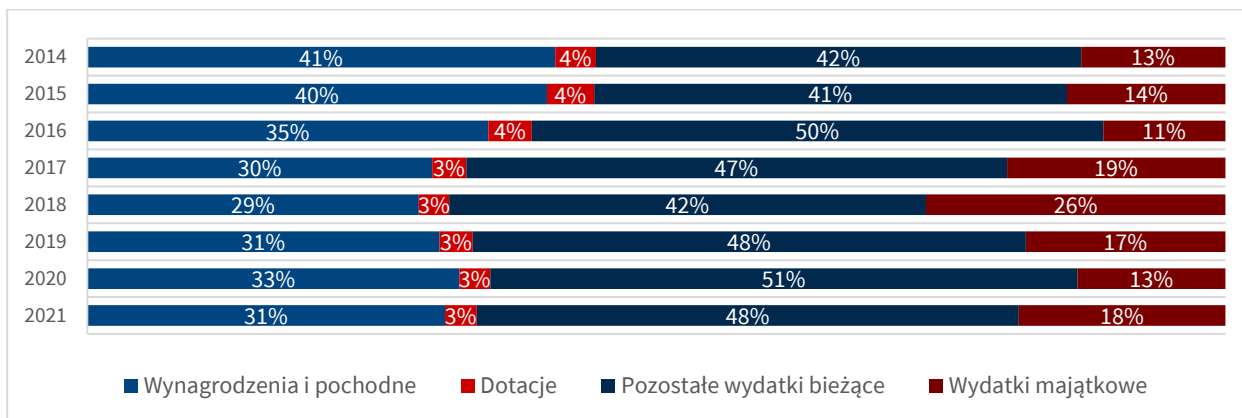
Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

W strukturze wydatków gminy Kamienna Góra dominują wydatki bieżące. Wydatki majątkowe mają relatywnie niski udział w strukturze wydatków. Analizując wydatki bieżące zauważyć można ich systematyczny wzrost. W 2021 r. wydatki bieżące osiągnęły najwyższą wartość 44,868 mln zł i były wyższe o 84,1% niż w roku bazowym. W przypadku wydatków majątkowych najwyższą wartość osiągnęły one w latach 2018 i 2021. W 2021 r. wydatki majątkowe wyniosły 9,941 mln zł.

Tabela 43. Struktura wydatków ogółem budżetu gminy Kamienna Góra na koniec IV kw. (w mln zł)

Wydatki	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2014=100
Wydatki ogółem	27,885	28,758	34,755	40,980	45,762	46,531	48,131	54,809	196,6
– wydatki bieżące	24,375	24,773	31,039	33,141	33,757	38,397	41,888	44,868	184,1
– wydatki majątkowe	3,510	3,985	3,716	7,839	12,005	8,135	6,243	9,941	283,2

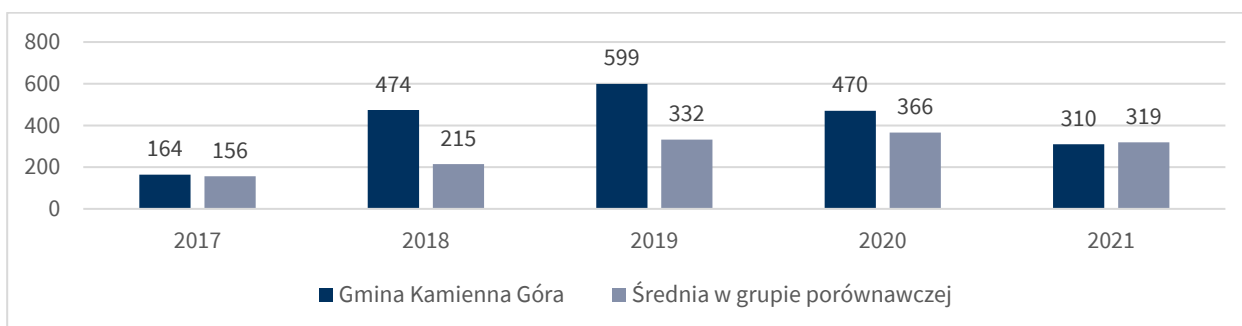
Źródło: przygotowane na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

Rysunek 14. Struktura wydatków ogółem budżetu gminy Kamienna Góra na koniec IV kw.

Źródło: przygotowane na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

Jak wynika z danych pochodzących z MRL pod względem wskaźnika „wydatki majątkowe na projekty z UE w przeliczeniu na mieszkańca – średnia trzyletnia” gmina Kamienna Góra w 2021 r. osiągnęła wartość wskaźnika na poziomie 310 zł/na mieszkańca, było to w analizowanym roku o 9 zł/na mieszkańca mniej w zestawieniu do średniej wartości wskaźnika w grupie porównawczej (319 zł/na mieszkańca).

Rysunek 15. Wydatki majątkowe na projekty z UE w przeliczeniu na mieszkańca – średnia trzyletnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

Analizując strukturę wydatków gminy można stwierdzić, że wśród nich dominują te przeznaczone na: *Oświatę i wychowanie, Rodzinę, oraz Administrację publiczną.*

Tabela 44. Wydatki budżetowe gminy Kamienna Góra według działów na koniec IV kw. (w zł)

Wyszczególnienie	2014	2021	2014=100
Rolnictwo i łowiectwo	911 863	1 638 771	179,7
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	792 054	1 186 363	149,8
Transport i łączność	1 899 718	2 006 633	105,6
Turystyka	26 072	17 779	68,2
Gospodarka mieszkaniowa	1 093 624	3 270 490	299,1
Administracja publiczna	3 684 664	4 908 829	133,2
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	314 820	292 327	92,9
Oświata i wychowanie	10 320 514	19 517 776	189,1
Ochrona zdrowia	105 848	163 593	154,6
Pomoc społeczna	4 420 342	1 863 089	42,1
Rodzina	-	12 950 465	-
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 790 660	4 078 755	227,8
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 462 369	1 399 690	95,7
Kultura fizyczna i sport	483 979	590 585	122,0
Pozostałe	578 688	924 023	159,7

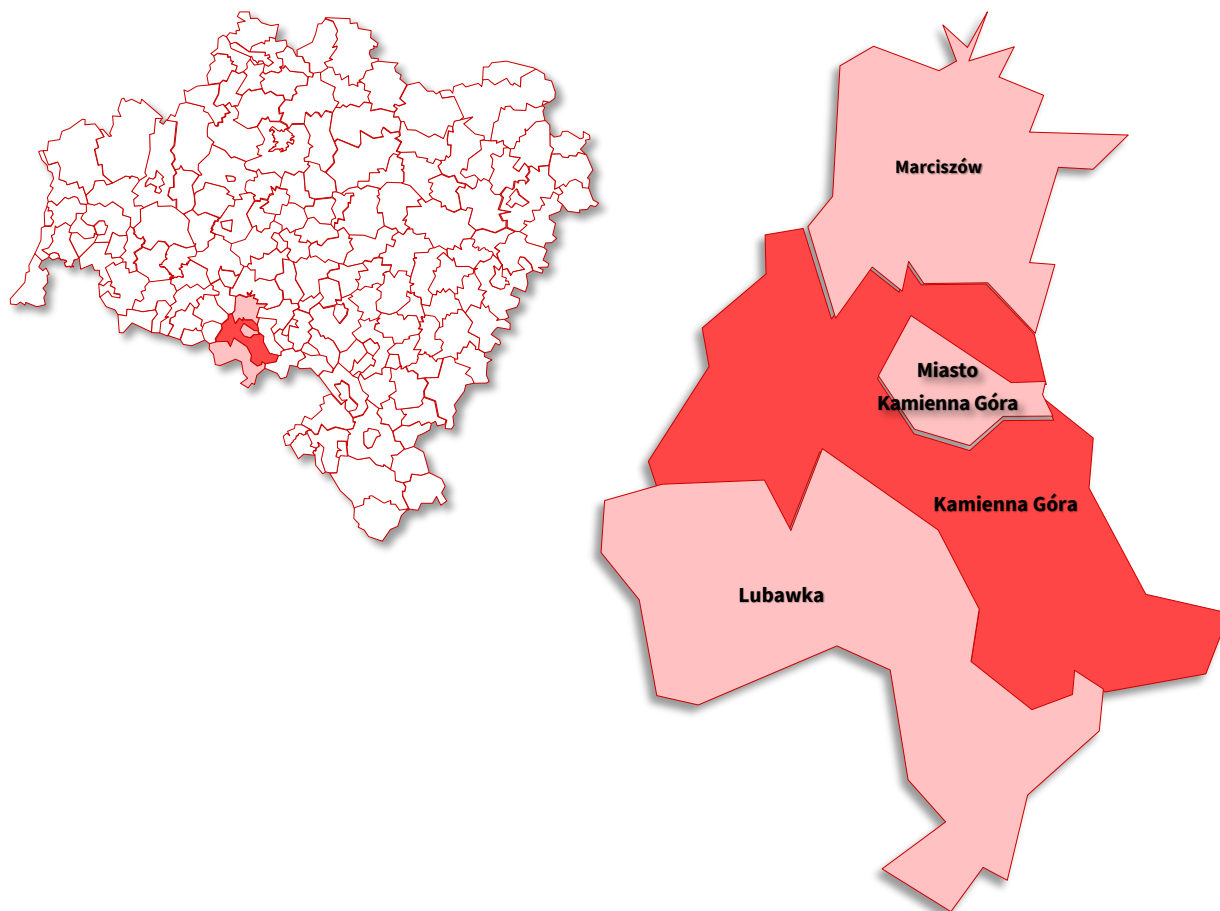
Źródło: przygotowane na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

Niski udział w strukturze budżetu gminy Kamienna Góra wśród wymienionych powyżej posiadają wydatki przeznaczone na: *Turystykę, Ochronę zdrowia, Bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową oraz Kulturę fizyczną i sport.*

Analiza sfery przestrzennej

Położenie administracyjne

Gmina Kamienna Góra położona jest wokół miasta Kamienna Góra (stanowiącym odrębną jednostkę podziału terytorialnego i siedzibę powiatu kamiennogórskiego), w południowej części województwa dolnośląskiego w pobliżu granicy z Czechami (przejścia graniczne znajdują się w sąsiednich gminach). Gmina graniczy także od południa z gminą Mieroszów, od południa i południowego zachodu z gminą Lubawka, od zachodu z miastem Kowary i gminą Mysłakowice, od północy z gminą Janowice Wielkie i gminą Marciszów oraz od wschodu z gminą Czarny Bór. Gmina Kamienna Góra położona jest niemal w połowie drogi pomiędzy Wałbrzychem (ok. 25 km), a Jelenią Górą (ok. 35 km). W odległości ok. 95 km od Kamiennej Góry znajduje się stolica Dolnego Śląska – Wrocław.

Rysunek 16. Położenie gminy Kamienna Góra na tle województwa dolnośląskiego i powiatu kamiennogórskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

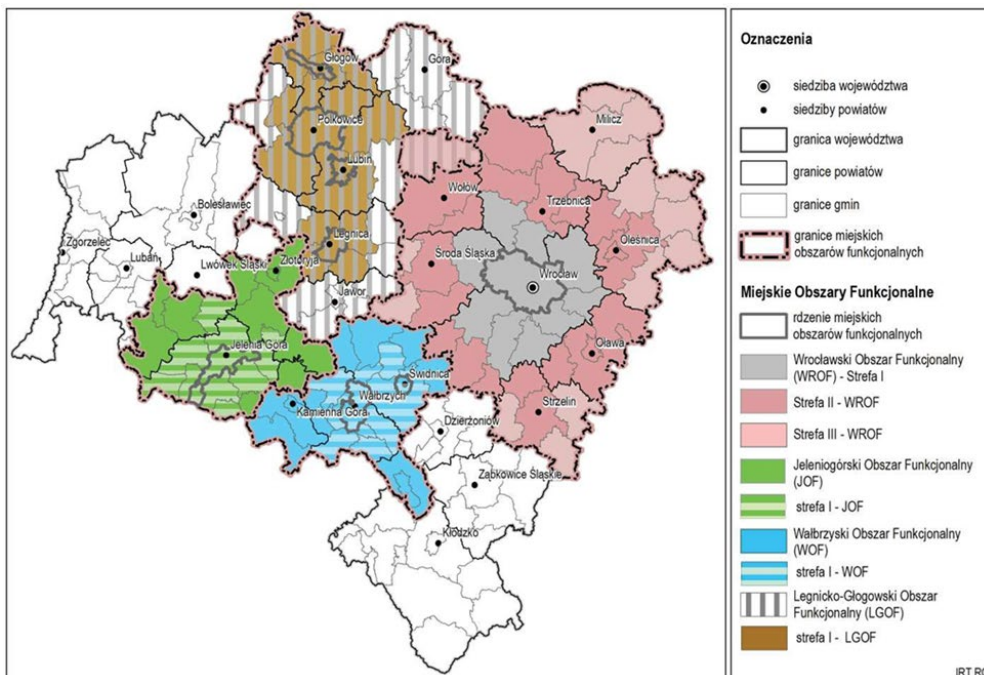
Zewnętrzne uwarunkowania przestrzenne

Powiązania funkcjonalne gminy Kamienna Góra przeanalizowano pod kątem powiązań bazujących na:

- współpracy podmiotów,
- powiązaniach gospodarczych i społecznych,
- powiązaniach środowiskowych.

Analizę oparto na dokumencie obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego. Przyjęte w dokumencie podejście znajduje odzwierciedlenie w dokumencie Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030. Wskazane delimitacje obszarów uwzględniają powiązania społeczne, gospodarcze i przestrzenne pomiędzy gminami. W granicach gminy zidentyfikowano kilka różnych typów powiązań funkcjonalnych ukierunkowanych na zróżnicowane podejście do kształtowania polityki rozwoju.

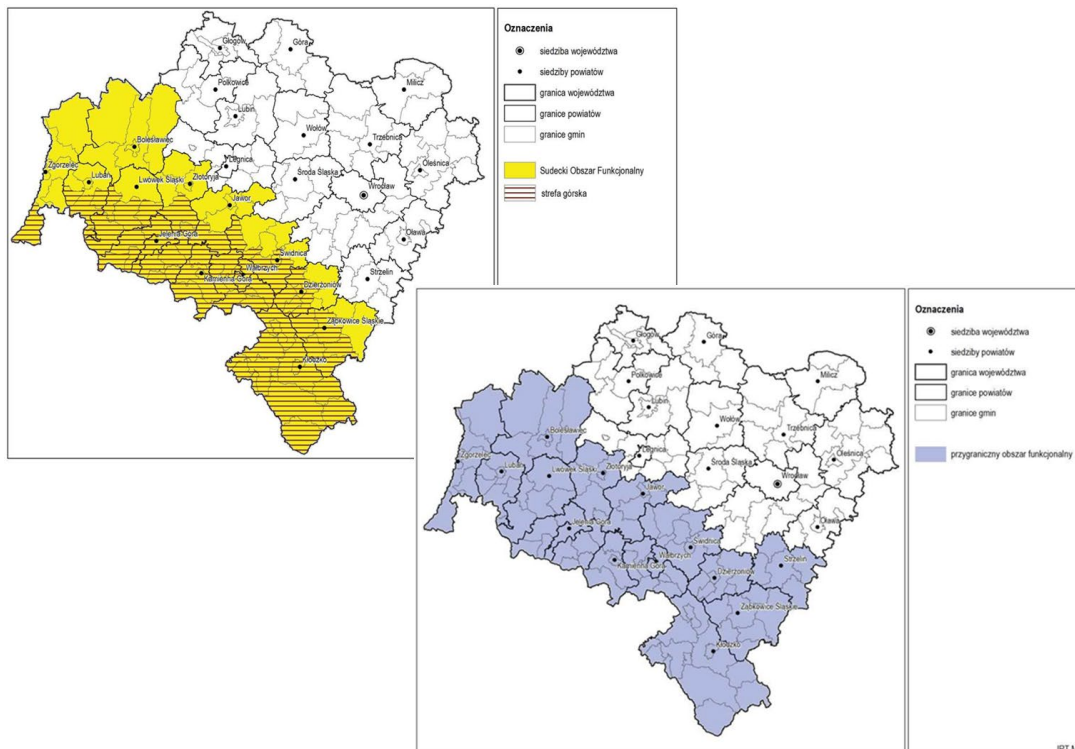
Gmina Kamienna Góra znajduje się w granicach Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego, który obejmuje gminy: Boguszów-Gorce, Czarny Bór, Dobromierz, Głuszyca, Jedlina-Zdrój, Jaworzyna Śląska, Miasto Kamienna Góra, Lubawka, Marcinowice, Miosroszów, Miasto Nowa Ruda Nowa Ruda, Stare Bogaczowice, Strzegom, Szczawno-Zdrój, Miasto Świdnica, Świdnica, Świebodzice, Walim, Miasto Wałbrzych i Żarów.

Rysunek 17. Miejskie obszary funkcjonalne województwa dolnośląskiego

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (Uchwała nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.).

Gmina Kamienna Góra należy również do strefy górskiej Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Z racji na lokalizację gminy w granicach tego obszaru w dokumentach gminnych powinno uwzględniać się politykę rozwoju zawartą w Strategii Rozwoju Sudety 2030.

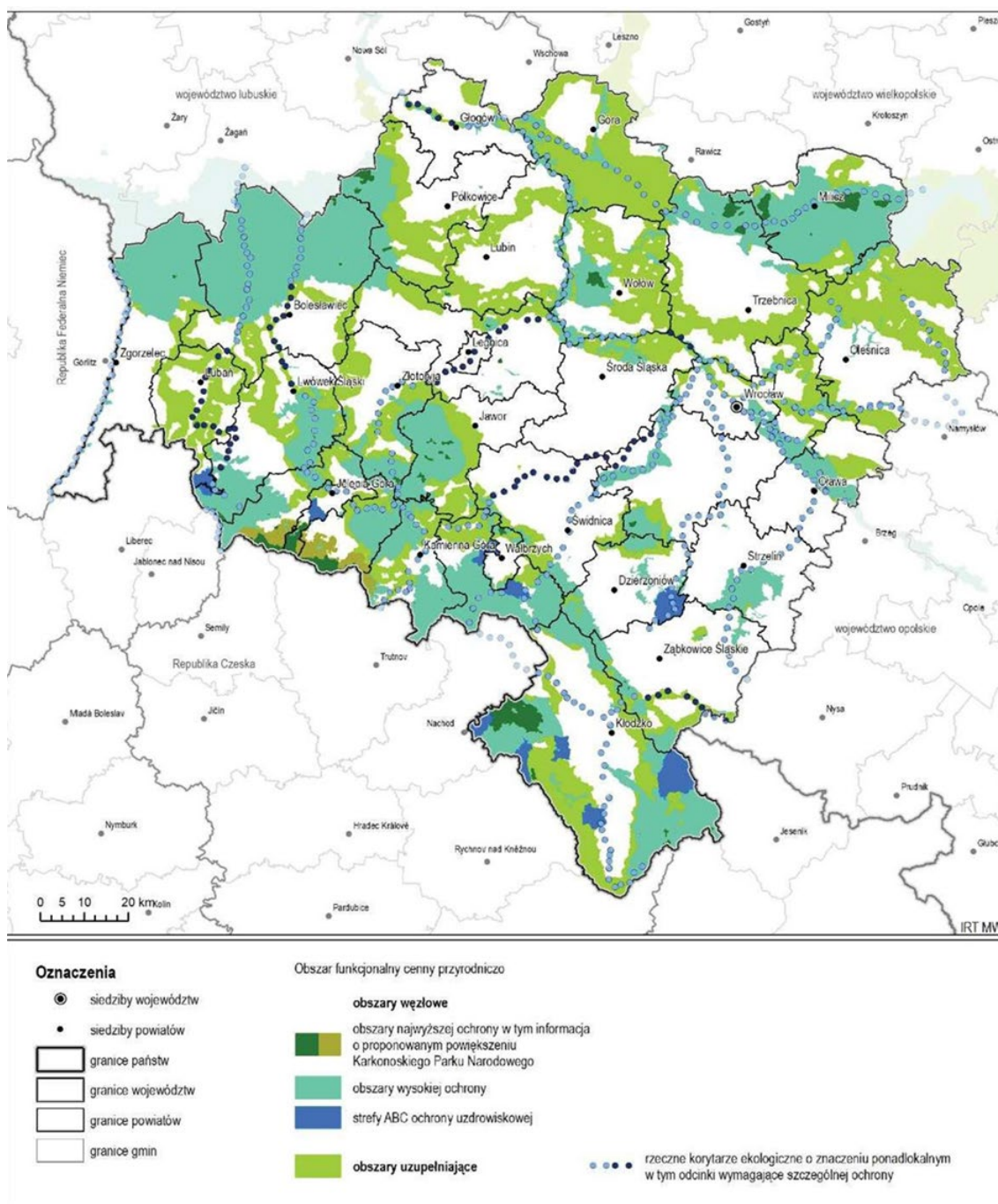

Rysunek 18. Sudecki Obszar Funkcjonalny i strefy górskiej oraz przygraniczny obszar funkcjonalny

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (Uchwała nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.).

Gmina Kamienna Góra znalazła się także w granicach przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Obszar ten jest klasyfikowany do obszarów wymagających rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej. Obszar ten został ustalony w planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego jako obszar o znaczeniu ponadregionalnym na podstawie art. 39 ust. 3 w związku z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹⁰.

W ramach powiązań o charakterze środowiskowym, na istotne powiązania gminy Kamienna Góra wskazuje obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo.

Rysunek 19. Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (Uchwała nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.).

¹⁰ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. 2022 r. poz. 503).

Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Struktura funkcjonalno-przestrzenna to układ elementów przestrzennych danego obszaru, obejmujący ich wzajemne relacje funkcjonalne i przestrzenne. Struktura ta kształtuje się na skutek współoddziaływania na przestrzeń wszystkich istotnych czynników, takich jak: zdarzenia naturalne, przemiany polityczne i administracyjne, rozwój społeczny wraz z zapotrzebowaniem na nowe siedziby ludzkie, rozwój gospodarczy i powstające miejsca pracy, udostępnienie komunikacji i rozwój funkcji usługowych, a także możliwości wypoczynku i spędzenia wolnego czasu. Struktura jest zatem wynikiem zbioru przestrzennie zależnych od siebie warunków społecznych i gospodarczych, które w szerokim zakresie warunkują się nawzajem i tym samym określają lub wpływają na układ przestrzeni¹¹. Kształtowanie przestrzeni powinno zapewnić harmonijną całość oraz uwzględnić w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Określenie struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy ma na celu ustalenie głównych powiązań i relacji wewnątrz i na zewnątrz jednostki terytorialnej, które pozwolą na zrozumienie zasad funkcjonowania gminy i wskazanie właściwych kierunków rozwoju przestrzennego. Struktura funkcjonalno-przestrzenną składa się z wielu systemów i podsystemów oraz z wielorakich relacji pomiędzy nimi, zarówno poziomych, jak i pionowych.

Dla prawidłowego funkcjonowania gminy oraz swobodnego rozwoju niezbędna jest prosta i czytelna struktura, która umożliwi, w efektywny sposób, realizację przestrzennych interakcji. Aby struktura była czytelna, jej elementy muszą być również łatwe do identyfikacji. Istotna jest także komplementarność funkcjonujących rozwiązań, zapewniająca zaspokajanie w jak największym stopniu, na najwyższym poziomie, jak najwięcej potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców, w optymalnej liczbie lokalizacji. W celu osiągnięcia najwyższej efektywności struktury ważna jest odpowiednia dywersyfikacja źródeł, celów i środków transportu. Oznacza to, iż w optymalny sposób na terenie gminy należy rozmieścić poszczególne funkcje i zapewnić możliwość różnego rodzaju kontaktów i przepływów pomiędzy nimi, w szczególności transportowych, poprzez indywidualny transport pieszy, kołowy, w tym rowerowy, samochodowy aż do przewozów zbiorowych różnymi środkami transportu.

Istotną kwestią w programowaniu rozwoju jest jego etapowanie, gdyż realizacja poszczególnych elementów w niewłaściwej kolejności, może prowadzić do zaburzenia ładu przestrzennego, wprowadzenia trudnych do skorygowania ograniczeń oraz osłabienia efektywności struktury.

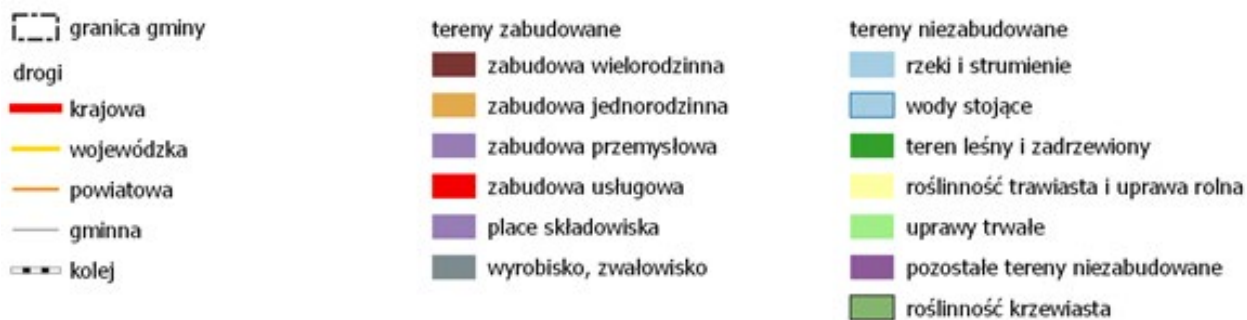
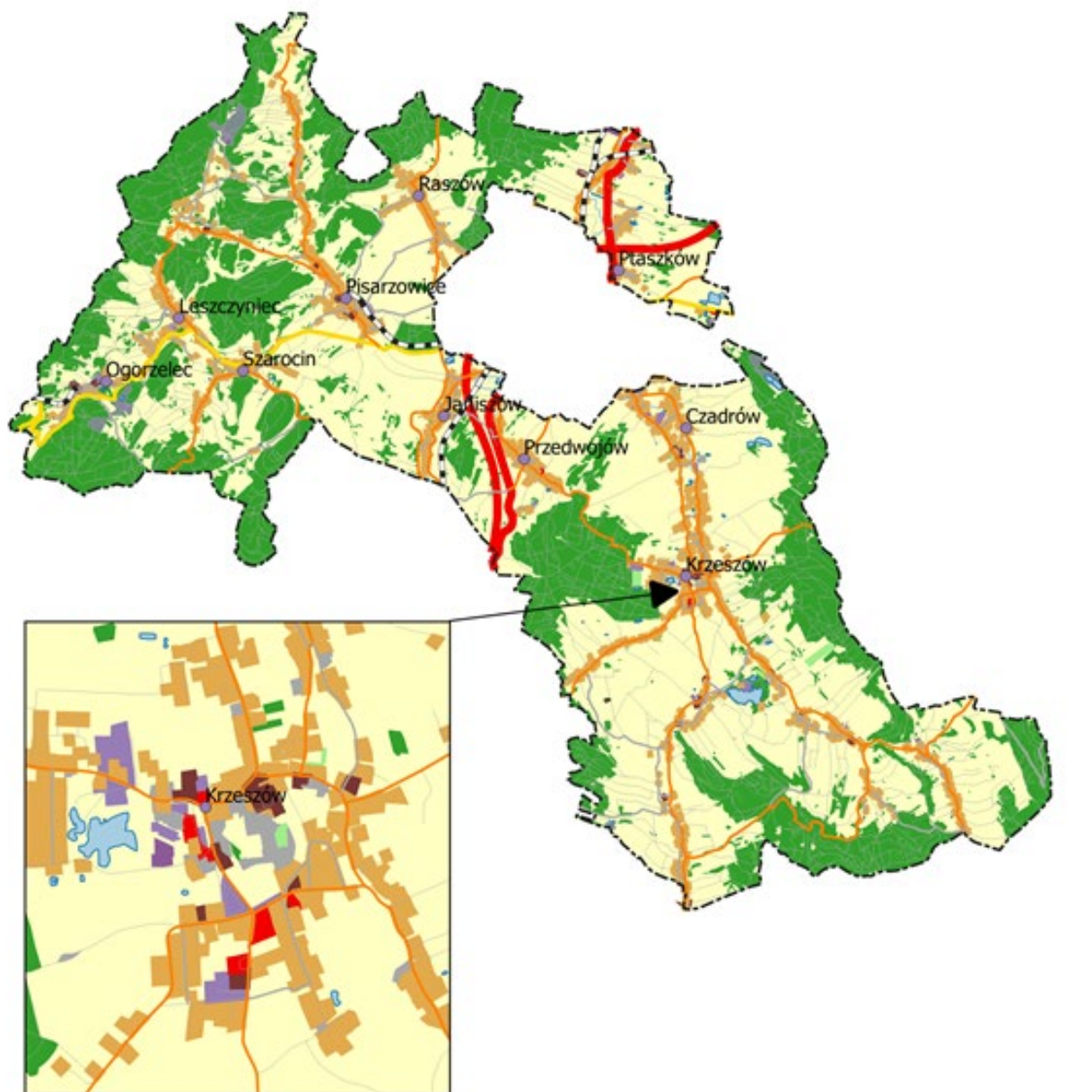
Kluczowe dla oceny struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy jest jej stan istniejący i ocena jej funkcjonowania. Ze względu na dotychczasowe zagospodarowanie głównie rolne, na terenie gminy, z wyjątkiem terenów eksploatacji kruszyw, nie występują elementy zagospodarowania w istotnym stopniu dysharmonizujące przestrzeń.

Równie ważna jest ocena prowadzonej polityki przestrzennej gminy określonej w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamienna Góra, w którym podkreślono, iż dla poprawy ładu przestrzennego, rozumianego jako dążenie do uzyskania pozytywnych walorów estetycznych, funkcjonalności i czytelności struktur przestrzennych w studium zakłada się:

- utrzymanie istniejącej sieci osadnictwa oraz przywrócenie wysokiej wartości walorów architektoniczno-urbanistycznych dla zabytkowych obszarów zabudowy i dobrze zachowanych wiejskich układów osadniczych,
- wyeliminowanie powtarzalnych, typowych rozwiązań architektonicznych,
- wprowadzenie nowych zespołów zabudowy w taki sposób, by nie prowadziło to do gruntownych zmian historycznie ukształtowanego krajobrazu poszczególnych jednostek osadniczych,

¹¹ M. Borsa, Gospodarka i polityka przestrzenna, Warszawa, 2004 r.

- lokalizowanie nowych zespołów zabudowy w ciągach już istniejących struktur lub ich wpisywanie w ciągi naturalnej kontynuacji ich rozwoju,
- przeciwdziałanie wprowadzaniu substandardowej trwałej zabudowy.

Rysunek 20. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Kamienna Góra

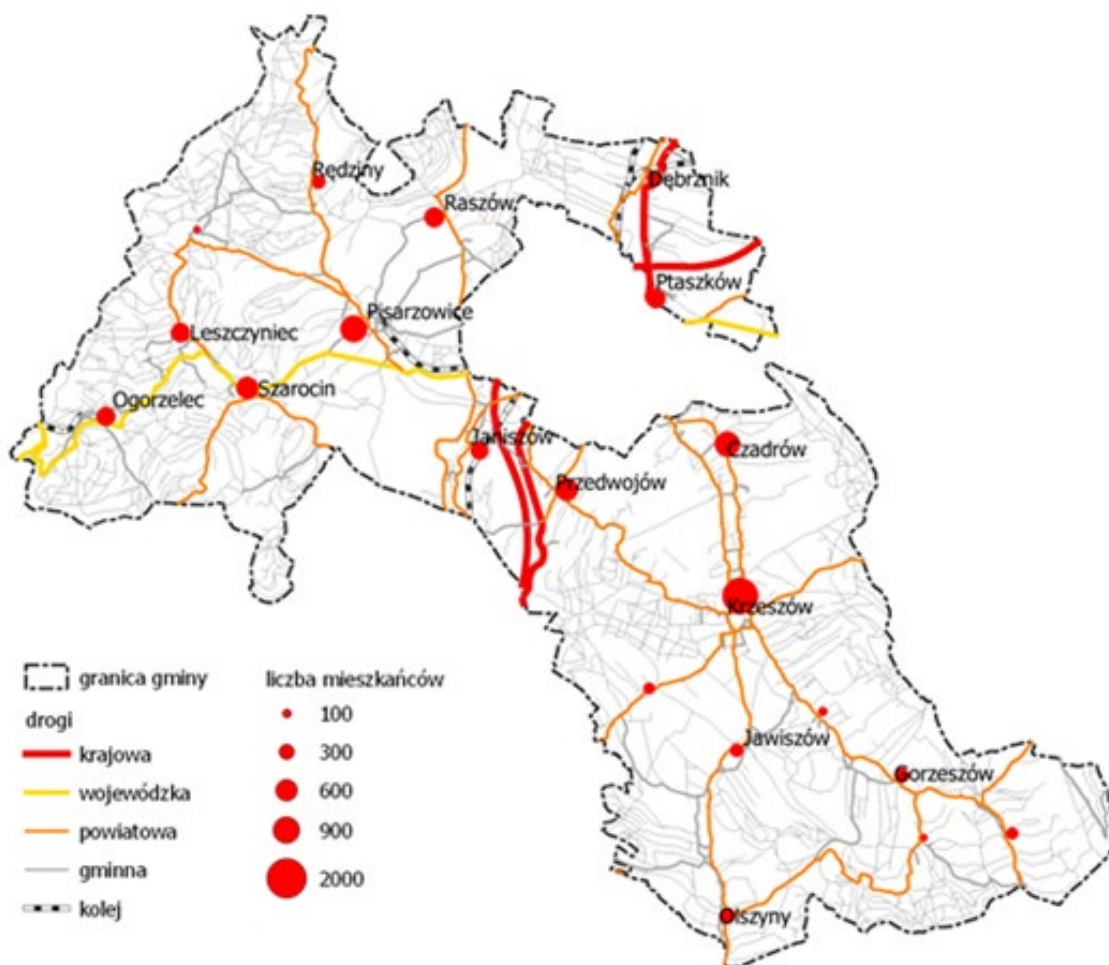
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

Struktura osadnicza i tereny mieszkaniowe

Gmina Kamienna Góra położona jest wokół miasta Kamienna Góra, w południowej części województwa. Według podziału administracyjnego w granicach gminy znajduje się 21 jednostek osadniczych. Do największych z nich, posiadających najbardziej rozwinięte układy przestrzenne, należą: Krzeszów, Pisarzowice, Czadrów, Szarocin, Przedwojów, Ogorzelec, Ptaszków. Miasto Kamienna Góra pełni funkcję ośrodka administracyjnego gminy.

Tereny zajmowane pod zabudowę obejmują głównie obszary w dolinie rzek: Bóbr, Zadrna, Bystrek, Żywica. Miejscowość Krzeszów posiada centralnie usytuowany zabytkowy zespół pocysterski. Układ przestrzenny miejscowości ma charakter ulicówek zbiegających się centralnie do zespołu pocysterskiego. Większość wsi na terenie gminy, oparta została o łańcuchowe układy zabudowy z rozbudowanym układem dróg ujmujących koryta rzeki lub jej dopływów. Najbardziej rozbudowane formy układu łańcuchowego posiadają Czadrów, Szarocin, Przedwojów. Układ łańcuchowy zauważalny jest także w miejscowościach Rędziny, Raszków, Olszyny, Lipienica, Krzeszówek, Kochanów, Janiszów, Jawiszów. Przestrzenny rozwój wsi i zagęszczenie sieci dróg przekształciły wcześniejsze, czytelne układy łańcuchowe w układy wielodrożne. Główną tego przyczyną, w obliczu braku pełnego pokrycia terenu gminy MPZP, jest ustawowy mechanizm umożliwiający zabudowę na bazie decyzji o warunkach zabudowy (przy braku jej powiązania ze Studium), powodujący trudne do kontroli „rozlewanie się zabudowy” poza wcześniejsze czytelne układy zabudowy łańcuchowej.

Pisarzowice i Ptaszków będące dużymi wsiami, położonymi w dolinie Żywicy i Bobru graniczą z miastem Kamienną Górą i są z nim funkcjonalnie związane.

Rysunek 21. Struktura osadnicza gminy Kamienna Góra

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k i BDL GUS.

Dominuje zabudowa 2-3 kondygnacyjna, o dachach spadzistych. Główne formy zabudowy mieszkaniowej obejmują zabudowę zagrodową oraz zabudowę jednorodziną. Większość budynków pochodzi z okresu przedwojennego, z czego przeszło połowa została wybudowana w II połowie XIX w. i na początku XX w.

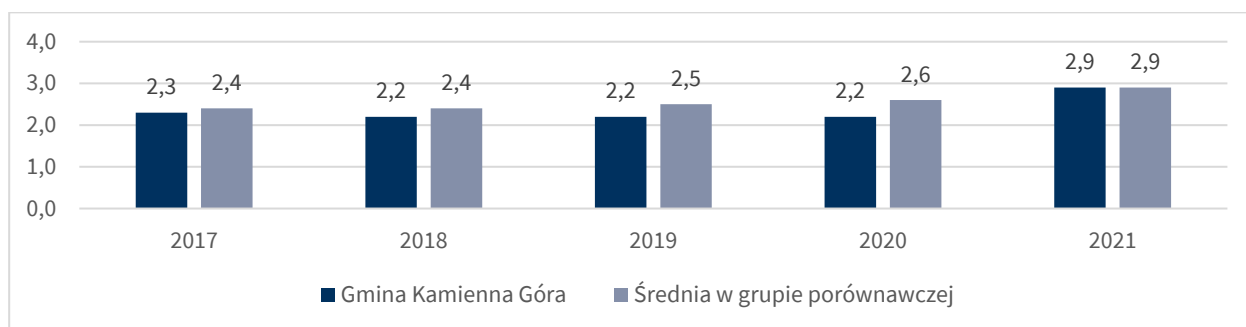
W latach 2014-2021 w gminie Kamienna Góra wzrosła liczba mieszkań o 7,1% z 2787 do 2984. Podkreślić jednak należy, że liczba mieszkań w gminie rosła szybciej niż średnia dla powiatu (2,3%) i wolniej niż wynosiła średnia dla województwa dolnośląskiego (13,4%). W 2021 r. udział zasobów mieszkaniowych gminy Kamienna Góra w zasobach mieszkaniowych powiatu kamiennogórskiego ogółem wynosił 17,5% (16,7% w 2014 r.).

Tabela 45. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania

Jednostka terytorialna	2014	2021	2014=100
Gmina Kamienna Góra	2 787	2 984	107,1
Miasto Kamienna Góra	7 955	8 000	100,6
Gmina Lubawka	4 260	4 365	102,5
Gmina Marciszów	1 673	1 717	102,6
Powiat kamiennogórski	16 675	17 066	102,3
Dolny Śląsk	1 123 386	1 274 214	113,4

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Analizując średnią trzyletnią mieszkań oddanych do użytku według MRL stwierdzić można, że budownictwo mieszkaniowe w gminie Kamienna Góra rozwijało się w latach 2017-2020 wolniej w zestawieniu do średnich wartości analizowanego wskaźnika dla grupy porównawczej. Warto podkreślić, że w 2021 r. wartości te kształtowały się już na tym samym poziomie.

Rysunek 22. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców – średnia trzyletnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

Dodatkowo należy podkreślić, że stan techniczny istniejących komunalnych zasobów mieszkaniowych, a także zasobów wspólnot mieszkaniowych, nadal niejednokrotnie jest niezadawalający. Stare budynki w dalszym ciągu cechuje znaczący stopień dekapitalizacji wynikający z braku remontów.

Stare budownictwo charakteryzuje się również niejednokrotnie złym stanem technicznym, wysoką energochłonnością i częściowo brakiem instalacji centralnego ogrzewania (ogrzewanie piecowe). Na stan techniczny i jakość energetyczną mieszkalnictwa niewątpliwie wpływ mają także ograniczenia konserwatorskie wobec planowanych prac remontowych i termomodernizacyjnych obiektów położonych na obszarach objętych ochroną.

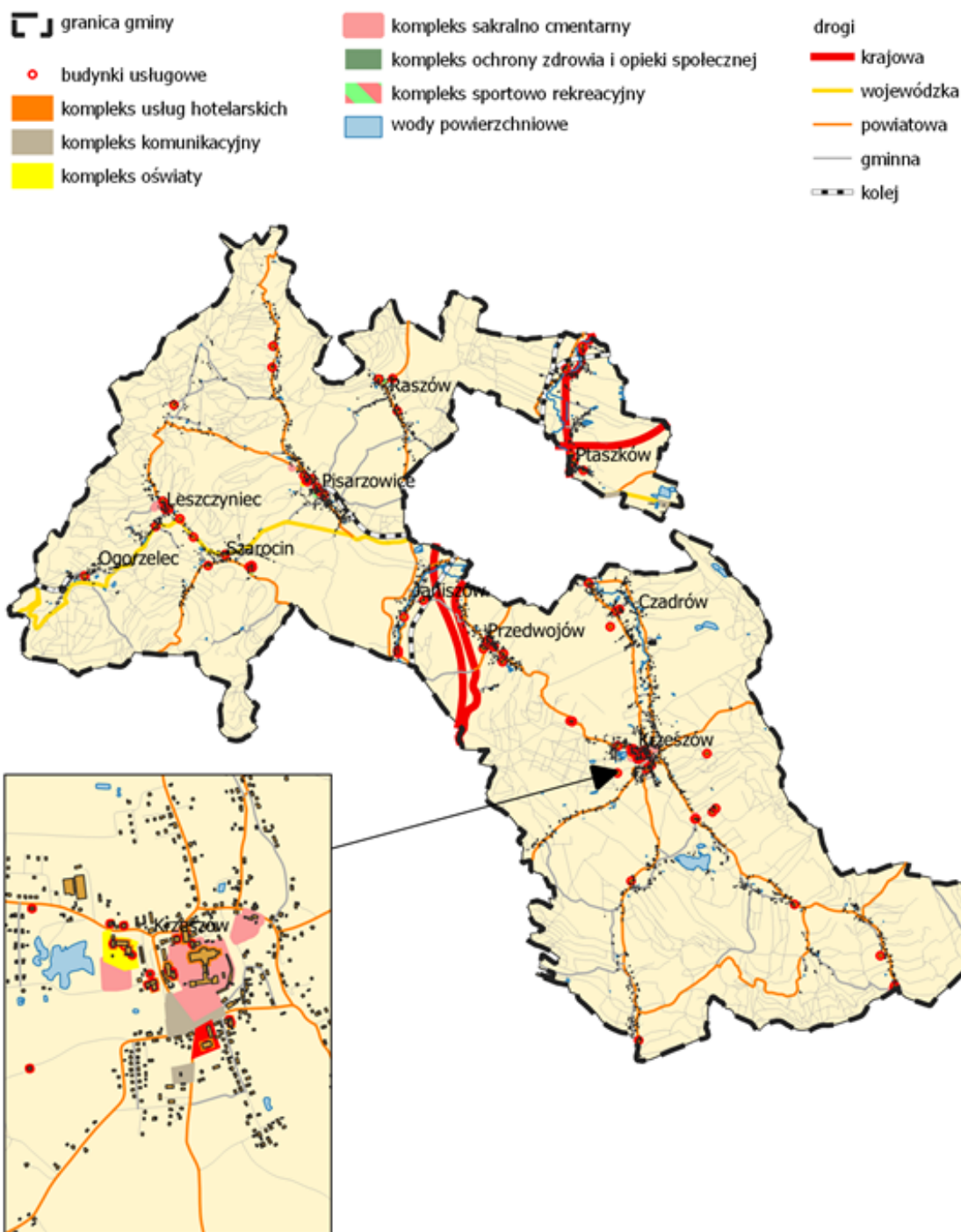
Tereny usługowe, w tym sportowo-rekreacyjne

Tereny i obiekty usługowe skupiają się w centralnych częściach miejscowości Krzeszów, Pisarzowice, Czadrów, Szarocin, Przedwojów, Ogorzelec, Ptaszków.

Do kompleksów wyróżniających się w strukturze funkcjonalnej gminy należą:

- tereny położone w centralnej części Krzeszów, Pisarzowice, Czadrów, Szarocin, Ptaszków, gdzie zlokalizowane są usługi handlu, kultu religijnego, rzemiosła, oświaty,

- tereny sakralno-klasztorny w centralnej części Krzeszowa, gdzie znajdują się założenie pocysterskie oraz Zakon Sióstr Elżbietanek,
- tereny ochrona zdrowia i opieki – Dom Pomocy Społecznej w Szarocinie.

Rysunek 23. Tereny usługowe, w tym sportowo-rekreacyjne gminy Kamienna Góra

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

Bazę sportowo-rekreacyjną w gminie Kamienna Góra tworzą: kompleks „Orlik” przy SP w Krzeszowie, hala sportowa przy SP w Krzeszowie, hala sportowa przy ZS w Pisarzowicach, boisko przy SP w Ptaszkowie, boisko przy SP w Szarocinie, boisko przy ZS w Pisarzowicach, 7 udostępnionych boisk pełnowymiarowych (Leszczyniec, Krzeszów, Czadrów, Lipienica, Pisarzowice, Przedwojów, Kochanów), 3 boiska uniwersalne – wielozadaniowe (Olszyny, Pisarzowice, Ogorzelec), 16 siłowni zewnętrznych (Czadrów, Ptaszków, Dębrznik, Pisarzowice, Lipienica, Przedwojów, Szarocin, Ogorzelec, Leszczyniec, Olszyny, Kochanów, Dobromyśl, Jawiszów, Janiszów, Rędziny) oraz stacja narciarska „Czarnów-Ski”.

Jak wskazują jednak informacje przekazane przez Urząd Gminy w Kamiennej Górze, na terenie gminy występujące braki w infrastrukturze sportowej (odkryte lodowisko, plenerowa ściana wspinaczkowa, siłownia zewnętrzna do treningu z obciążeniem własnego ciała i bieżnia pętlowa o dystansie 400 m, „siłownia outdoor”).

Najważniejszym gminnym podmiotem pełniącym funkcje kulturalne jest Centrum Biblioteczno-Kulturalne Gminy Kamienna Góra w Krzeszowie. CBK prowadzi podstawową działalność w obiektach:

- Siedziba w Krzeszowie ul. Kalwaria 1, gdzie mieści się również siedziba Biblioteki,
- Filia CBK w Pisarzowicach nr 72, gdzie również mieści się Filia Biblioteki,
- Filie Biblioteki w Leszczyńcu i w Gorzeszowie.

Ważnymi w skali lokalnej obiektami integrującymi społeczność oraz pełniącymi funkcje kulturalne są świetlice wiejskie. Na terenie gminy Kamienna Góra zlokalizowanych jest 14 świetlic.

Drobne obiekty usługowego rozlokowane są także w pozostałych miejscowościach gminy Kamienna Góra wzdłuż głównych ulic.

Tereny produkcyjne i składowe, w tym górnicze

W strukturze gminy w zakresie terenów produkcyjnych dominują kompleksy przemysłowe związane z terenami i obszarami górniczymi. Na terenie gminy Kamienna Góra występują następujące tereny i obszary górnicze: Rędziny II, Krzeszówek I, Borówno I, Ogorzelec IV, Ogorzelec III.

Gminę Kamienną Górę charakteryzuje duże bogactwo surowców skalnych. Występuje tu cała gama różnych skał użytecznych, a zwłaszcza dla budownictwa drogowego i kolejowego (amfiboloty, melafiry, porfiry). Do najważniejszych złóż udokumentowanych należą:

- złoża dolomitu Rędziny,
- złoża dolomitu Czarnów,
- złoża amfibolitu Ogorzelec i Ogorzelec I,
- złoża melafiru Borówno,
- złoża piasków formierskich Krzeszówek,
- złoża surowca ilastego Krzeszów I,
- złoża porfiru Chełmczyk I i Chełmczyk,
- złoża pospółki Olszyny I.

Natomiast średniej i małej wielkości tereny zabudowy przemysłowo-składowej rozproszone są w miejscowościach Krzeszów, Ogorzelec, Rędziny, Ptaszków.

Tereny otwarte – tereny zielone, tereny wód

Tereny otwarte stanowią szerokie pasy terenów rolnych rozciągających się w centralnej i południowej części gminy. Występuje kilka obszarów leśnych zlokalizowanych na wzgórzach Rudaw Janowickich w północnej części gminy oraz na wschodniej, południowej i zachodniej granicy gminy. Występujące tu tereny leśne i rolne wraz towarzyszącą im zielenią śródpolną, stanowią o walorach przyrodniczych tego terenu. Tereny leśne, kępy drzew i zakrzewienia stanowią cenne siedliska dla ornitofauny. W sąsiedztwie terenów zabudowy mieszkaniowej i usługowej, gdzie środowisko przyrodniczo zostało przekształcone antropogenicznie zlokalizowane są siedliska nieleśne pochodzenia antropogenicznego. Do tej grupy zaliczają się łąki, zbiorowiska chwastów zbożowych i okopowych.

Na terenie gminy Kamienna Góra występują ciekły naturalne oraz urządzenia melioracji wodnych – sieć drenarska oraz rowy melioracyjne.

W związku z powyższym należy nadmienić, że stosownie do art. 205 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 ze zm. zwanej dalej ustawą Prawo wodne) utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – do tej spółki lub tego związku

spółek wodnych. Obowiązek ten obejmuje eksploatację, konserwację oraz remont w celu zachowania funkcji urządzeń wodnych.

W przypadku konieczności wykonania urządzeń wodnych jak również urządzeń melioracji wodnych (w tym ich odbudowy, rozbudowy, przebudowy lub rozbiórki tych urządzeń), stosownie do art. 388 ust. 1 ww. ustawy wymagane jest uzyskanie odpowiedniej zgody wodnoprawnej.

Jak wynika z przekazanych przez UG Kamienna Góra informacji – w ostatnich latach gmina nabyła nieruchomości stanowiące rowy (zgodnie z zapisami ewidencji gruntów) w drodze komunalizacji gruntów będących własnością Skarbu Państwa na podstawie decyzji Wojewody Dolnośląskiego. Łączna nabyta powierzchnia działek będących rowami stanowiącymi w części urządzenia melioracji wodnej to dotychczas ponad 30 ha. Tak duża ilość nowych zadań dla gminy dotycząca utrzymania i w przeważającej części odtworzenia rowów wiąże się z olbrzymimi kosztami, a w konsekwencji potrzebą utworzenia organizacji obsługi tego obowiązku.

Z uwagi na występowanie cieków o charakterze naturalnym zastosowanie ma art. 232 ust. 1 Prawa wodnego „zakazuje się grodzenia nieruchomości przyległych do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych oraz do brzegu wód morskich i morza terytorialnego w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu, a także zakazywania lub uniemożliwiania przechodzenia przez ten obszar”.

Gospodarowanie wodami na terenie gminy winno być prowadzone zgodnie z obowiązującymi ustaleniami¹² Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry oraz Planu gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Łaby, przy jednoczesnym uwzględnieniu informacji wynikających z wymienionych Planów, dotyczących jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych znajdujących się w obszarze gminy Kamienna Góra.

Zgodnie z aktualnie obowiązującymi planami gospodarowania wodami przyjętymi rozporządzeniami Ministra Infrastruktury z 16.11.2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2023 r. poz. 335) oraz z 29.11.2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby (Dz. U. z 2023 r. poz. 189) – na terenie gminy Kamienna Góra występują:

- jednolite części wód powierzchniowych (JCWP):
 - Bóbr od zb. Bukówka do Kamiennej (kod JCWP RW60000316199),
 - Ścinawka od źródła do granicy państwa (kod JCWP RW600003122197),
 - Zb. Bukówka (kod JCWP RW600023161159),
 - Złotna (kod JCWP RW6000031611529),
 - Jedlica od źródła do Maliny (kod JCWP RW600002161887),
 - Zadrna (kod JCWP RW60000316149),
 - Dopyły z Łącznej (kod JCWP RW50000394129),
- jednolite części wód podziemnych (JCWPd):
 - 107 (kod JCWPd GW6000107),
 - 124 (kod JCWPd GW6000124),
 - 123 (xxx JCWPd GW5000123).

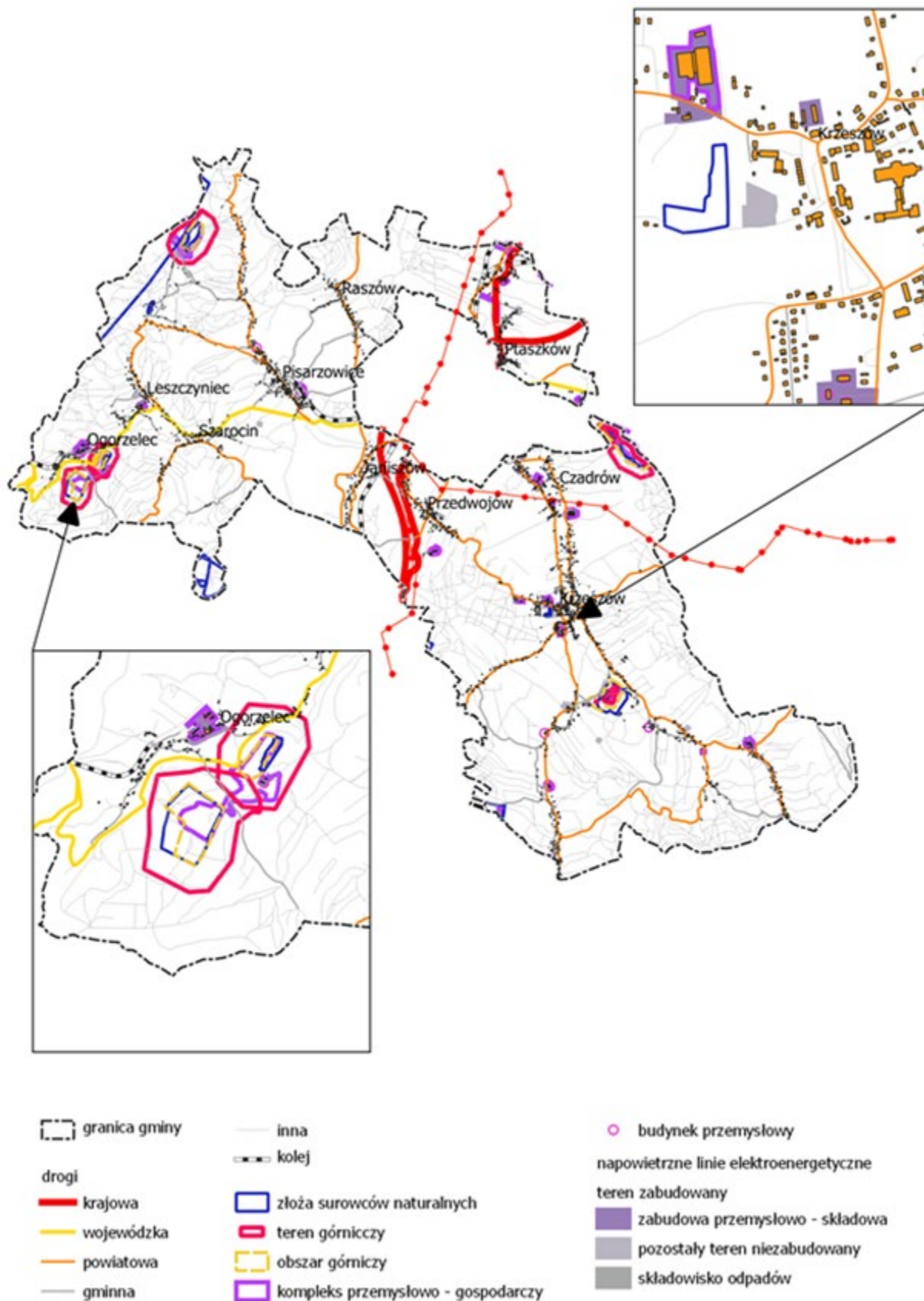
Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy są dokumentami planistycznymi, które m.in. opisują stan wód powierzchniowych i podziemnych, określają cele środowiskowe dla jednolitych części wód i obszarów chronionych oraz wskazują zadania prowadzące do osiągnięcia dobrego stanu wód. Dokumenty te stanowią podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady

¹² Zgodnie z art. 326 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 ze zm.) ustalenia dokumentów planistycznych takich jak plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy uwzględnia się w strategii rozwoju gminy.

gospodarowania nimi w przyszłości. Plany gospodarowania wodami, w myśl art. 318 ust. 5 ustawy Prawo wodne, podlegają przeglądowi i aktualizacji co 6 lat.

Pod względem hydrograficznym gmina Kamienna Góra położona jest w górnej części dorzecza Bobru i obejmuje dwie główne zlewnie: Bobru (część północna i zachodnia gminy oraz Zadorny (część południowa i wschodnia gminy). Jedynie niewielki północny skrawek gminy leży w zlewni rzeki Lesk. Odwadnianie terenu przebiega koncentrycznie do rzeki Bóbr i Zadorny. Głównymi lewobrzeżnymi dopływami Bobru są Opatówka i Świdnik, a prawobrzeżnym Zadorna. Rzeki cechują się bardzo dużymi wahaniami stanów i przepływów charakterystycznymi dla rzek górskich. Przy wysokich stanach wylewają zalewając przyległe tereny teras zalewowych.

Lasy występujące na terenie gminy zaliczane są do obszarów o wybitnych walorach przyrodniczych. Spełniają one funkcje ekologiczne, gospodarcze i turystyczne. Gospodarcze znaczenie lasów opiera się przede wszystkim na produkcji drewna. Największą powierzchnię zajmuje bór mieszany górski (ok. 57%) oraz las mieszany górski (ok. 26%). Dominującym gatunkiem lasotwórczym jest świerk, który posiada największą siłę lasotwórczą. Drugim gatunkiem pod względem zajmowanej powierzchni jest buk. Pozostałe gatunki to jodła, sosna, brzoza, jawor, olsza, jesion.

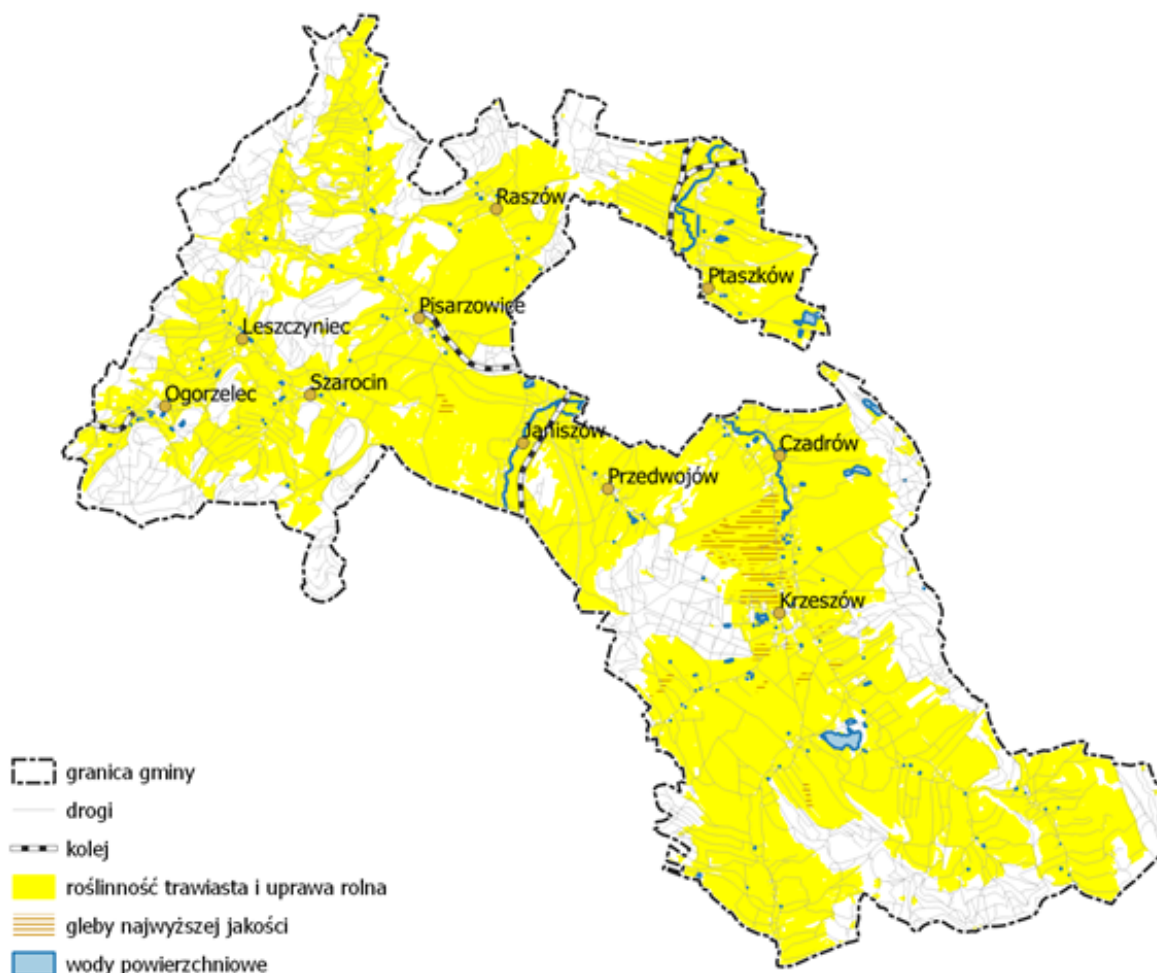
Rysunek 24. Tereny przemysłowe gminy Kamienna Góra

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

Tereny rolne

Tereny roślinności trawiastej i tereny rolne są dominującymi powierzchniowo terenami w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy Kamienna Góra. Największe zwarte kompleksy zlokalizowane są w centralnej części gminy. Na obszarze gminy występują następujące tereny o zróżnicowanych warunkach glebowych i morfologicznych:

- tereny o najlepszych warunkach glebowych – gleby głębokie klasy IIIb - IVa, kompleksu zbożowego górskiego i pszennego górskiego, gleby te z uwagi na wartość produkcyjną winny być chronione przed zmianą użytkowania,
- tereny o dobrych warunkach glebowych – gleby klasy IVa-Vb kompleksu zbożowego górskiego,
- tereny o ograniczonych możliwościach dla rozwoju produkcji rolnej z uwagi na gorsze warunki glebowe i większe spadki (15-20%) – gleby klasy IVa - Vb kompleksu zbożowego górskiego,
- tereny o niekorzystnych warunkach dla rozwoju produkcji rolnej o najłagodniejszych glebach i dużych spadkach – gleby płytkie V - VI klasy kompleksu przydatności rolniczej owsiana - pastewnego górskiego i owsiana - ziemniaczanego górskiego,
- tereny położone w obrębie dolin rzecznych i w partiach przydolinnych, które winny być wykorzystywane jako trwałe użytki zielone.

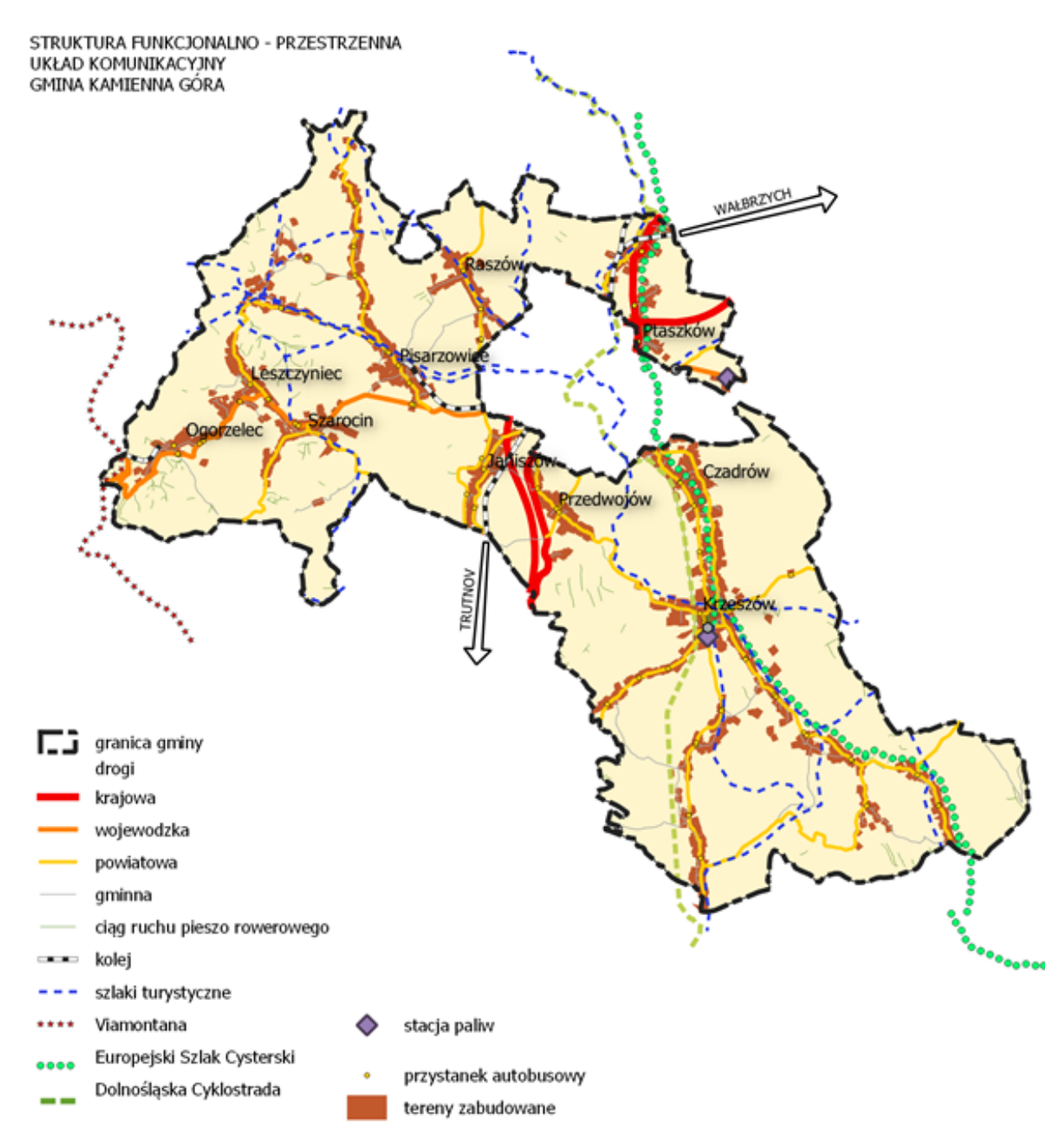
Rysunek 25. Tereny rolne gminy Kamienna Góra

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

Układ komunikacyjny i transportowy

Na terenie gminy Kamienna Góra sieć transportowa jest mocno zhierarchizowana. Przez obszar gminy przebiegają: droga krajowa nr 5 oraz obecnie budowana droga ekspresowa S3, dwie drogi wojewódzkie: nr 367, nr 368 oraz 18 dróg powiatowych i drogi gminne. Ciągi dróg krajowych nr 5 i S3 stanowią obwodnicę miasta Kamienna Góra. Układ dróg promieniście zbiega się w kierunku centrum miasta Kamienna Góra.

Linie kolejowe zlokalizowane w północnej i południowo-zachodniej części gminy zbiegają się w centrum miasta Kamienna Góra. Pozostałe elementy sieci transportowej tworzą równomiernie rozłożoną sieć obsługującą tereny zainwestowane.

Rysunek 26. Układ komunikacyjny gminy Kamienna Góra

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

Infrastruktura drogowa

Gmina Kamienna Góra posiada dość dobrze rozwiniętą sieć dróg publicznych, zwłaszcza w części południowo-wschodniej. Część zachodnią gminy zajmują Rudawy Janowickie i część Grzbietu Lasockiego, stąd mniejsza ilość dróg w tamtym rejonie. Podstawowe powiązanie gminy z otoczeniem zapewniają następujące drogi:

- droga krajowa nr 5 przebiegająca przez sołectwo Przedwojów do granicy z gminą Lubawka oraz przez Ptaszków oraz Dębrznik do granicy z gminą Marciszów,
- droga ekspresowa S3, w trakcie budowy, relacji Szczecin – Gorzów Wielkopolski – Legnica – Lubawka (granica państwa) – Praga (droga przebiegać będzie w obszarze gminy w kierunku północ-południe, po zachodniej stronie miasta Kamiennej Góry),
- ośią komunikacyjną w kierunku wschód-zachód jest droga wojewódzka nr 367 Jelenia Góra – Kowary – Kamienna Góra – (Droga nr 371) – Kamienna Góra – Wałbrzych (przenosi ona zarówno ruch tranzytowy jak i lokalny),
- droga wojewódzka nr 368 Ogorzelec – Przetęcz Okraj – granica państwa (znaczna jej część biegnie poza granicami gminy Kamienna Góra),
- drogi powiatowe:
 - 3461 D Krzeszów – Grzędy – do granicy gminy Kamienna Góra,
 - 3468 D Kamienna Góra – Krzeszów,
 - 3468 D Krzeszów – Kochanów – do granicy gminy Kamienna Góra,
 - 3367 D Kochanów (w kierunku Grząd) – do granicy gminy Kamienna Góra,
 - 3462 D Krzeszów – Chełmsko Śl. – granica gminy Kamienna Góra w Olszynchach,
 - 3463 D Krzeszów – Lipienic – granica gminy Kamienna Góra,
 - 3476 D Krzeszów,
 - 3477 D Czadrów – Krzeszów,
 - 3478 D Gorzeszów,
 - 3475 D Janiszów – granica gminy Kamienna Góra,
 - 3474 D Raszów – do drogi wojewódzkiej nr 367,
 - 3474 D droga wojewódzka nr 367 - Miskowice – granica gminy Kamienna Góra,
 - 3467 D Pisarzowice – Rędziny,
 - 3484 D Szarocin,
 - 3485 D Szarocin,
 - 3486 D Pisarzowice – Czar – do drogi wojewódzkiej nr 367,
 - 3473 D Dębrznik,
 - 3464 D granica miasta Kamienna Góra – Jaczków.

W gminie Kamienna Góra istnieje sieć dróg gminnych zapewniających obsługę komunikacyjną obszarów zurbanizowanych gminy. Uzupełnieniem sieci drogowej są także drogi o funkcji rolniczej łączących niektóre wsie oraz stanowiących dojazdy do pól.

Bezpieczeństwo na drogach (poza monitoringiem) zapewniane jest dzięki działaniom poprawiającym jakość oświetlenia drogowego. Na przestrzeni lat 2014-2021 zauważalny jest w gminie Kamienna Góra ponad dwukrotny wzrost liczby punktów świetlnych będących własnością gminy (wzrost o 116,2%). Odnotowano także wzrost liczby lamp nowego typu z 0 w 2014 r. do 84 w 2021 r. Niestety udział punktów świetlnych starego typu w 2021 r. wciąż stanowił 89,5% punktów świetlnych ogółem w gminie.

Infrastruktura kolejowa

Przez obszar gminy Kamienna Góra przebiegają 3 linie kolejowe:

- nr 298 o państwowym znaczeniu: Kamienna Góra – Sędziszów (niezelektryfikowana),
- nr 299 o państwowym znaczeniu: Kamienna Góra – Lubawka – Granica Państwa (niezelektryfikowana),
- nr 308 Kamienna Góra – Jelenia Góra przez Pisarzowice, Ogorzelec, Kowary (wyłączona obecnie z ruchu linia przebiegająca na obrzeżach Rudawskiego Parku Krajobrazowego, ze względu na potrzeby turystyczne regionu oraz ochronę środowiska, wymaga modernizacji i elektryfikacji).

Na obszarze gminy Kamienna Góra nie występują funkcjonujące stacje i przystanki kolejowe.

Infrastruktura rowerowa

Rozwój ścieżek rowerowych ma ważne znaczenie nie tylko z punktu widzenia poprawy stanu środowiska naturalnego, ale również z uwagi na promocję turystyki i rekreacji. Ponadto drogi rowerowe poprawiają mobilność mieszkańców i ułatwiają decyzję o rezygnacji z korzystania z samochodu. Rower na obszarach wiejskich jest tanim i wygodnym środkiem transportu. Gęsta sieć dróg, w tym tych o małym natężeniu ruchu umożliwi funkcjonowanie transportu rowerowego.

Przez gminę Kamienna Góra przebiega droga rowerowa relacji Krzeszów – Kamienna Góra (przez Czadrów) o łącznej długości 13,105 km (gmina Kamienna Góra – 5,073 km, miasto Kamienna Góra – 8,035 km) i szerokości 2 m. Droga rowerowa relacji Krzeszów – Kamienna Góra posiada obustronne pobocza o szerokości 0,5 m. Nawierzchnia drogi rowerowej wraz z poboczami wykonana jest z betonu asfaltowego. Droga rowerowa przebiega w większości przez tereny nieczynnej linii kolejowej 330 i wpisuje się w koncepcję sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego, jako trasa regionalna.

Teren gminy Kamienna Góra doskonale nadaje się do uprawiania turystyki rowerowej i pieszej. Możliwe są tu wyprawy rowerowe z możliwością zobaczenia ciekawe miejsca i interesujących zabytków. Niemal z każdego miejsca można podziwiać piękne widoki bliższych i dalszych okolic, a szczególnie z wielu dróg, pól, wzniesień i punktów widokowych szerokie wspaniałe panoramy. Rowerowe szlaki turystyczne z zasady przeznaczone są dla turystyki i rekreacji rodzinnej oraz dla rowerów trekkingowych, niemniej jednak również rowerzyści górscy (typu MTB) mogą spodziewać się atrakcji, takich jak liczne strome podjazdy, ostre zjazdy, trudne nawierzchnie dróg terenowych itp.

Trasy, które przebiegają przez teren gminy Kamienna Góra:

- Żółta – Szlak Cystersów (długość: 54,6 km),
- Zielona – Obwodnica Dolomitowa (43,9 km),
- Czerwona – Trasa Graniczna Wschodnia (39,4 km),
- Niebieska – MTB Kolorowe Jeziorka (12 km),
- Oznakowana trasa ER-6 – Magistrala „Dolina Bobru” (34 km).

Tabela 46. Szlaki rowerowe w gminie Kamienna Góra

Nazwa szlaku	Przebieg	Opis
Szlak Cystersów	Kamienna Góra, Czadrów, Krzeszów, Krzeszówek, Gorzeszów, Kochanów, Różana, Łączna, Przełęcz Strażnicze Naroże, Chełmsko Śląskie, Stadion w Lubawce, Krzeszów, Betlejem, Przedwojów, Kamienna Góra	Poprowadzony w pobliżu obiektów związanych z działalnością zakonu Cystersów. Stosunkowo łatwy. Znaczna część biegnie po drodze asfaltowej i drobnych drogach szutrowych.
Obwodnica Dolomitowa	Kamienna Góra, Pisarzowice, Czarnów, Rozdroże nad Bobrzakiem, Przełęcz Kowarska, Ogorzelec, Paczyn, Miskowice, jezioro Bukówka, Paprotki, Stara Białka, Błażkowa, Janiszów, Przedwojów, Kamienna Góra	Trasa z dużą ilością długich podjazdów. Posiada duże walory krajobrazowe.

Nazwa szlaku	Przebieg	Opis
Trasa Graniczna Wschodnia	Dawne przejście graniczne Okrzeszyn/Petřkovice, Uniemyśl, Chełmsko Śląskie, Lubawka, Lipienica, Krzeszów, Krzeszówek, Gorzeszów, Kochanów, Różana, Czarci Potok, dawne przejście graniczne Łączna/Zdoňov	Szlak łatwy, obfitujący w zabytki i atrakcje przyrodnicze. Trasa głównie po nawierzchniach asfaltowych.
MTB Kolorowe Jeziorka	Wieściszowice, Purpurowe Jezioroko, Raszów, Przełęcz Rzędzińska, Wieściszowice	Trudny szlak, przeznaczony głównie dla zaawansowanych rowerzystów. Znaczne przewyższenia. Trasa bogata w walory krajobrazowe.
Magistrala „Dolina Bobru”	Dawne przejście graniczne w Lubawce, Błazkowa, Janiszów, Przedwojów, Kamienna Góra, Ptaszków, Dębrznik, Marciszów, Ciechanowice, Miedzianka	Szlak międzynarodowy. Łatwy. Trasa o wybitnych walorach widokowych i zabytkowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Kamiennej Górze.

Transport zbiorowy i mobilność mieszkańców

Transport zbiorowy stanowi ważną rolę w kształtowaniu mobilności mieszkańców. W gminie zapewnia go transport autobusowy i kolejowy. Infrastruktura ta wymaga jednak modernizacji i dostosowania do nowych uwarunkowań.

W gminie Kamienna Góra nie funkcjonuje dworzec autobusowy. Na terenie gminy zlokalizowane są jedynie przystanki autobusowe, z których część wymaga modernizacji. Mieszkańcy korzystają z usług dworca znajdującego się w mieście Kamienna Góra – Dworzec Autobusowy przy ul. Jeleniogórskiej 1.

Do najważniejszych linii transportu autobusowego w gminie zalicza się:

- Kamienna Góra – Chełmsko Śl. (przez: Czadrów, Krzeszów, Jawiszów, Olszyny),
- Kamienna Góra – Chełmsko Śl. (przez: Przedwojów, Lubawka),
- Kamienna Góra – Kochanów (przez: Czadrów, Krzeszów, Gorzeszów),
- Kamienna Góra – Marciszów (przez: Dębrznik),
- Kamienna Góra – Ogorzelec (przez: Szarocin, Leszczyniec),
- Kamienna Góra – Rzędziny (przez: Pisarzowice),
- Kochanów – Krzeszów (szkolny) (przez: Krzeszówek, Dobromyśl, Gorzeszów),
- Ogorzelec – Pisarzowice (szkolny) (przez: Szarocin, Leszczyniec, Raszów),
- Ogorzelec – Szarocin (szkolny) (przez: Leszczyniec).

Operatorami powyższych linii jest PKS Kamienna Góra.

Jak wynika z przekazanej przez UG Kamienna Góra informacji – dla mieszkańców gminy liczba połączeń autobusowych określana jest jako niewystarczająca.

Z transportu autobusowego w gminie Kamienna Góra korzystają m.in. dzieci dojeżdżające do szkół. Jak wynika z dostępnych informacji w 2021 r. odnotowano spadek liczby dzieci dojeżdżających do szkół o 38,1% względem 2014 r. W 2014 r. z tej formy transportu zbiorowego korzystało 540 dzieci natomiast w 2021 r. 334 dzieci.

Węzły przesiadkowe umożliwiające zmianę środka transportu i znajdujące się na terenie gminy Kamienna Góra stanowią w większości przystanki komunikacyjne wyposażone w wiatę przystankową, na której umieszczona jest informacja o obowiązującym rozkładzie jazdy transportu zbiorowego. Łącznie na obszarze gminy Kamienna Góra rozlokowanych jest 48 przystanków w 18 miejscowościach oraz 1 parking bezpłatny i 1 parking płatny.

Tabela 47. Węzły przesiadkowe znajdujące się na terenie gminy Kamienna Góra

Lokalizacja	Wypożażenie
Krzeszów, przy drodze powiatowej nr 3461D, 3468D, 3476D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 4 szt.
Jawiszów, przy drodze powiatowej nr 3462D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 2 szt.
Olszyny, przy drodze powiatowej nr 3462D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 2 szt.
Lipienica, przy drodze powiatowej 3463D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 3 szt.
Rędziny, przy drodze powiatowej nr 3467D i gminnej nr 114906D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 3 szt.
Pisarzowice, przy drodze powiatowej nr 3467D i wojewódzkiej nr 367	Przystanki komunikacyjne – łącznie 8 szt.
Czadrów, przy drodze powiatowej nr 3468D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 2 szt.
Krzeszówek, przy drodze powiatowej nr 3468D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 1 szt.
Gorzeszów, przy drodze powiatowej nr 3468D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 2 szt.
Kochanów, przy drodze powiatowej nr 3468D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 2 szt.
Janiszów, przy drodze powiatowej nr 3474D, 3475D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 6 szt.
Szarocin, przy drodze powiatowej nr 3484D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 1 szt.
Raszów, przy drodze powiatowej 3474D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 3 szt.
Dębrznik, przy drodze krajowej nr 5	Przystanki komunikacyjne – łącznie 1 szt.
Leszczyniec, przy drodze gminnej nr 114887D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 2 szt.
Ogorzelec, przy drodze gminnej nr 114892D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 3 szt.
Ptaszków, przy drodze gminnej nr 114921D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 1 szt.
Przedwojów, przy drodze gminnej nr 114932D	Przystanki komunikacyjne – łącznie 2 szt.
Krzeszów skrzyżowanie ul. Michała Willmanna z ul. Opata Bernarda Rosy	Parking bezpłatny
Krzeszów ul. Brokoffa 16	Parking płatny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Kamiennej Górze.

W gminie nie funkcjonuje również stacja kolejowa ani nie występują stacje i przystanki kolejowe. Mieszkańcy gminy korzystają z usług stacji znajdującej się w mieście Kamienna Góra – Stacja Kolejowa przy ul. Jeleniogórskiej 2.

Przez gminę przebiegają dwie czynne linie, na których odbywa się ruch towarowy oraz pasażerski:

- linia kolejowa nr 299, jednotorowa linia kolejowa o długości 12,5 km, relacji Kamienna Góra – Lubawka – Královec (przebiega przez miejscowość Janiszów),
- linia kolejowa nr 298, dwutorowa linia kolejowa o długości 5,4 km relacji Kamienna Góra – Sędzistaw (przebiega przez miejscowość Dębrznik).

Na terenie gminy (sołectwa Czadrów, Przedwojów) planowana jest budowa linii kolejowej dużych prędkości relacji Żarów – Granica Państwa, w ramach realizacji inwestycji kolejowych związanych z budową Centralnego Portu Komunikacyjnego.

W tym obszarze działań należy jeszcze brać pod uwagę mobilność rowerową i pieszą mieszkańców, jako elementy zintegrowane na rzecz tworzenia systemu transportu i mobilności niskoemisyjnej.

Jednym z podstawowych elementów infrastruktury, która pozwala na wykorzystanie wielu środków transportu są zintegrowane węzły przesiadkowe. Podstawą ich tworzenia są stacje i przystanki kolejowe oraz dworce autobusowe oraz infrastruktura do nich doprowadzająca, tj.: miejsca postojowe Park&Ride i Bike&Ride (stojaki rowerowe), przystanki komunikacyjne, punkty sprzedaży biletów, systemy informacyjne, stacje ładowania pojazdów elektrycznych, stacje wypożyczenia rowerów, hulajnóg, skuterów.

Jak wynika z uzyskanych informacji dot. infrastruktury wspomagającej mobilność, w gminie brakuje rozbudowanego węzła przesiadkowego i rozwiniętej infrastruktury do niego prowadzącej.

Infrastruktura techniczna

Gospodarka odpadami

Analizując gospodarkę odpadami należy uwzględnić wskaźnik „Całkowita ilość odbieranych odpadów komunalnych na mieszkańca” będący wskaźnikiem podstawowym normy PN-ISO 37120.

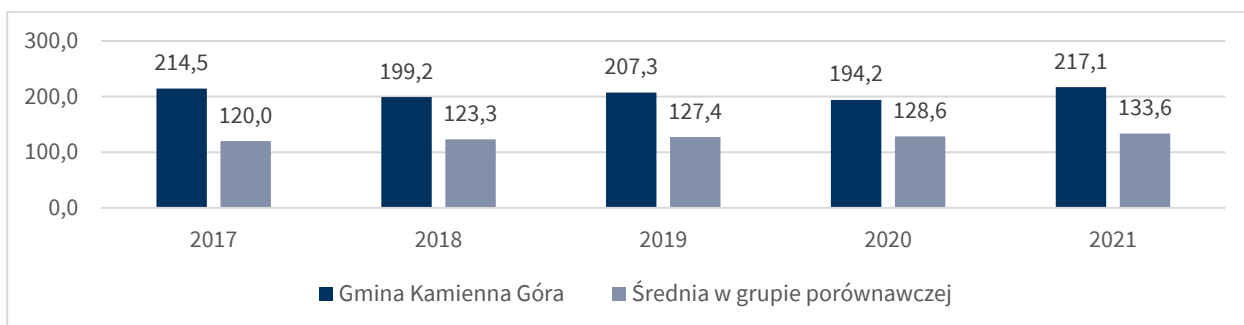
Jak wynika z danych GUS w latach 2014-2021 masa zebranych odpadów zmieszanych przypadających na jednego mieszkańca uległa zwiększeniu w gminie Kamienna Góra o 11,6% ze 194,5 kg do 217,1 kg. Warto podkreślić, że w badanym okresie wartości powyższego wskaźnika była niższa niż w przypadku średniej dla powiatu kamiennogórskiego (269,8 kg) i województwa dolnośląskiego (278,9 kg).

Tabela 48. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na mieszkańca (w kg)

Jednostka terytorialna	2014	2021	2014=100	Powiat=100 Rok 2021	Dolny Śląsk=100 Rok 2021
Gmina Kamienna Góra	194,5	217,1	111,6	80,5	77,8
Miasto Kamienna Góra	272,4	311,7	114,4	115,5	111,8
Gmina Lubawka	250,0	272,7	109,1	101,1	97,8
Gmina Marciszów	209,2	197,5	94,4	73,2	70,8
Powiat kamiennogórski	244,6	269,8	110,3	100,0	96,7
Dolny Śląsk	269,0	278,9	103,7	103,4	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Według danych MRL i analizowanego wskaźnika „ilość zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku przypadająca na 1 mieszkańca” można wysunąć wniosek, iż gmina Kamienna Góra zbierała w latach 2014-2021 wyraźnie więcej zmieszanych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca w zestawieniu do średnich wartości wskaźnika w grupie porównawczej. Wartość analizowanego wskaźnika w 2021 r. wyniosła 217,1 kg zmieszanych odpadów na 1 mieszkańca.

Rysunek 27. Ilość zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku przypadająca na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

W gminie Kamienna Góra w 2021 r. odpady zebrane selektywnie stanowiły 35,8% ogółu zebranych odpadów (w przypadku gospodarstw domowych wskaźnik ten wynosił 35,6%). Wartość tego wskaźnika kształtowała się powyżej średniej powiatowej (24,8%) i poniżej średniej wojewódzkiej (35,9%).

Tabela 49. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów 2021 r.

Jednostka terytorialna	Ogółem	Z gospodarstw domowych	Papier i tektura, metale, szkło i tworzywa sztuczne	Biodegradowalne
Gmina Kamienna Góra	35,8	35,6	11,7	12,0
Miasto Kamienna Góra	17,6	16,7	8,6	1,8
Gmina Lubawka	24,7	25,7	11,2	4,8
Gmina Marciszów	36,5	37,3	8,9	6,1
Powiat kamiennogórski	24,8	25,1	9,9	5,0
Dolny Śląsk	35,9	38,0	13,4	11,8

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W przypadku selektywnie zebranych takich frakcji jak: papier i tektura, metale, szkło i tworzywa sztuczne wartość wskaźnika wyniosła w gminie Kamienna Góra 11,7%. Należy podkreślić, że w tym przypadku również wartość analizowanego wskaźnika w gminie była wyższa niż w powiecie kamiennogórskim (9,9%) i niższa niż w województwie dolnośląskim (13,4%). Odpady biodegradowalne w relacji do ogółu zebranych selektywnie odpadów w 2021 r. stanowiły w gminie Kamienna Góra 12,0% – w tym przypadku więcej niż w powiecie (5,0%) i województwie (11,8%).

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) znajduje się poza obszarem gminy, w mieście Kamienna Góra, przy ul. Towarowej 49. Jego wydajność określana jest na ok. 920 Mg. W PSZOK przyjmowane są następujące rodzaje odpadów komunalnych: przeterminowane leki, chemikalia, metale, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, papier, tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji, zużyte opony, odpady zielone, odpady budowlane i rozbiórkowe¹³, szkło, opakowania wielomateriałowe, opakowania ulegające biodegradacji. Jak wynika z uzyskanych informacji, wydajność PSZOK jest wystarczająca.

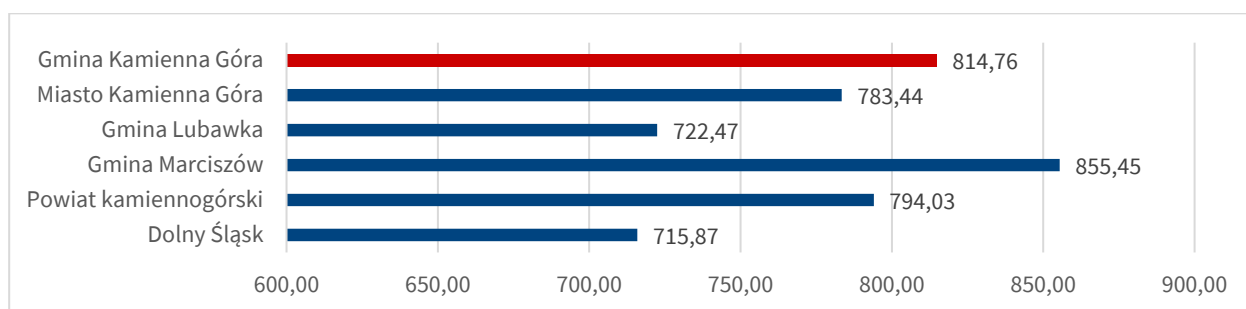
W 2021 r. w gminie Kamienna Góra średni koszt funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami ogółem wyniósł 814,76 zł na 1 t odebranych i zebranych odpadów. Koszt ten kształtował się powyżej średniej dla powiatu kamiennogórskiego (794,03 zł) i województwa dolnośląskiego (715,87 zł).

Tabela 50. Wskaźnik efektywności kosztowej ogółem usług odebranych odpadów komunalnych

Jednostka terytorialna	2019	2021	2019=100	Powiat=100 Rok 2021	Dolny Śląsk=100 Rok 2021
Gmina Kamienna Góra	487,09	814,76	167,3	102,6	113,8
Miasto Kamienna Góra	554,33	783,44	141,3	98,7	109,4
Gmina Lubawka	477,41	722,47	151,3	91,0	100,9
Gmina Marciszów	544,91	855,45	157,0	107,7	119,5
Powiat kamiennogórski	515,94	794,03	153,9	100,0	110,9
Dolny Śląsk	564,97	715,87	126,7	90,2	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Wyższy koszt funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami niż w gminie Kamienna Góra odnotowano w 2021 r. jedynie w gminie Marciszów (855,45zł).

Rysunek 28. . Wskaźnik efektywności kosztowej ogółem usług odebranych odpadów komunalnych w 2021 r.

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Należy zaznaczyć, iż jak wynika z informacji przekazanych przez Urząd Gminy Kamienna Góra, na terenie gminy występuje problem dot. występowania dzikich wysypisk śmieci. Na terenie gminy występuje ok. 14 dzikich wysypisk, lecz niestety Urząd nie posiada danych o ich konkretnej lokalizacji.

¹³ Odpady budowlane i rozbiórkowe, które powstały w gospodarstwach domowych mieszkańcy mogą dostarczyć samodzielnie do PSZOK-u w ilości 0,15 m³ rocznie od jednego gospodarstwa domowego.

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna i gazowa

Na przestrzeni lat 2014-2021 odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej w gminie Kamienna Góra wzrósł z 82,0% w 2014 r. do 84,4% w 2021 r.

W latach 2014-2021 zwiększył się również (o 13,3%) odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci kanalizacyjnej. W 2021 r. korzystało z niej 40,1% gospodarstw domowych. Należy podkreślić, iż ten podstawowy wskaźnik kształtował się na terenie gminy Kamienna Góra wyraźnie poniżej średniej dla powiatu kamiennogórskiego (80,9%) i województwa dolnośląskiego (77,5%).

W związku z niskim skanalizowaniem gminy, należy nadmienić występujący na terenie gminy problem bardzo dużej liczby występujących zbiorników bezodpływowych (szamb) i zgłaszanych ich wycieków. Zanieczyszczenia pochodzące z nieszczelnych szamb przydomowych, są źródłem zanieczyszczeń dla wód, zarówno powierzchniowych jak i gruntowych i jednocześnie stanowią duży problem gminy.

Rysunek 29. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej

Jednostka terytorialna	2014	2021	Rok 2014=100
Gmina Kamienna Góra			
Wodociąg	82,0	84,4	102,9
Kanalizacja	35,4	40,1	113,3
Gaz	11,3	17,5	154,9
Powiat kamiennogórski			
Wodociąg	90,1	90,8	100,8
Kanalizacja	79,4	80,9	101,9
Gaz	55,7	59,0	105,9
Dolny Śląsk			
Wodociąg	94,8	95,1	100,3
Kanalizacja	75,0	77,5	103,3
Gaz	61,4	63,1	102,8

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W gminie Kamienna Góra najniższa jest dostępność do sieci gazowej. W 2021 r. odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji gazowej wyniósł w gminie 17,5%. Wartość przedmiotowego wskaźnika znacząco odbiega (na niekorzyść) od średniej powiatowej (59,09%) i wojewódzkiej (63,1%).

Jak wynika z uzyskanych danych, na terenie gminy Kamienna Góra funkcjonuje pięć oczyszczalni. W przypadku oczyszczalni zlokalizowanych w miejscowości Krzeszów i Przedwojów, wydajność jest adekwatna do potrzeb, natomiast sieć kanalizacyjna wymaga prac remontowych ze względu na duże ilości wody napływającej do oczyszczalni. Po wykonanym remoncie można rozważyć rozbudowę sieci kanalizacyjnej na nowe osiedla. Oczyszczalnia w Ogorzelcu ma wydajność wystarczającą dla części wsi, a remontu wymaga sieć kanalizacyjna.

Tabela 51. Oczyszczalnie ścieków wraz z oceną wydajności w gminie Kamienna Góra

Adres oczyszczalni	Wydajność oczyszczalni	Ocena wydajności
Krzeszów	607 m ³ /d	Wydajność jest wystarczająca. Oczyszczalnia oczyszcza ścieki z Krzeszowa i część Czadrowa. Po wykonaniu remontu istniejącej – nieszczelnej sieci kanalizacyjnej w Krzeszowie i Czadrowie można rozważyć rozbudowę sieci kanalizacyjnej na nowe osiedla w Krzeszowie i Czadrowie.
Przedwojów	190 m ³ /d	Wydajność jest wystarczająca. Sieć kanalizacyjna wymaga prac remontowych ze względu na duże ilości wody napływające do oczyszczalni.
Ogorzelec	55 m ³ /d	Wydajność jest wystarczająca dla części wsi. Sieć kanalizacyjna wymaga prac remontowych ze względu na duże ilości wody napływające do oczyszczalni.
Pisarzowice I	30 m ³ /d	Wykonana jest koncepcja na budowę nowej oczyszczalni dla Pisarzowic i Rędzin
Pisarzowice II	30 m ³ /d	Wykonana jest koncepcja na budowę nowej oczyszczalni dla Pisarzowic i Rędzin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kamienna Góra.

Pozostałą infrastrukturę techniczną w gminie Kamienna Góra, związaną ze zbiorowym zaopatrzeniem ludności wodę stanowi:

- 13 ujęć wody:
 - ujęcia wód podziemnych:
 - Krzeszów Betlejem o wydajności 1632 m³/d (wymaga podjęcia prac remontowych),
 - Krzeszówek (studnia głębin – głęb. 315 m) o wydajności 480 m³/d,
 - Raszów (źródło + zbiornik 50 m³) o wydajności 150 m³/d,
 - Przedwojów (3 źródła + zbiornik 97 m³) o wydajności 200 m³/d,
 - Leszczyniec (ujęcie + zbiornik 38 m³) o wydajności 79 m³/d,
 - Leszczyniec studnia wiercona (100 m) o wydajności 225,0 m³/d,
 - Rędziny (3 źródła + zbiornik 20 m³) o wydajności 232,8 m³/d,
 - Rędziny studnia wiercona (100 m) o wydajności 156 m³/d,
 - Ogorzelec o wydajności 180 m³/d,
 - ujęcia wód powierzchniowych:
 - Leszczyniec o wydajności 168 m³/d,
 - Ogorzelec o wydajności 120 m³/d,
 - Rędziny o wydajności 50 m³/d,
 - Rędziny (rezerwowe) o wydajności 168 m³/d,
- 3 stacje uzdatniania wody:
 - Leszczyniec ze zbiornikiem 50 m³,
 - Rędziny ze zbiornikiem 50 m³,
 - Ogorzelec ze zbiornikiem 100 m³,
- 1 stacja filtracyjna wody – Rędziny z 2 zbiornikami 50 m³ (rezerwowa),
- 9 hydroforni i pompowni wody:
 - Hydrofornia Jawiszów + 4 zbiorniki 50 m³ – (wymaga podjęcia prac remontowych),
 - Pompownia Gorzeszów + zbiornik 100 m³,
 - Pompownia Kochanów,
 - Hydrofornia Lipienica I (obiekt wymaga prac remontowych),
 - Hydrofornia Lipienica II (obiekt wymaga prac remontowych),
 - Pompownia Ptaszków,
 - Pompownia Szarocin,
 - Pompownia Leszczyniec,
 - Pompownia Krzeszów + zbiornik 150 m³.

W celu zapewnienia ciągłości dostarczanej wody do odbiorców należy wymienić na terenie gminy Kamienna Góra zdegradowaną infrastrukturę wodociągową:

- sieć i przyłącza wodociągowe w Janiszowie (część wsi posiada sieć i przyłącza stalowe, które często ulegają awarii),
- sieć wodociągowa magistralna z Krzeszowa do Gorzeszowa (magistrala stalowa, na której występują straty wody i częste awarie w terenie trudnym do lokalizacji),
- sieć wodociągowa i przyłącza stalowe w Krzeszowie przy ulicach: Benedyktyńskie i Sądeckiej,
- przyłącza stalowe w 7 miejscowościach: Raszowie, Przedwojowie (dokończenie prac), Kochanowie, Dobromyślu, Gorzeszowie, Krzeszówku, Jawiszowie.

Należy rozważyć także przyszłościowy remont istniejącego ujęcia w Krzeszówku wraz z budową zbiornika retencyjnego i systemu pompowego, który zwiększy nam możliwości dostawy wody na tereny przeznaczone pod przyszłe budownictwo w obrębie Niecki Krzeszowskiej.

Infrastruktura energetyczna

Źródłem zasilania w energię elektryczną odbiorców gminy na poziomie wysokiego napięcia są następujące stacje elektroenergetyczne: GPZ 110/20 kV w Kamiennej Górze, GPZ 110/20 kV w Lubawce i GPZ 110/20 kV w Marciszowie. Wymienione instalacje zasilają następujący system linii wysokiego napięcia:

- linia WN110 kV relacji: Kamienna Góra - Marciszów,
- linia WN110 kV relacji: Kamienna Góra – Lubawka,
- linia WN110 kV relacji: Kamienna Góra - Boguszów Gorce.

Przez obszar gminy przebiega magistralna linia 220 kV relacji GPZ 400/220/100 kV w Mikułowej – GPZ 220/110 kV w Boguszowie Gorcach oraz linia napowietrzna 110 kV relacji Boguszów Gorce – Mieroszów.

Potencjał i wykorzystanie OZE

Na potencjał związany z wykorzystywaniem Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) składa się m.in. energia uzyskiwana ze spalania biomasy, energia wiatru, promieniowania słonecznego oraz energia wody.

Jak wynika z informacji przekazanych przez Urząd Gminy Kamienna Góra w gminie energia wytwarzana jest z OZE w poniższych obiektach publicznych:

- energia cieplna:
 - SP Ptaszków – 41 kW,
 - SP Szarocin – 70 kW,
 - CBK w Pisarzowicach – 35 kW,
 - Remiza OSP w Ptaszkowie – 22,5 kW,
- energia elektryczna:
 - Świetlica wiejska w Kochanowie – 17,4 kWp,
 - dodatkowo w trakcie budowy – planuje się ukończenie we wrześniu 2023 r.: Przedszkole Publiczne w Krzeszowie – 24 kWp i Remiza OSP w Ptaszkowie – 3,2 kWp.

Należy przy tym nadmienić, że w gminie znajdują się budynki publiczne wymagające termomodernizacji:

- obiekty wodociągowe – 3 budynki (pompownie wody Lipienica I, Lipienica II, Jawiszów),
- obiekty kanalizacyjne – 2 budynki (budynek obsługowy oczyszczalni ścieków w Przedwojowie i Ogorzelcu),
- świetlice, świetlicy-szatnie i budynki łączące funkcję użyteczności publicznej z funkcją mieszkalną – poprawa efektywności energetycznej budynków poprzez termomodernizację i wymianę źródeł ciepła:
 - wymiana źródła ciepła i OZE: Szarocin, Raszków,
 - wymiana źródła ciepła i termomodernizacja (ew. OZE): Janiszów 13, Gorzeszów 113,
 - termomodernizacja: Dębrznik, Olszyny (Leszczyniec, Krzeszów wraz z OZE);
 - OZE: Przedwojów, Pisarzowice, Czadrów, Jawiszów,
- Dom Kultury wraz z Biblioteką w Krzeszowie.

Kapitałnego remontu i poprawy efektywności energetycznej poprzez termomodernizację i wymianę źródeł ciepła wymagają także 32 budynki należące do mieszkaniowego zasobu gminy (w tym: 100% gmina – 14 budynków, udział we wspólnotach – 18 budynków).

Wymiana źródła ciepła planowana jest ponadto w ok. 110 lokalach (wszystkie – 133 lokale, w tym: 100% gmina – 51 lokale, w budynkach wspólnotowych – 82 lokale).

Przy pracach dotyczących budynków wymagających pełnej termomodernizacji wraz z wymianą źródeł ciepła należałoby uwzględnić remont budynków w zakresie konstrukcyjnym (m.in. dachy, wzmocnienia fundamentów, izolacje).

Środowisko przyrodnicze

Stan i jakość powietrza

W gminie Kamienna Góra znajdują się dwa miejsca, gdzie są wykonywane pomiary jakości powietrza. W miejscowości Czadrów przy Gminnym Inkubatorze Przedsiębiorczości i w miejscowości Pisarzowice. Według danych ze strony internetowej <https://airly.org/map/pl/> jakość powietrza na terenie gminy jest określona jako bardzo dobra i dobra. Jakość powietrza różni się w ciągu dnia, ale nadal jest określana jako bardzo dobra. Największe zanieczyszczenia powietrza odnotowuje się w godzinach wieczornych i popołudniowych w miejscowości Pisarzowice, jednakże pomiary te nie przekraczają normy.

Na podstawie powyższych informacji przekazanych przez Urząd Gminy Kamienna Góra można uznać, że gmina zmagą się z okresowymi problemami związanymi z zanieczyszczeniem powietrza.

Mieszkańcy gminy w głównej mierze są użytkownikami kotłów, pieców oraz kominków na paliwo stałe, które są przyczyną zanieczyszczenia powietrza. Należy przy tym wspomnieć o uchwale *antysmogowej*¹⁴, mającej na celu poprawę jakości powietrza poprzez nałożenie obowiązku likwidacji wysokoemisyjnych źródeł ciepła i związanych z tym terminów.

Powyższy fakt może stanowić duży problem dla mieszkańców gminy, ponieważ mogą oni nie dotrzymać obowiązujących terminów wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła. Sytuacja ta dotyczy również źródeł ciepła w budynkach komunalnych gminy, tym bardziej, iż są one nie stermodernizowane.

Obszary chronione¹⁵

Część gminy znajduje się w zasięgu obszarów chronionych. Największe kompleksy obszarów chronionych występują we południowo-zachodniej i południowej części gminy.

Łączna powierzchnia obszarów prawnie chronionych według GUS (bez Obszarów Natura 2000) w gminie Kamienna Góra w 2021 r. wynosiła 3406,76 ha, co stanowiło 53,7% ogółu obszarów prawnie chronionych w powiecie kamiennogórskim.

Tabela 52. Obszary prawnie chronione (w ha)

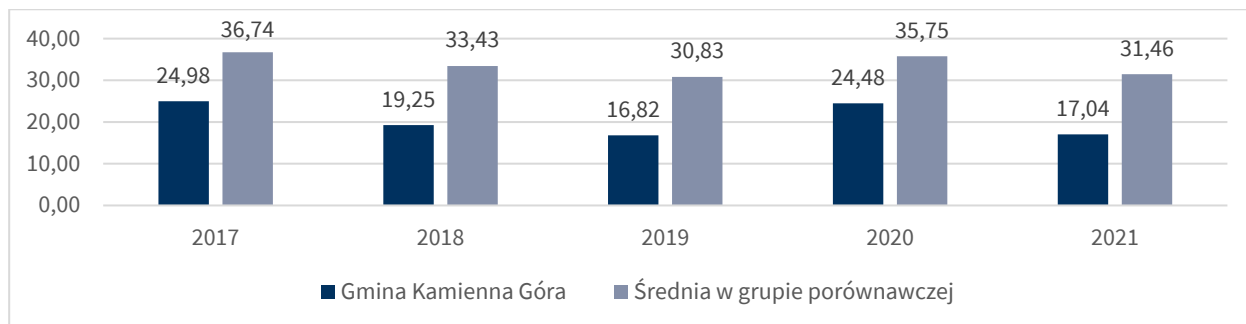
Jednostka terytorialna	2014	2021	2014=100
Gmina Kamienna Góra	3 407,04	3 406,76	100,0
Miasto Kamienna Góra	126,00	126,00	100,0
Gmina Lubawka	12,61	12,52	99,3
Gmina Marciszów	2 799,00	2 799,02	100,0
Powiat kamiennogórski	6 344,65	6 344,30	100,0
Dolny Śląsk	371 093,36	371 170,00	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

¹⁴ Uchwała nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem Gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

¹⁵ Opracowano na podstawie informacji ze strony <http://crfop.gdos.gov.pl> [dostęp: 21 lutego 2023].

Dane MRL wskazują, iż pod względem „udziału obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy” gmina Kamienna Góra osiągała wartości wskaźnika poniżej średnich w grupie porównawczej.

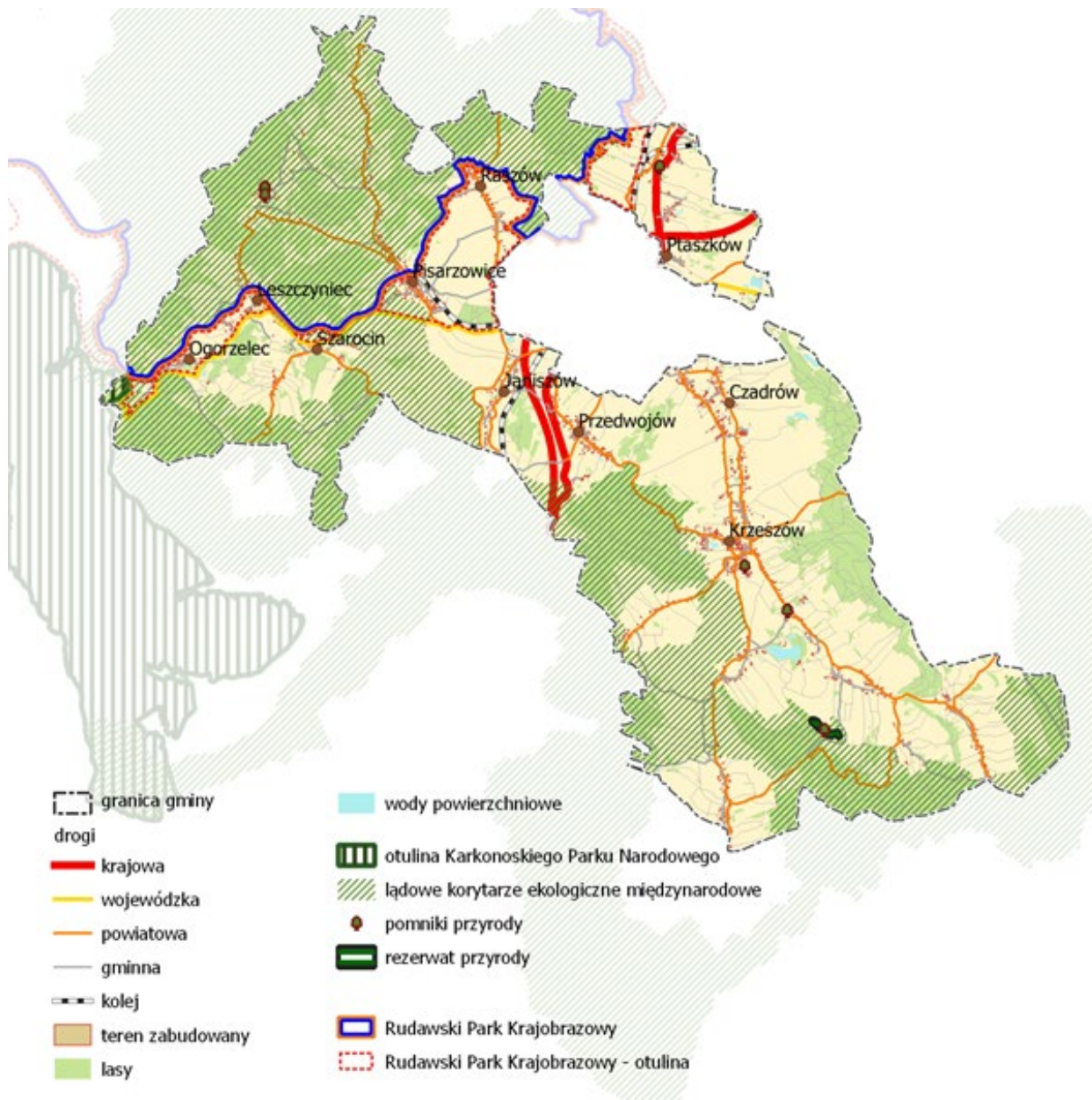

Rysunek 30. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL.

Na obszarze gminy występują następujące obszary chronione:

- rezerwat przyrody Głazy Krasnoludków,
- Rudawski Park Krajobrazowy,
- Obszar Natura 2000 Rudawy Janowickie PLH020011,
- Obszar Natura 2000 Góry Kamienne PLH020038,
- Obszar Natura 2000 Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010,
- Obszar Natura 2000 Karkonosze PLC020001,
- pomniki przyrody,
- lądowy korytarz ekologiczny – międzynarodowy: Karkonosze – Góry Stołowe,
- rzeczny korytarz ekologiczny: Bóbr.

Rysunek 31. Obszary chronione na terenie gminy Kamienna Góra – część A

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k oraz danych GDOŚ.

Rezerwat przyrody Głazy Krasnoludków

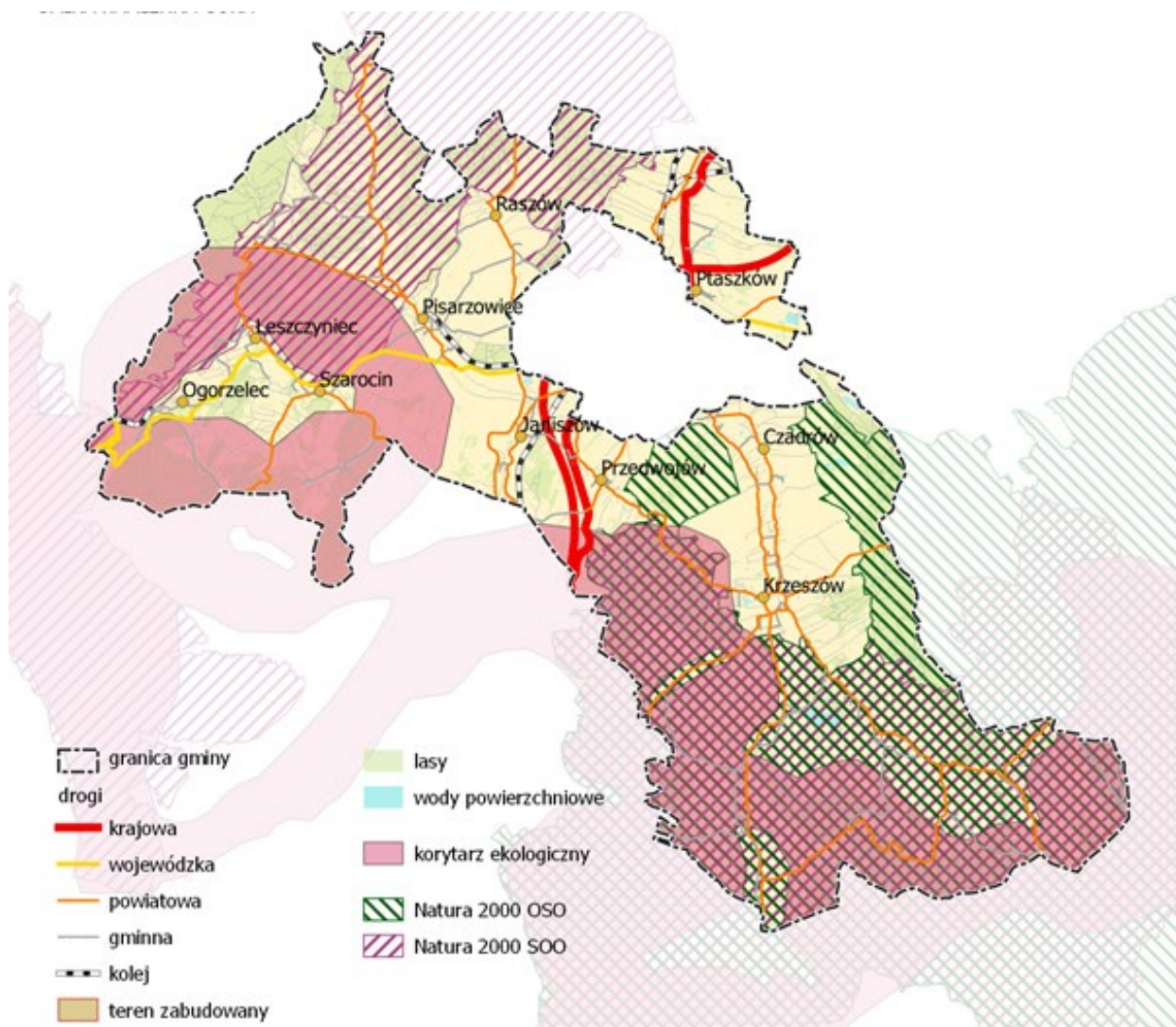
Rezerwat o powierzchni 9,04 ha utworzony został w 1970 r. i tworzy go najbardziej znana grupa skalna Zaworów, na którą składa się 1200 metrowy ciąg ambon i ścian skalnych, bogato urzeźbionych i poprzecinanych różnej szerokości szczelinami, osiągającymi 17 m wysokości.

Rudawski Park Krajobrazowy

Swym obszarem obejmuje Rudawy Janowickie wraz z Górami Sokolimi i Wzgórzami Karpnickimi oraz Góry Ołowiane w Górach Kaczawskich i Góry Lisie w Kotlinie Kamiennogórskiej. Chroni naturalne górskie i rzeczne geokompleksy przyrodnicze. Przez park przepływa przełomową doliną rzeka Bóbr. Znajduje się tam również wiele form skalnych zbudowanych z granitów, gnejsów, amfibolitów, zieleńców, zlepieńców (np. skałki) i obszarów łąkowych o wybitnych walorach botanicznych. Powierzchnia parku: 15 705 ha, otuliny: 6600 ha.

Pomniki przyrody

Pomniki przyrody rozlokowane są pojedynczo lub w formie zgrupowań drzew w różnych lokalizacjach na obszarze gminy. Są to pomniki przyrody ożywionej – dąb szypułkowy, klon jawor, lipa drobnolistna, buk pospolity, cis pospolity, jesion wyniosły oraz przyrody nieożywionej – skałka (Diabelska Maczuga).

Rysunek 32. Obszary chronione na terenie gminy Kamienna Góra – część B

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k oraz danych GDOŚ.

Obszar Natura 2000 Rudawy Janowickie PLH020011

Obszar położony jest na pograniczu Rudaw Janowickich i Kotliny Kamiennogórskiej. Znaczną część obszaru zajmują łąki i pastwiska oraz lasy z dużym udziałem lasów gospodarczych, lecz z zachowanymi niewielkimi fragmentami zbiorowisk naturalnych. Dzięki prowadzeniu na tym terenie od wielu lat ekstensywnej gospodarki pastwiskowej, w mniejszej mierze rolnej, utrzymały się unikalne dla Sudetów cechy szaty roślinnej i krajobrazu kulturowego.

Obszar ma znaczenie przede wszystkim dla zachowania łąk wilgotnych i świeżych, które należą do najlepiej rozwiniętych i zajmują największe powierzchnie w Sudetach. W obszarze stwierdzono także występowanie dużej populacji głowacza białopłetwego *Cottus gobio*. Ponadto na uwagę zasługują liczne sztolnie, w których zimują nietoperze wielu gatunków, w tym m. in. podkowca małego *Rhinolophus hipposideros*, nocka dużego *Myotis myotis* i mopka *Barbastella barbastellus*. Z uwagi na obecność gleb zasobnych w metale ciężkie, na niewielkich powierzchniach występują także cenne murawy galmanowe (jedno z 3 znanych dotąd stanowisk w Polsce). Zidentyfikowano również wartościowe obiekty przyrody nieożywionej, m.in. stare wyrobiska rud metali. W obszarze występuje

łącznie 15 siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej oraz 11 gatunków zwierząt z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.

Obszar Natura 2000 Góry Kamienne PLH020038

Siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (17 typów) pokrywają ok. 50% obszaru. Główne siedliska naturalne, to lasy Tilio-Acerion mezo- i eutroficzne buczyny oraz bory bagienne. Wśród półnaturalnych siedlisk nieleśnych należy zwrócić uwagę na ekstensywnie użytkowane, podgórskie łąki należące do związku Arrhenatherion oraz łąki trzęślicowe, a także bardzo istotne są bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe z kostrzewą czerwoną *Festuca rubra*, które pokrywają większość pastwisk. Obszar jest również bardzo ważny dla ochrony rzadkich w Polsce podgórskich łąk Polygono-Trisetion oraz naskalnych muraw nawapiennych ze związku Alysso-Sedion w rezerwacie „Kruczy Kamień”. Na niewielkich powierzchniach występują suche murawy (*Brometalia erecti*) i ich stadia sukcesyjne (obejmujące m.in. bogate stanowiska storczyków), siedliska naskalne oraz jaskinie. Jest to również obszar ważny dla gatunków zwierząt z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Wśród nich najważniejsze to nietoperze: *Barbastella barbastellus*, *Myotis bechsteini*, *Myotis emarginatus*, *Myotis myotis*, *Rhinolophus hipposideros*. Kamienne Góry są ponadto bardzo ważną częścią korytarza ekologicznego Sudetów. Jest to jedyny, dobrze zachowany obszar pomiędzy Karkonoszami i Górami Stołowymi.

Obszar Natura 2000 Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010

Opisywany obszar jest skalni Polski istotną ostoją lęgową dla wielu rzadkich i ginących gatunków ptaków, szczególnie tych związanych z lasami i ekstensywnie użytkowanymi łąkami. Na szczególną uwagę zasługują znaczne populacje lęgowe puchacza, sóweczki, dzięcioła zielonosiwego, a także bociana czarnego, włośchatki, derkacza i gąsiorka. Występują tutaj również min. sokół wędrowny, cietrzew, czeczotka (PCKZ). Góry te są ponadto bardzo ważną częścią korytarza ekologicznego Sudetów, łącząc Góry Stołowe i Sowie z Karkonoszami, Rudawami Jamowickimi i Górami Kaczawskimi.

Obszar Natura 2000 Karkonosze PLC020001

Strukturę przestrzenną obszaru tworzą tereny nieleśne najwyższej części Karkonoszy oraz kompleksy leśne (regiel górny, regiel dolny, pogórze). Tereny te są poprzecinane gęstą siecią dróg leśnych oraz szlaków wraz z infrastrukturą turystyczną (sieć schronisk, szlaków pieszych, wyciągów i nartostrad służących obsłudze ruchu turystycznego). Oprócz tego obszar Natura 2000 obejmuje częściowo karkonoskie wsie. Ekosystemy wodne Karkonoszy tworzą zróżnicowane biocenozy, rozwijające się w trzech odmiennych typach obiektów wodnych: torfowiskach, jeziorach górskich oraz w wodach płynących. Poszczególne biotopy zasiedlane są przez organizmy mające wyraźnie wysokogórski charakter, z dużą liczbą gatunków górskich i borealno-górskich. Lądowe ekosystemy nieleśne zajmują blisko 2000 ha. Główna ich część obejmująca obszar położony powyżej górnej granicy lasu (strefa subalpejska) objęta jest ochroną ścisłą w Karkonoskim Parku Narodowym. Poza tym występują liczne enklawy położone w kompleksach leśnych: śródleśne łąki, reglowe torfowiska przejściowe, zespoły źródliskowe, przypotokowe ziołorośla lepiężnika białego i innych wysokich bylin o charakterze górskim oraz skupienia roślinności synantropijnej w otoczeniu obiektów turystycznych. Największy udział w ogólnej powierzchni ekosystemów nieleśnych mają: zarośla kosodrzewiny, traworośla trzcinnika owłosionego, wysokogórskie (subalpejskie) murawy z dominacją bliźniczki psiej trawki i turzycy tęgiej oraz zbiorowiska naskalnych mszaków i porostów. Najbardziej rozpowszechnionymi zbiorowiskami w piętrze subalpejskim Karkonoszy są zarośla kosodrzewiny. W ostoi występuje co najmniej 11 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Karkonosze są jedną z 10 najważniejszych w Polsce ostoi cietrzewia, sóweczki i włośchatki.

Korytarz ekologiczny

Przez zachodnią i południową część gminy przebiega lądowy, międzynarodowy korytarz ekologiczny Karkonosze – Góry Stołowe, a wzdłuż rzeki Bóbr zlokalizowany jest rzeczny korytarz ekologiczny.

Zagrożenie powodzią

W celu zapewnienia ochrony ludności i mienia przed powodzią obszary szczególnego zagrożenia uwzględnia się w strategii rozwoju gminy¹⁶. Gmina Kamienna Góra leży w obszarze gospodarowania wodami dorzecza Odry, a dokładniej w regionie wodnym środkowej Odry – zarządzanym przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW) we Wrocławiu.

Jak wynika z obowiązującego aktualnie Studium (po zmianach), zagrożenie powodziowe obszaru gminy, dotyczy przede wszystkim dolin rzek obszaru: Bobru, Zadrnej oraz potoków Świdnik i Żywica. Koryto potoku Lesk nie generuje zagrożeń, wypełnia się jednak wodami powodziowymi rzeki Bóbr na skutek zjawiska tak zwanej „cofki”.

W obszarze gminy znajdują się dwa suche zbiorniki przeciwpowodziowe, zapewniające retencję wód na rzece Zadrna: „Krzyszów I” oraz „Krzyszów II”. Położone w kaskadzie zbiorniki stanowią podstawowy element systemu ochrony przed powodzią górnego biegu rzeki, a w szczególności obszaru największej miejscowości gminy – Krzeszowa.

Zagrożenie powodziowe w większych dolinach rzecznych dotyczy również lokalnie mniejszych cieków wodnych, które je zasilają. Rzadko występujące lokalne powodzie i podtopienia pojawiają się w okresach przepływu wód roztopowych oraz podczas większych opadów.

W celu ograniczenia potencjalnie negatywnych skutków powodzi należy stosować ustalenia wynikające z Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru Odry. Realizacja ustaleń Planu skutecznie zapobiega powstawaniu szkód wywołanych powodzią¹⁷.

Rekomendowany ww. Plan podlega aktualizacji co 6 lat, w myśl art. 173 ust. 19 ustawy Prawo wodne. Obowiązującym od dnia 23 marca 2023 r. dokumentem strategicznym w zakresie bezpieczeństwa powodziowego w Polsce jest aktualizacja dotychczasowego Planu – *aPZRP (Dz. U. 2022 r. poz. 2714)*.

Status obszarów szczególnego zagrożenia powodzią został uregulowany w art. 16 pkt 34 ustawy Prawo wodne. Zgodnie z tym przepisem obszarami szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują przepisy odrębne określone w ustawie Prawo wodne są:

- a) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- b) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- c) obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224 ustawy Prawo wodne, stanowiące odrębne działki ewidencyjne.

¹⁶ Zgodnie z art. 326 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 ze zm.) ustalenia dokumentów planistycznych takich jak plany zarządzania ryzykiem powodziowym uwzględnia się w strategii rozwoju gminy.

¹⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru Odry (Dz. U. z 2016 r. poz. 1938).

W celu przedstawienia ww. obszarów posłużono się załącznikami graficznymi z mapami zagrożenia powodziowego dla gminy Kamienna Góra z uwzględnieniem Q1% oraz Q10%.

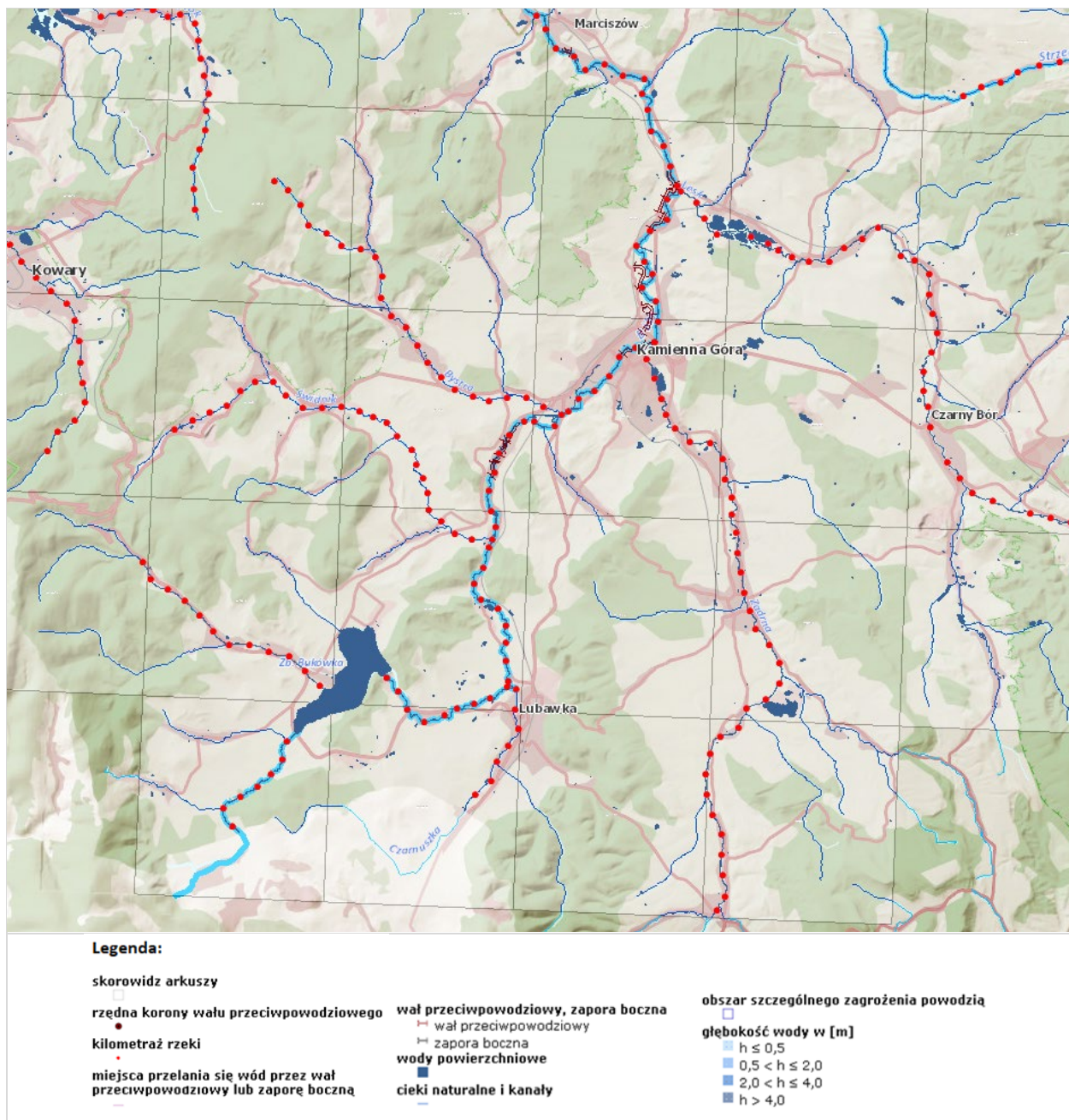

Tabela 53. Mapy zagrożenia powodziowego dla gminy Kamienna Góra z uwzględnieniem Q1% i Q10%

Źródło: Hydroportal Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie [dostęp: 3 kwietnia 2023].

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Bóbr znajdują się w obszarach wiodącego zainwestowania wsi Dębrznik, Ptaszków, Janiszów, natomiast od rzeki Zadrna w Czadrowie i od rzeki Ścinawka w Krzeszowie i Jawiszowie. W przypadku obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie (1 na 500 lat), zasięgi wód znacząco nie wykraczają poza tereny wymienione powyżej. Obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia wału przeciwpowodziowego znajdują się wyłącznie wzdłuż rzeki Bóbr, niemniej ze względu na fragmentaryczne występowanie wałów nie wpływają istotnie na zasięg wód powodziowych. Wskazane obszary zawierają scenariusz całkowitego zniszczenia¹⁸.

¹⁸ Załącznik Nr 1 do uchwały XXX/173/21 Rady Gminy Kamienna Góra z dnia 28 kwietnia 2021 r., Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienna Góra.

Zagrożenie suszą

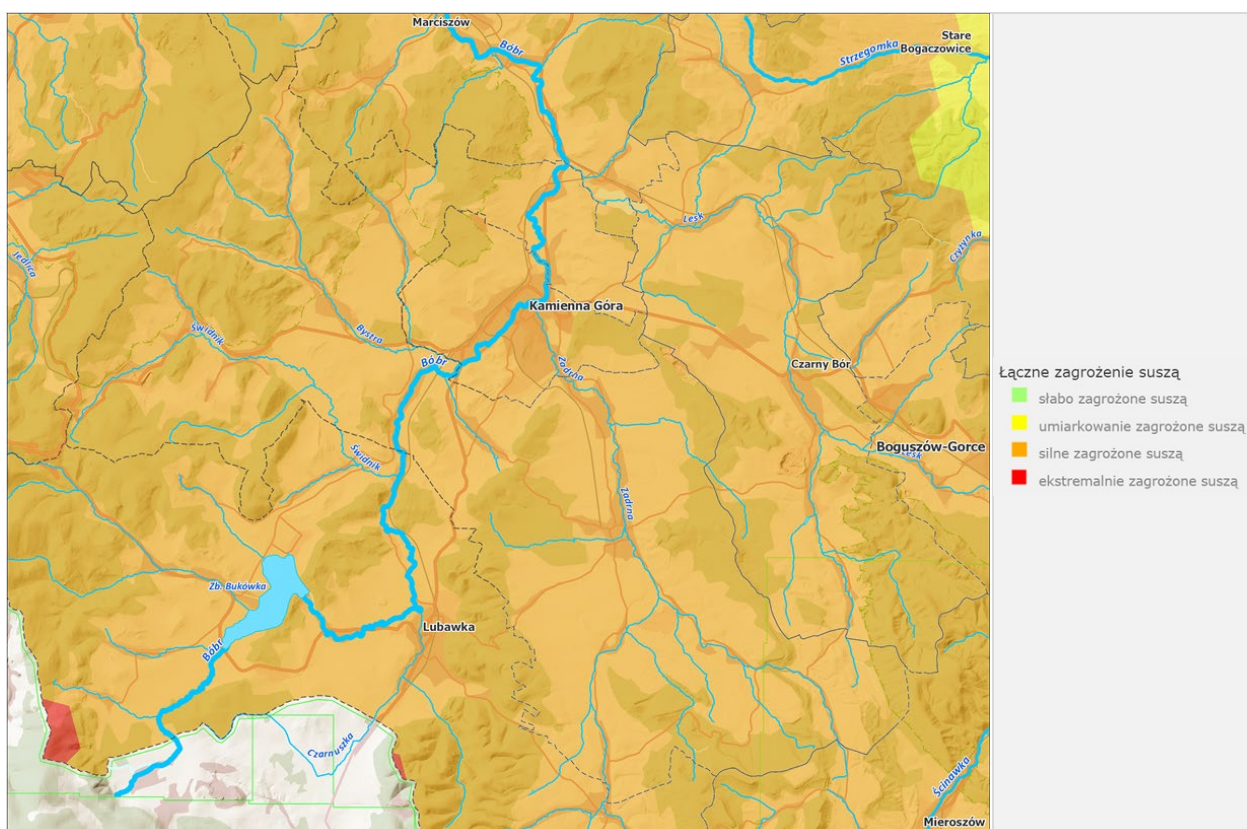
Przeciwdziałanie skutkom suszy należy prowadzić zgodnie z Planem przeciwdziałania skutkom suszy¹⁹. Plan ten zawiera:

- a) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych,
- b) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych,
- c) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji,
- d) katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy. Gmina Kamienna Góra została w nim zakwalifikowana do obszaru dorzecza Odry.

Ocenę łącznego zagrożenia suszą w powyższym dokumencie uzyskano poprzez zsumowanie wyników zagrożenia uzyskanych kolejno dla suszy rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej. W obszarze dorzecza Odry zasięg terenów ekstremalnego i silnego zagrożenia suszą stanowi 71,45%. Skala zagrożenia zjawiska suszy zarówno w podziale na jej typy, jak i w ujęciu sumarycznym wskazuje na silną potrzebę realizacji działań zmierzających do obniżania potencjału jej ryzyka.

Poniższa mapa prezentuje ocenę zagrożenia suszą przez wszystkie analizowane typy suszy i pozwala na podjęcie optymalnych racjonalnych decyzji przez odpowiednie organy i ośrodki decyzyjne w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy, w tym na podstawie zapisów katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy dla efektywnego wdrażania poszczególnych działań²⁰.

Rysunek 33. Plan przeciwdziałania skutkom suszy – łączne zagrożenie suszą

Źródło: Hydroportal Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. [dostęp: 4 kwietnia 2023].

¹⁹ Zgodnie z art. 326 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 ze zm.) ustalenia dokumentów planistycznych takich jak plany przeciwdziałania skutkom suszy uwzględnia się w strategii rozwoju gminy.

²⁰ Załącznik nr 4 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1615).

Jak wynika z informacji dot. zidentyfikowanych problemów z suszą na terenie gminy Kamienna Góra, ostatnia susza w rolnictwie miała miejsce w 2019 r. w następstwie klęski żywiołowej spowodowanej brakiem opadów atmosferycznych – anomalia pogodowe.

Na terenie gminy Kamienna Góra występują zbiorniki retencyjne z wodą uzdatnioną. Obiekty należą do infrastruktury technicznej związanej z zaopatrzeniem ludności w wodę.

Obszary zdegradowane

Przestrzeń publiczna ma istotne znaczenie zarówno dla jakości życia mieszkańców, jak i atrakcyjności danego obszaru względem przyjezdnych. Ograniczony dostęp do przestrzeni publicznej nie sprzyja integracji i może stanowić jeden z powodów niewystarczającej współpracy mieszkańców. Dlatego też kluczowe jest poszanowanie wspólnej własności, co w połączeniu z dostateczną dbałością o czystość sprawia, iż tereny te spełniają swoją funkcję użytkową. Jednocześnie przy realizacji przestrzeni publicznych powinniśmy zadbać o partycypację mieszkańców, którzy mają z niej korzystać.

Na terenie gminy Kamienna Góra zidentyfikowano 18 obszarów wymagających odnowy, takich jak: parki/skwery, place zabaw/tereny rekreacyjne. Łączna powierzchnia obszarów wynosi 7,09 ha.

Tabela 54. Obszary wymagające odnowy na terenie gminy Kamienna Góra

L.p.	Wyszczególnienie	Orientacyjna powierzchnia
1.	Czadrów 181/72 – plac zabaw	0,14 ha
2.	Ptaszków – plac zabaw	0,10 ha
3.	Ptaszków – siłownia zewnętrzna	0,10 ha
4.	Czarnów dz. nr 159 – teren rekreacyjny	0,10 ha
5.	Dębrznik dz. nr 254/2 – boisko do siatkówki	0,10 ha
6.	Dębrznik dz. nr 217/1 – plac zabaw/teren rekreacyjny	0,30 ha
7.	Dobromyśl dz. nr 12 – plac zabaw/teren rekreacyjny/boisko sportowe	0,90 ha
8.	Gorzeszów dz. nr 173/2 – mini boisko wielofunkcyjne	0,15 ha
9.	Janiszów dz. nr 145/1 – boisko sportowe (ławki trenerskie)	2,16 ha
10.	Janiszów dz. nr 145/2 – plac zabaw/teren rekreacyjny	0,15 ha
11.	Jawiszów dz. nr 53 – plac zabaw/teren rekreacyjny/mini boisko	0,42 ha
12.	Kochanów dz. nr 227/11 – plac zabaw/teren rekreacyjny	0,90 ha
13.	Krzeszów dz. nr 693/1 – park nauki i kultury	0,05 ha
14.	Krzeszów dz. nr 135/7 – boisko sportowe/szatnia	1,00 ha
15.	Leszczyniec dz. nr 103, 104 – plac zabaw/teren rekreacyjny/boisko do siatkówki	0,17 ha
16.	Krzeszów dz. nr 83/2 – eko-zakątek	0,18 ha
17.	Krzeszów dz. nr 646/2 – eko-zakątek	0,12 ha
18.	Lipienica dz. nr 139 – plac zabaw	0,05 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kamienna Góra.

Gmina Kamienna Góra nie posiada Programu Rewitalizacji. Należy jednak podkreślić, że jak wynika z uzyskanych informacji, na terenie gminy wskazano na występowanie 4 obszarów przemysłowych lub wymagających rekultywacji/zagospodarowania:

- Ogorzelec – tereny działalności Kopalni Ogorzelec – powierzchnia 7,63 ha,
- Krzeszów – tereny działalności Kopalni Melafir Czarny Bór – powierzchnia 0,73 ha,
- Ogorzelec – tereny po dawnych zakładach INCO (prywatne) – powierzchnia 5,46 ha,
- Ogorzelec dz.nr 121/1– historyczne zanieczyszczenia ziemi – powierzchnia 0,34 ha.

Łączna powierzchnia obszarów przemysłowych lub wymagające rekultywacji/zagospodarowania na terenie gminy Kamienna Góra wynosi 14,16 ha.

II. Wnioski z diagnozy

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy, w gminie Kamienna Góra występują zarówno potencjały, jak i problemy rozwojowe. Ich identyfikacja jest niezbędna do prawidłowego sformułowania celów i kierunków działań w Strategii. Problemy i potencjały zidentyfikowano i przedstawiono odrębnie dla trzech sfer będących przedmiotem wcześniejszej diagnozy, tj.: sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Należy podkreślić, że we wnioskach przedstawiono najważniejsze problemy i potencjały, które w największym stopniu wpływają na aktualną sytuację gminy i mogą wpływać na jej dalszy rozwój. Analiza problemów i potencjałów rozwojowych jest równoważna metodzie analizy SWOT.

Strefa społeczna

Problemy rozwojowe:

- nasilające się negatywne trendy demograficzne – ujemny przyrost naturalny, postępujący proces starzenia się społeczeństwa,
- luka infrastrukturalna (brak żłobka) w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3,
- ograniczony dostęp do miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego,
- niezadawalające wyniki uczniów szkół podstawowych z egzaminów z matematyki,
- ograniczony dostęp do wysokiej jakości opieki medycznej,
- problem wykluczenia społecznego, brak dziennego domu opieki dla seniorów, brak nieodpłatnych form wsparcia pomocy psychologicznej (dzieci i dorośli),
- braki w infrastrukturze kulturalnej związane z niewystarczającą liczbą pomieszczeń w istniejących obiektach oraz braki w infrastrukturze przeznaczonej dla młodzieży,
- niezadawalający dostęp do szerokopasmowego Internetu.

Potencjały rozwojowe:

- wysoka aktywność społeczna mieszkańców wyrażona liczbą organizacji pozarządowych,
- rozwinięta oferta kulturalna i sportowa,
- wysoki poziom bezpieczeństwa.

Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że na terenie gminy Kamienna Góra nasilają się problemy demograficzne. Przede wszystkim na terenie gminy dominuje ujemny przyrost naturalny, co przyspiesza proces starzenia się społeczeństwa. Na pogarszającą się sytuację demograficzną gminy wskazało ok. 47% respondentów, biorących udział w anonimowym badaniu ankietowym przeprowadzonym w związku z pracami nad dokumentem. Warto również zaznaczyć, że ok. 56% ankietowanych dostrzega zagrożenie dla gminy związane ze starzeniem się społeczeństwa.

Negatywnie na sytuację demograficzną gminy Kamienna Góra może wpływać zdiagnozowany problem z dostępnością do miejsc w placówkach zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3 i w placówkach wychowania przedszkolnego. Na brak żłobka uwagę zwróciło ok. 40% respondentów, a dla 33% ankietowanych niezadawalająca była dostępność do placówek wychowania przedszkolnego.

Problemem są również niezadawalające wyniki osiągane przez uczniów szkół podstawowych z matematyki. Podkreślić należy, że sytuacja niniejsza może negatywnie rzutować na przyszłość absolwentów szkół podstawowych, gdyż ogranicza im dostęp do renomowanych dolnośląskich liceów.

Dodatkowo gmina zmagą się z typowym dla całego kraju problemem z dostępem do wysokiej jakości usług medycznych. Na terenie gminy widoczny jest problem zarówno z dostępem do podstawowych, jak i specjalistycznych usług medycznych. Pogląd ten podzieliło odpowiednio 39% i 50% respondentów.

Z przeprowadzonych warsztatów wynika również, że na terenie gminy występują problemy wykluczenia społecznego. Problem ten znalazł potwierdzenie w wynikach badań ankietowych.

Źródeł wykluczenia społecznego mieszkańcy upatrywali w: uzależnieniach (49%), niepełnosprawności (48%), wieku (48%) i ubóstwie (46%). Problemem jest także brak dziennego domu opieki.

Negatywnie na jakość życia mieszkańców wpływają również problemy związane z dostępnością do infrastruktury społecznej oraz z jej niezadawalającym stanem technicznym. Problemem jest także ograniczony dostęp do szerokopasmowego Internetu.

Jednocześnie gmina Kamienna Góra posiada potencjały, które mogą stanowić jej atut w dalszym rozwoju. Zaliczyć do nich należy dużą aktywność lokalnej społeczności oraz bogatą ofertę kulturalną i sportową. Poza tym korzystnie na sytuację mieszkańców gminy wpływa wysoki poziom bezpieczeństwa.

Strefa gospodarcza

Problemy rozwojowe:

- niezadawalająca wartość wskaźnika przedsiębiorczości mieszkańców,
- braki w infrastrukturze wspierającej biznes (brakuje stref aktywizacji gospodarczej z ofertą adresowaną do średnich i dużych firm oraz centrów handlowo-usługowych),
- niezadawalająca liczba firm średnich i dużych,
- niezadawalająca współpraca pomiędzy firmami,
- niezadawalająca dostępność do usług świadczonych przez IOB,
- problemy z dostępem do kadr,
- braki w infrastrukturze turystycznej.

Potencjały rozwojowe:

- funkcjonowanie Inkubatora Przedsiębiorczości oraz Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości,
- potencjał do wielokierunkowego rozwoju turystyki,
- potencjał do produkcji żywności wysokiej jakości.

Analiza sfery gospodarczej prowadzi do wniosku, że rozwój gospodarczy w gminie Kamienna Góra w dużej mierze bazuje na jej endogennym potencjale. Gmina posiada potencjał do wielokierunkowego rozwoju turystyki, w tym połączonego z rozwojem rolnictwa i produkcją wyrobów tradycyjnych i regionalnych. Jednak, jak wykazały warsztaty zarówno potencjał turystyczny gminy, jak i potencjał rolniczy nie jest w pełni wykorzystywany. Wpływ na to mają braki w infrastrukturze turystycznej oraz niewystarczająca podaż miejsc noclegowych i gastronomicznych. Problemem jest także wskazany w trakcie warsztatów konflikt pomiędzy rolnikami a nowymi mieszkańcami obszarów wiejskich negatywnie nastawionymi do tradycyjnej działalności rolniczej.

Potencjał gospodarczy gminy wzmacnia funkcjonowanie na jej obszarze Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz Inkubatora Przedsiębiorczości. Jednak działalność tych podmiotów nie doprowadziła do wzrostu liczby firm średnich i dużych. Dlatego też wzmocnienie pozycji gospodarczej i konkurencyjnej gminy wymaga współpracy pomiędzy lokalnymi firmami. Niestety aktualny poziom współpracy jest niezadawalający. Problemem jest także niezadawalająca podaż gruntów inwestycyjnych oraz lokali pod działalność handlową i usługową.

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy na terenie gminy niezadawalająca jest również dostępność do usług świadczonych przez IOB. Opinię powyższą potwierdziło ok. 36% badanych. Sytuacja niniejsza może wpływać negatywnie na poziom przedsiębiorczości mieszkańców.

Jak wykazała diagnoza gmina Kamienna Góra posiada potencjał do rozwoju rolnictwa ekologicznego i produkcji żywności wysokiej jakości. Potencjał ten powinien być systematycznie wzmacniany, z wykorzystaniem dostępnych narzędzi interwencji lokalnego.

Strefa przestrzenna

Problemy rozwojowe:

- niezadawalający stan planowania przestrzennego, związany z powierzchnią gminy pokrytą miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego jako podstawowymi narzędziami do prowadzenia zrównoważonej polityki przestrzennej gminy,
- niezadawalający stan infrastruktury mieszkaniowo-komunalnej,
- niezadawalający stan techniczny budynków i budowli,
- braki w infrastrukturze sportowej,
- ograniczony dostęp do transportu zbiorowego,
- wymagająca rozbudowy i modernizacji infrastruktura drogowa i towarzysząca,
- wymagająca rozbudowy i modernizacji infrastruktura sieciowa,
- zbyt mały udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym gminy,
- zagrożenie powodzią i suszą.

Potencjały rozwojowe:

- korzystne położenie gminy – bliskość granicy z Czechami,
- dobra zewnętrzna dostępność komunikacyjna gminy,
- dostęp do terenów przeznaczonych pod budownictwo (możliwość osiedlania się na terenie gminy mieszkańców miasta Kamienna Góra),
- dostęp do terenów rekreacyjnych,
- duże walory przyrodnicze i krajobrazowe.

Potencjałem gminy Kamienna Góra jest jej korzystne transgraniczne położenie oraz dobra zewnętrzna dostępność komunikacyjna. Niestety aktualny stan infrastruktury drogowej i towarzyszącej nie zawsze jest zadowalający. Dla ok. 41% respondentów stan dróg stanowi barierę rozwoju gminy. Dodatkowo problemem są ograniczenia w funkcjonowaniu transportu zbiorowego. Problem ten jest zauważalny dla ok. 49% ankietowanych. Możliwość przemieszczania się mieszkańców ogranicza także niezadawalający dostęp do miejsc parkingowych. Na problem ten zwróciło uwagę ponad 35% badanych. Brakuje również zintegrowanej sieci dróg rowerowych.

Jak wynika z badań ankietowych, ponad 49% respondentów uważa, że na terenie gminy występują problemy z dostępem do wysokiej jakości infrastruktury mieszkaniowej. Problemem jest również niezadawalający stan techniczny budynków i budowli znajdujących się w zasobie komunalnym.

Problemem zdiagnozowanym na terenie gminy jest także niezadawalający dostęp do infrastruktury sieciowej. Warto przy tym podkreślić, że istniejąca sieć wymaga niejednokrotnie modernizacji. Ograniczony dostęp do infrastruktury sieciowej dotyczy zwłaszcza infrastruktury gazowej i kanalizacyjnej (stwierdziło tak 35% ankietowanych).

Powyższe przekłada się na niesatysfakcjonujący stan środowiska naturalnego. Problemom środowiskowym sprzyja również zbyt ograniczone wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza w połączeniu z nadal wysoką energochłonnością budynków i budowli oraz wykorzystywaniem tradycyjnych systemów grzewczych.

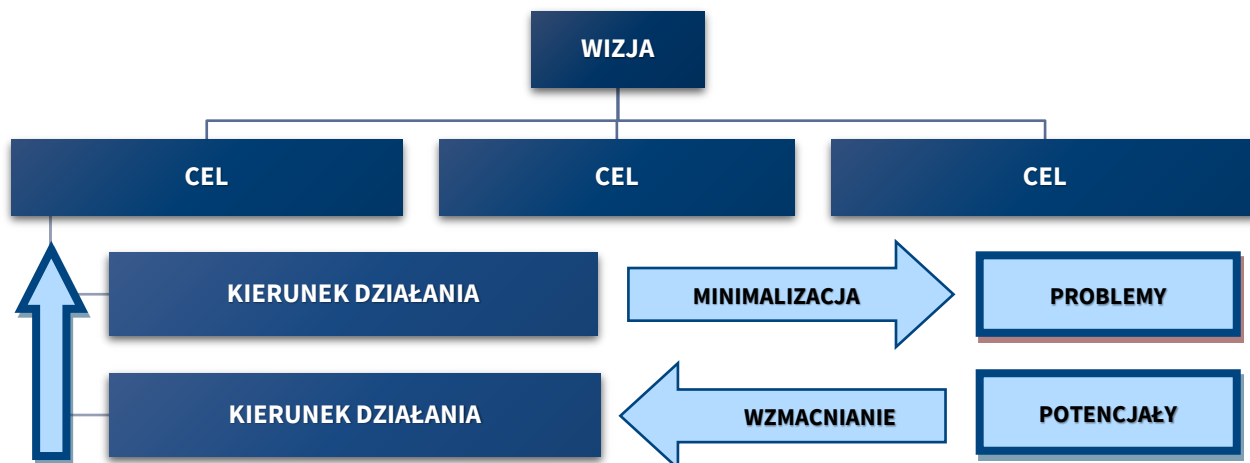
Należy także wspomnieć, że gmina Kamienna Góra narażona jest na negatywne skutki zmian klimatu i to zarówno na suszę, jak i na powódzie.

Niepodważalnym atutem gminy są jej wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe. Pogląd niniejszy podziela ponad 59% respondentów. Silną stroną gminy jest także dobra dostępność do terenów zielonych i rekreacyjnych. Problemem są natomiast punktowe braki w infrastrukturze sportowej, które osłabiają powyższy potencjał.

III. Cele strategiczne oraz kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Logika interwencji Strategii

Przedstawiony diagram prezentuje logikę interwencji oraz relacje pomiędzy problemami i potencjałami rozwojowymi zidentyfikowanymi w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej a planowaną strategią interwencji do 2030 roku.

Rysunek 34. Logika interwencji Strategii

Źródło: opracowanie własne.

Logika interwencji polega na tym, że poprzez wdrażanie kierunków działań zaproponowanych dla każdego celu strategicznego oraz poprzez wykorzystanie i wzmocnienie potencjałów rozwojowych realizowane będą cele strategiczne w obszarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. W konsekwencji niwelowane będą problemy rozwojowe i zrealizowana zostanie wizja w perspektywie do 2030 r.

Zarówno cele, jak i kierunki działań zostały opisane w dalszej części niniejszego rozdziału. Wykazano również spójność poszczególnych celów strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Zasady

Przy wdrażaniu Strategii respektowane będą następujące zasady:

1. Zasada subsydiarności – oznacza, że w realizację strategii powinny włączyć się wszystkie organy władzy publicznej oraz przedsiębiorstwa i obywatele. Każdy szczebel władzy powinien realizować tylko te zadania, które nie mogą być skutecznie zrealizowane przez szczebel niższy lub same jednostki działające w ramach społeczeństwa²¹.
2. Zasada zrównoważonego rozwoju – oznacza rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie²².
3. Zasada inteligentnego rozwoju – oznacza wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zwiększenia interaktywności i wydajności infrastruktury i jej komponentów składowych, a także do podniesienia świadomości mieszkańców”²³.

²¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Zasada_pomocniczo%C5%9Bci#Zasada_subsydiarno%C5%9Bci_w_Polsce [dostęp: 23 maja 2023].

²² „Nasza Wspólna Przyszłość” – Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju ONZ, kwiecień 1987 r.

²³ Committee of Digital and Knowledge-based Cities, 2012 r.

4. Zasada dostępności – oznacza zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, będącej wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia²⁴.
5. Zasada koncentracji – oznacza taką interwencję, która, aby przyniosła efekt, nie powinna być rozproszona, lecz skoncentrowana na niewielu precyzyjnie określonych celach i obszarach²⁵.

Scenariusze rozwoju

W trakcie prac nad Strategią analizowano trzy scenariusze rozwoju, które zostały opisane poniżej i przedstawione na diagramie. W scenariuszach analizowano najważniejsze problemy zidentyfikowane w każdej ze sfer (społecznej, gospodarczej i przestrzennej).

Scenariusz „Serwicyzacja” – jest to scenariusz zakładający ograniczenie działalności przemysłowej i rolniczej. W scenariuszu tym podstawą funkcjonowania gminy będzie działalność usługowa. Wzrośnie również znaczenie funkcji mieszkalnej (gmina stanie się sypialnia miasta). Ograniczenie znaczenia przemysłu i rolnictwa sprawi, że potencjał gospodarczy gminy będzie rósł wolno, co osłabi jej pozycję konkurencyjną na tle innych obszarów. Jednocześnie nastąpi niekontrolowany rozwój budownictwa mieszkaniowego, co spowoduje wzrost popytu na usługi i infrastrukturę społeczną oraz wywrze negatywną presję na środowisko naturalne. W rezultacie gmina popadnie w stagnację.

Scenariusz „Serwicyzacja” został odrzucony, ponieważ może on prowadzić w przyszłości do głębokiego kryzysu gospodarczego i społecznego oraz trwałej marginalizacji gminy.

Scenariusz „Przyspieszona industrializacja” – jest to scenariusz zakładający przyspieszony rozwój przemysłu na terenie gminy. Nowa oferta inwestycyjna adresowana będzie przede wszystkim do średnich i dużych przedsiębiorstw, których profil działalności nie będzie związany z endogennym potencjałem gminy. Nie nastąpi ich zakorzenienie, co w przypadku kryzysu sprzyjać będzie ich relokacji. Jednocześnie ograniczeniu ulegnie znaczenie rolnictwa i turystyki. Rozwój przemysłu sprawi również, że gmina stanie się miejscem nieatrakcyjnym dla mieszkańców i odwiedzających, a to może sprzyjać procesom migracyjnym.

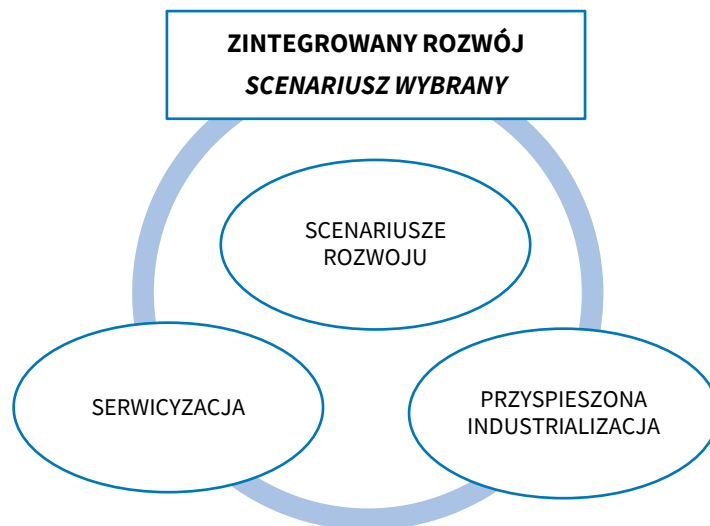
Scenariusz „Przyspieszona industrializacja” został odrzucony, ponieważ nie gwarantuje gminie trwałego rozwoju. Istnieje niebezpieczeństwo, że gmina nie osiągnie nowych przewag konkurencyjnych, a jednocześnie utraci dotychczasowe atuty.

Scenariusz „Zintegrowany rozwój” – jest to scenariusz wiążący rozwój gminy z jej potencjałem endogennym. Wymaga on jednak większej przedsiębiorczości mieszkańców oraz innowacyjności lokalnych firm działających w ramach sieci współpracy. Scenariusz zakłada stworzenie konkurencyjnego gospodarczo obszaru, atrakcyjnego dla przedsiębiorców, mieszkańców i odwiedzających.

Scenariusz „Zintegrowany rozwój” został zaakceptowany. Jego realizacja doprowadzi do stworzenia warunków do trwałego rozwoju gminy.

²⁴ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

²⁵ <https://power.cpe.gov.pl/strony/zasada-koncentracji> [dostęp: 23 maja 2023].

Rysunek 35. Analizowane scenariusze rozwoju

Źródło: opracowanie własne.

Wizja

PRZYJAZNA – OTWARTA – NOWOCZESNA

KAMIENNA GÓRA GMINA SZEROKICH HORYZONTÓW

Realizacja przyjętych w Strategii celów przyczyni się do kompleksowego i zrównoważonego rozwoju gminy Kamienna Góra łączącego teraźniejsze i przyszłe potrzeby mieszkańców, przedsiębiorców i środowiska naturalnego.

Wspólne działania mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i władz samorządowych uaktywnią wewnętrzny potencjał gminy pozwalając jej wejść na ścieżkę trwałego rozwoju. W wyniku rozwoju usług społecznych, poprawy ich jakości i dostępności zwiększy się poziom i jakość życia lokalnej społeczności.

Środków na rozwój gminy dostarczy współpracujący i innowacyjny sektor przedsiębiorstw czerpiący z wewnętrznych zasobów gminy. Wsparcie oferowane przedsiębiorcom przez władze lokalne oraz IOB wzmocni ich pozycję konkurencyjną, a tym samym poprawi pozycję konkurencyjną całej gminy.

Nastąpią także korzystne zmiany w sferze środowiskowej. Redukcji ulegnie niska emisja, a rozwój infrastruktury drogowej oraz nowoczesnego transportu zbiorowego wzmocni zewnętrzną i wewnętrzną dostępność komunikacyjną gminy.

Jednocześnie w wyniku podjętych inwestycji poprawi się dostępność gospodarstw domowych do infrastruktury sieciowej, co również pozytywnie wpłynie na stan środowiska naturalnego.

Docelowo nowoczesna infrastruktura społeczna, gospodarcza i techniczna uczyni z gminy Kamienna Góra miejsce atrakcyjne do życia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Cele i kierunki działań

W tabeli przedstawiono układ celów i kierunków działań, który został szerzej opisany w dalszej części niniejszego rozdziału.

Tabela 55. Zestawienie celów i kierunków działań Strategii

Cel 1. Zrównoważony i włączający rozwój społeczny	Cel 2. Konkurencyjna i elastyczna lokalna gospodarka	Cel 3. Nowoczesna i spełniająca oczekiwania mieszkańców oraz odpowiadająca na wyzwania przyszłości przestrzeń gminy Kamienna Góra
Kierunek działania 1.1. Włączenie i integracja społeczna	Kierunek działania 2.1. Rozwój oferty wspierającej przedsiębiorczość i innowacyjność	Kierunek działania 3.1. Poprawa dostępności wewnętrznej i zewnętrznej gminy Kamienna Góra
Kierunek działania 1.2. Nowoczesne i dostępne usługi społeczne	Kierunek działania 2.2. Rozwój społecznej odpowiedzialności biznesu oraz świadomości mieszkańców	Kierunek działania 3.2. Rozwój infrastruktury poprawiającej jakość środowiska i redukującej zjawisko niskiej emisji
Kierunek działania 1.3. Innowacyjne usługi edukacyjne i sportowe	Kierunek działania 2.3. Rozwój usług producentów rolnych i przedsiębiorców oraz ich integracja	Kierunek działania 3.3. Ochrona terenów cennych przyrodniczo
Kierunek działania 1.4 Poprawa dostępności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój społeczny	Kierunek działania 2.4. Rozwój oferty i infrastruktury wspierającej turystykę i atrakcyjność gminy	Kierunek działania 3.4. Zwiększenie odporności na zmiany klimatu

Źródło: opracowanie własne.

Cel 1. Zrównoważony i włączający rozwój społeczny

Trwały, zrównoważony i włączający rozwój społeczno-gospodarczy gminy Kamienna Góra wymaga podjęcia szeregu inwestycji w sferze społecznej. Należy przy tym podkreślić, że konieczne są zarówno inwestycje infrastrukturalne, jak i działania związane z rozwojem wysokiej jakości usług adresowanych do mieszkańców i odwiedzających. Pamiętać przy tym należy, że działania te winny pobudzać, aktywizować i integrować lokalną społeczność.

Rozwój infrastruktury społecznej wymaga dalszej budowy/modernizacji obiektów pełniących funkcje wychowawcze, edukacyjne, kulturalne i sportowo-rekreacyjne. Rozwijać należy także infrastrukturę związaną z opieką zdrowotną oraz z opieką nad dziećmi do lat 3 i osobami niesamodzielnymi.

Powyższym inwestycjom towarzyszyć muszą działania zmierzające do poprawy jakości i dostępności usług społecznych. Sprzyjać temu będzie rozwój e-usług.

Priorytetowo traktowane będą usługi związane z opieką nad dziećmi do lat 3, wychowawcze, edukacyjne, zdrowotne, umożliwiające zagospodarowanie czasu wolnego oraz zapewniające opiekę seniorom i osobom z niepełnosprawnościami. Należy również wspierać rodziny oraz rozwijać system opieki psychologicznej nad dziećmi, młodzieżą i osobami dorosłymi.

W działania na rzecz gminy w większym niż obecnie zakresie winni angażować się mieszkańcy oraz organizacje pozarządowe.

Kierunki działań w ramach Celu 1:

Kierunek działania 1.1. Włączenie i integracja społeczna

Jak wynika z Diagnozy na obszarze gminy Kamienna Góra funkcjonują liczne organizacje pozarządowe. Niemniej jednak, nadal zauważalna jest niezadawalająca aktywność mieszkańców, a zwłaszcza ludzi młodych. Dodatkowo na terenie gminy występują problemy wykluczenia społecznego. Problemem jest również zbyt niski poziom integracji mieszkańców. Aktualnie, widoczny jest podział na „starych” i „nowych” mieszkańców co skutkuje chociażby nasileniem konfliktów związanych z działalnością rolniczą na obszarach wiejskich.

Sytuacja niniejsza musi ulec zmianie. Konieczne jest podjęcie wielokierunkowych działań aktywizujących i integrujących lokalną społeczność. Działania te powinny być skierowane zarówno bezpośrednio do mieszkańców, jak i do organizacji pozarządowych. Wskazane jest opracowanie systemu bodźców sprzyjających aktywizacji i integracji mieszkańców. System wsparcia powinien promować działania zmierzające do tworzenia partnerstwa lokalnego obejmującego sołectwa, koła gospodyń wiejskich oraz inne organizacje pozarządowe. Partnerstwo to winno aktywnie działać na rzecz pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania oraz organizacji imprez kulturalnych i sportowych integrujących mieszkańców.

Należy również podjąć działania ukierunkowane na kształcenie i wspieranie lokalnych liderów. Lokalni liderzy są gwarantem oddolnych inicjatyw zmierzających do rozwoju społecznego gminy.

Jednocześnie należy wspierać funkcjonowanie organizacji pozarządowych. Priorytetowo powinny być traktowane organizacje realizujące projekty skierowane równocześnie do różnych grup wiekowych, umożliwiających budowę więzi międzypokoleniowych oraz organizacje działające na rzecz włączenia społecznego, w tym integracji seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.

Z przeprowadzonej diagnozy wynika również, że na terenie gminy Kamienna Góra występują problemy związane z alkoholizmem i narkomanią, zwłaszcza wśród młodzieży. Dlatego też ważnym działaniem realizowanym w ramach Strategii będzie rozwój profilaktyki uzależnień.

W pierwszej kolejności powinien zostać opracowany i wdrożony program edukacyjno-informacyjnych na temat uzależnień. Adresatem programu winni być mieszkańcy ze wszystkich grup wiekowych, jednak w szczególności powinien on dotrzeć do dzieci i młodzieży szkolnej. Informacje o programie winny być dostępne w szkołach, jednostkach służby zdrowia, GOPS-ie oraz w mediach społecznościowych.

Należy również w miarę posiadanych środków rozwijać profilaktykę antyalkoholową i antynarkotykową. Działaniom tym służyć może rozwój poradnictwa specjalistycznego oraz tworzenie punktów wsparcia. Wdrożenie powyższych działań wymagać będzie m.in. zwiększenia zasobów kadrowych odpowiedzialnych za realizację polityki społecznej w gminie (np. zatrudnienie terapeuty).

Kierunek działania 1.2. Nowoczesne i dostępne usługi społeczne

W niniejszej Strategii za priorytet uznano poprawę dostępności do wysokiej jakości usług społecznych. Należy podkreślić, że nowoczesne usługi winny być kierowane do wszystkich grup społecznych.

W pierwszej kolejności powinno się wzmocnić działania związane z promocją i ochroną zdrowia mieszkańców. W celu poprawy jakości usług z zakresu opieki zdrowotnej należy wspierać działania zmierzające do poprawy funkcjonowania placówek medycznych. Priorytetowo należy traktować działania ułatwiające dostęp do lekarzy specjalistów. Jednocześnie w miarę możliwości winno się podjąć działania zmierzające do utworzenia Gminnego Punktu Poradnictwa Psychologicznego. Powinno się również dążyć do objęcia dzieci i młodzieży bezpłatną profilaktyką i opieką stomatologiczną.

Zachodzące zmiany demograficzne sprawiają, że w przyszłości wzrośnie popyt na usługi społeczne adresowane do seniorów. Dlatego też należy opracować spójną koncepcję polityki senioralnej. W ramach tych działań powinno się rozwijać usługi adresowane do aktywnych seniorów. Seniorom winna zostać dedykowana oferta kulturalna, edukacyjna i sportowa.

Wskazana jest również intensyfikacja działań informacyjnych (np. o wydarzeniach kulturalnych, sportowych) adresowanych do mieszkańców. W tym celu w szerszym zakresie należy wykorzystywać nowe technologie.

Kierunek działania 1.3. Innowacyjne usługi edukacyjne i sportowe

Gmina Kamienna Góra charakteryzuje się dobrą dostępnością do infrastruktury edukacyjnej. Niemniej jednak wyniki z matematyki osiągnane przez uczniów na egzaminie ósmoklasisty nie są zadawalające. Ponad to z Diagnozy wynika, że na terenie gminy istnieje zapotrzebowanie na dodatkowe zajęcia z ekonomii i ekologii.

Mając powyższe na uwadze należy podjąć działania zmierzające do wzmocnienia procesu nauczania. W ramach niniejszego działania powinno się dążyć do realizacji innowacyjnych programów edukacyjnych. Większy nacisk powinien zostać położony w szczególności na zwiększenie oferty zajęć dodatkowych, zwłaszcza z matematyki, ekonomii i ekologii. Równocześnie w szkołach należy tworzyć dobrze wyposażone pracownie przedmiotowe. Wskazane jest również doposażenie wszystkich placówek w nowoczesne pomoce dydaktyczne.

Jednocześnie należy również dążyć do rozwoju oferty zajęć sportowych, adresowanych zarówno do młodzieży, jak i osób dorosłych, w tym seniorów. W ramach niniejszej Strategii wspierane będą inicjatywy o charakterze sportowym realizowane przez mieszkańców i NGO oraz wszelkie formy wykorzystania infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostępnej na terenie gminy.

Pozytywnie na aktywność sportową mieszkańców wpłynąć powinna także skoordynowana rozbudowa infrastruktury sportowej oraz modernizacja istniejących obiektów. W szczególności w miarę zdiagnozowanych potrzeb oraz posiadanych zasobów należy rozważyć budowę skateparku, ścianki wspinaczkowej, odkrytego lodowiska, siłowni zewnętrznych oraz bieżni umożliwiającej uprawianie lekkiej atletyki.

Powinno się również sukcesywnie rozbudowywać szlaki piesze, rowerowe oraz konne.

Kierunek działania 1.4. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój społeczny

Standard życia mieszkańców zależy m.in. od jakości przestrzeni publicznej oraz dostępności do wysokiej jakości infrastruktury społecznej. Istotna jest również dostępność do odpowiedniej jakości mieszkań, zwłaszcza w przypadku ludzi młodych. Ograniczony dostęp do powyższej infrastruktury może negatywnie wpływać na procesy demograficzne. Dlatego też ważne jest, aby podejmować działania zmierzające do zrównoważonego rozwoju budownictwa mieszkaniowego, budowy i modernizacji infrastruktury związanej z opieką nad dziećmi do lat 3, przedszkolnej, szkolnej, kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej oraz związanej z opieką nad osobami niesamodzielnymi. Inwestycje te powinny poprawić funkcjonalność infrastruktury oraz ułatwić mieszkańcom gminy dostęp do niej, w tym poprzez likwidację barier architektonicznych.

Poprawa dostępności do wysokiej jakości infrastruktury mieszkaniowej jest kluczowa w kontekście zachodzących zmian demograficznych. W trakcie warsztatów zdiagnozowano deficyty w niniejszym zakresie. Wynikają one z braku mieszkań oraz ich wysokiej ceny rynkowej. W rezultacie należy dążyć do poprawy istniejącej sytuacji. Podstawową podaż mieszkań powinna zapewnić działalność developerska. W tym przypadku gmina może prowadzić działania wspierające przedsiębiorców w dostępie do terenów inwestycyjnych. Jednocześnie gmina powinna rozbudowywać własny zasób komunalny. W zależności od potrzeb i możliwości finansowych gminy wskazane są inwestycje budowlane zmierzające do powiększenia nowoczesnego zasobu komunalnego.

Priorytetowo należy także traktować inwestycje związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury edukacyjno-wychowawczej oraz związanej z opieką nad dziećmi do lat 3. Działania te umożliwią obojgu rodzicom podjęcie pracy zarobkowej, co zwiększy aktywność zawodową mieszkańców oraz ograniczy sferę ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Inwestycje w rozwój infrastruktury społecznej winny obejmować również budowę i modernizację infrastruktury rekreacyjnej, w tym placów zabaw. Nowe obiekty powinny zostać zaopatrzone w urządzenia umożliwiające wszechstronne korzystanie z nich, natomiast istniejące już obiekty należy modernizować, tak aby spełniały należycie swoje funkcje, przy zachowaniu norm bezpieczeństwa.

Dodatkowo należy podkreślić, że miejsca te mogą pełnić funkcje centrotwórcze, co sprzyja integracji i aktywizacji mieszkańców.

Realizacja niniejszego działania wymaga również inwestycji w rozwój infrastruktury kulturalnej. Równocześnie jednostki kultury powinny zostać wyposażone, tak aby mogły prawidłowo funkcjonować i rozszerzać swoją ofertę adresowaną do mieszkańców.

Szczególnie istotny będzie rozwój infrastruktury, adresowanej do osób niesamodzielnymi. Przyjęte rozwiązania powinny zmierzać do rozwoju systemu opieki dziennej.

Równocześnie wskazany jest dalszy rozwój e-usług i poszerzania obszarów życia objętych cyfryzacją. Powinno się podejmować działania zmierzające do dalszego rozwoju systemu e-usług oraz wyposażenia administracji samorządowej w sprzęt IT.

Zgodność Celu 1 Strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 1: Zrównoważony i włączający rozwój społeczny ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 56. Spójność Celu 1 Strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030

Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Kamienna Góra na lata 2023-2030	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 1 Zrównoważony i włączający rozwój społeczny	Cel strategiczny 2 Poprawa jakości i dostępności usług publicznych Cel strategiczny 3 Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego	Cel 2 Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych Cel 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

Źródło: opracowanie własne.

Cel 2. Konkurencyjna i elastyczna lokalna gospodarka

Gmina Kamienna Góra dążyć powinna do trwałego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego oraz wzmocnienia swojej atrakcyjności inwestycyjnej i pozycji konkurencyjnej. Powyższych celów nie da się osiągnąć bez efektywnie działającej gospodarki wykorzystującej endogenne potencjały. Pamiętać przy tym należy, że silna gospodarka zapewnia środki finansowe niezbędne dla realizacji celów społecznych i infrastrukturalnych.

Rozwój gospodarczy gminy Kamienna Góra wymaga permanentnej rozbudowy infrastruktury gospodarczej, poprawy dostępności do usług oferowanych przez instytucje otoczenia biznesu, wzmocnienia innowacyjności firm oraz ich współpracy w ramach sieci.

Przede wszystkim konieczne będzie wzmocnienie kluczowych z punktu widzenia przyszłości gminy powiązanych ze sobą działów gospodarki tj. branży turystycznej, rolnictwa i sektora rolno-spożywczego. Rozwój powyższy branż wymaga skoordynowanych inwestycji w sektor turystyczny oraz wzmocnienia pozycji rolnictwa zwłaszcza oferującego produkty ekologicznego i tradycyjne, a także rozwoju przetwórstwa rolnego. Wskazany jest także rozwój oferty noclegowej i gastronomicznej.

Kierunki działań w ramach Celu 2:

Kierunek działania 2.1. Rozwój oferty wspierającej przedsiębiorczość i innowacyjność

Jak wynika z Diagnozy na terenie gminy funkcjonują IOB, w tym Inkubator Przedsiębiorczości. Jednak świadomość jego istnienia jest wśród mieszkańców niska. Sytuacja powyższa musi ulec zmianie. Należy opracować oraz wdrożyć kampanie promocyjną Inkubatora Przedsiębiorczości. Efektywne funkcjonowanie Inkubatora powinno doprowadzić do wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców.

Jednocześnie, jak wykazano w Diagnozie na obszarze gminy istnieje deficyt uzbrojonych terenów inwestycyjnych. Brakuje również obiektów pod działalność handlową i usługową. W celu poprawy aktualnej sytuacji wskazane jest podjęcie działań zmierzających do zwiększenia podaży uzbrojonych terenów inwestycyjnych. Powinno się rozważyć możliwość utworzenia gminnej strefy aktywności gospodarczej.

W miarę posiadanych zasobów (finansowych i materialnych) winno się także dążyć do dostarczania przedsiębiorcom lokali pod działalność handlową i usługową.

W ramach niniejszego priorytetu należy również wspierać i promować kształcenie zawodowe. Powinno się także wspierać IOB oraz instytucje rynku pracy w zakresie doradztwa zawodowego. Można również rozważyć utworzenie gminnego banku ofert pracy. Działanie to wymaga współpracy JST oraz przedsiębiorców.

Kierunek działania 2.2. Rozwój społecznej odpowiedzialności biznesu oraz świadomości mieszkańców

Rozwój gminy Kamienna Góra związany jest z jej endogennym potencjałem, w tym z rolnictwem. Przyszłością gminy jest m.in. rozwój rolnictwa tradycyjnego i ekologicznego produkującego żywności wysokiej jakości. Warto przy tym podkreślić, że rolnictwo i produkcja tradycyjnej żywności jest działem komplementarnym względem turystyki i obie gałęzie muszą rozwijać się łącznie.

Niestety aktualnie występują konflikty pomiędzy rolnikami a nowymi mieszkańcami obszarów wiejskich. Sytuacja niniejsza musi ulec zmianie. Przy czym priorytetem winno stać się zachowanie potencjału rolniczego i walorów środowiskowych. W tym celu należy ograniczać niekontrolowany rozwój budownictwa mieszkaniowego i związany z tym problem „rozlewnia się” zabudowy na gruntach, które powinny służyć działalności rolniczej, poprzez realizację przemyślanej polityki planowania przestrzennego.

Powinno się również podjąć działania informacyjne na temat roli rolnictwa we współczesnym świecie. Należy podkreślać wkład rolnictwa w dostarczanie dóbr publicznych oraz w zachowywanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Kierunek działania 2.3. Rozwój usług producentów rolnych i przedsiębiorców oraz ich integracja

Jak już wspomniano, uwzględniając uwarunkowania przyrodnicze gminy należy wspierać rozwój rolnictwa i przetwórstwa w zakresie produkcji żywności wysokiej jakości.

Wsparcie to powinno dążyć do rozwoju sieciowych form współpracy w rolnictwie oraz do skracania łańcuchów dostaw i łączeniu rolników z konsumentami. Działania mogłyby zostać nakierowane na propagowanie idei Rolnictwa Wspieranego przez Społeczność. Wykreowanie takiego modelu umożliwi wzrost opłacalności produkcji rolnej, a jednocześnie konsumenci otrzymają produkty o wysokiej jakości.

Równocześnie tworzenie sieci współpracy w rolnictwie ułatwiłoby wspólne inwestycje w rozwój przetwórstwa rolnego produkującego na potrzeby lokalnego i regionalnego rynku.

Trwały i zrównoważony rozwój gminy wymaga współpracy przedsiębiorców i IOB. Zarówno działające przedsiębiorstwa, jak również nowe podmioty gospodarcze powinny mieć możliwość szerszego korzystania w swojej działalności ze wsparcia instytucji otoczenia biznesu. W miarę możliwości należy wspierać IOB w ich działaniach na obszarze gminy oraz dążyć do poszerzenia ich oferty adresowanej do przedsiębiorców.

Jednocześnie powinno się także kreować warunki sprzyjające kooperacji przedsiębiorstw. W związku z tym, władze lokalne we współpracy z IOB powinny wspierać współpracę lokalnych firm w ramach sieci i klastrów.

Kierunek działania 2.4. Rozwój oferty i infrastruktury wspierającej turystykę i atrakcyjność gminy

Z diagnozy wynika, że gmina Kamienna Góra posiada potencjał do rozwoju turystyki. Wykorzystanie niniejszego potencjału wymaga jednak podjęcia szeregu inwestycji i to zarówno przez władze samorządowe, jak i przez przedsiębiorców. Pamiętać przy tym należy, że sprawne funkcjonowanie powyższej branży wymaga również rozwoju przedsiębiorstw oferujących komplementarne produkty i usługi, w tym produkty lokalne.

Poprawa konkurencyjności branży turystycznej wymaga działań zmierzających do poszerzenia zakresu funkcjonalnego oraz dostępności i jakości już istniejącej infrastruktury oraz skoordynowanej budowy nowych urządzeń. Muszą powstać trasy łączące zabytki kultury materialnej i miejsca o szczególnych walorach przyrodniczych. Jednocześnie istniejące trasy winny być w miarę istniejących potrzeb modernizowane. Wzdłuż szlaków należy stawiać obiekty małej architektury dające możliwość wypoczynku i schronienia.

Realizacja niniejszego celu wymaga także restauracji zabytków, będących zarówno własnością publiczną jak i prywatną. Jednocześnie w miejscach newralgicznych powinny powstać parkingi oraz stojaki na rowery.

Warto także rozważyć możliwość opracowania systemu bodźców wspierających inwestycje zmierzające do powstawania nowych miejsc noclegowych oraz usług gastronomicznych o wyższym standardzie.

Zgodność Celu 2 Strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 2: Konkurencyjna i elastyczna lokalna gospodarka ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 57 Spójność Celu 2 Strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030

Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Kamienna Góra na lata 2023-2030	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 2 Konkurencyjna i elastyczna lokalna gospodarka	Cel strategiczny 1 Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu Cel strategiczny 4 Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	Cel 1 Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym Cel 2 Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych

Źródło: opracowanie własne.

Cel 3. Nowoczesna i spełniająca oczekiwania mieszkańców oraz odpowiadająca na wyzwania przyszłości przestrzeń gminy Kamienna Góra

Zrównoważony rozwój gminy Kamienna Góra musi uwzględniać zarówno potrzeby mieszkańców i przedsiębiorców, jak i potrzebę zachowania wysokich walorów środowiska naturalnego. W tym celu powinny zostać podjęte inwestycje związane z budową/modernizacją infrastruktury oraz poprawą funkcjonalności przestrzeni publicznej.

W ramach niniejszego celu podjęte zostaną działania związane z modernizacją infrastruktury drogowej oraz wzmocnieniem funkcjonowania transportu zbiorowego. Docelowo usługi te będą świadczone przez ekologiczny i przystosowany do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi transport.

Modernizacji dróg, towarzyszyć powinna budowa/modernizacja chodników i dróg dla rowerów. Rozwój powyższej infrastruktury poprawi bezpieczeństwo mieszkańców, a także zwiększy dostępność gminy dla odwiedzających.

W niniejszej Strategii istotne znaczenia przypisano także działaniom zmierzającym do likwidacji niskiej emisji. W tym celu realizowane będą inwestycje związane z rozwojem infrastruktury sieciowej oraz poprawą efektywności energetycznej budynków. Jednocześnie wspierane będą inicjatywy zmierzające do wymiany tradycyjnych instalacji grzewczych oraz rozwoju OZE.

Równolegle podejmowane będą działania zmierzające do przystosowania gminy do zmian klimatu, a zwłaszcza usprawniające gospodarkę wodną.

Kierunki działań w ramach Celu 3:

Kierunek działania 3.1. Poprawa dostępności wewnętrznej i zewnętrznej gminy Kamienna Góra

Realizacja niniejszego celu wymaga inwestycji w rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej oraz rozwój transportu zbiorowego. Konieczne będą również działania zmierzające do rozwoju dróg dla rowerów, ciągów pieszych i parkingów.

W pierwszej kolejności poprawie powinny ulec parametry oraz stan techniczny istniejących dróg. Warto przy tym podkreślić, że gmina powinna realizować zarówno własne inwestycje, jak i współpracować z innymi JST (np. modernizacja dróg powiatowych). Należy również w miarę posiadanych możliwości dążyć do budowy obwodnic miejscowości i wyprowadzania „ciężkiego” transportu poza ich granice.

Rozwojowi infrastruktury transportowej towarzyszyć musi poprawa bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów. Osiągnięcie niniejszego założenia wymaga budowy i modernizacji chodników oraz dróg dla rowerów. Ważna będzie także budowa parkingów, tak aby poprawić dostępność komunikacyjną gminy.

Rozbudowując powyższą infrastrukturę należy również pamiętać o rozwoju elektromobilności. W przyszłości należy dążyć do budowy publicznej sieci ładowania, w tym celu powinno się rozważyć zakup/wynajem ładowarek do e-samochodów.

Kluczowe znaczenie dla przyszłości gminy ma rozwój transportu zbiorowego. Z Diagnozy wynika, że usługi transportu zbiorowego wymagają wzmocnienia, aby nie dopuścić do wykluczenia komunikacyjnego. W tym celu należy dążyć do rozbudowy transportu zbiorowego, świadczanego z wykorzystaniem nowoczesnego i proekologicznego taboru.

Ponadto trzeba dążyć do rozbudowy infrastruktury telekomunikacyjnej, która umożliwi mieszkańcom gminy lepszy dostęp do szerokopasmowego Internetu. Najważniejsze działania w tym zakresie prowadzone będą przez operatorów telekomunikacyjnych, jednak jednostki samorządowe rozwijać będą sieć publicznych punktów dostępu do Internetu.

Istotne będą także inwestycje związane z likwidacją barier architektonicznych, utrudniających osobom z niepełnosprawnościami dostęp do budynków użyteczności publicznej i przestrzeni publicznej.

Kierunek działania 3.2. Rozwój infrastruktury poprawiającej jakość środowiska i redukującej zjawisko niskiej emisji

Wysoka jakość środowiska naturalnego gwarantuje wzrost poziomu życia mieszkańców oraz jest atutem w rozwoju turystyki. Realizacja niniejszego priorytetu wymaga inwestycji w rozbudowę i modernizację infrastruktury sieciowej.

Jak wynika z przeprowadzonej Diagnozy na terenie gminy Kamienna Góra konieczne jest podjęcie inwestycji związanych z rozbudową i modernizacją infrastruktury wodociągowej. Aktualnie część miejscowości posiada przyłącza stalowe, które niejednokrotnie ulegają awarii co skutkuje startami wody. Sytuacja niniejsza musi ulec zmianie. Należy systematycznie modernizować sieć wodociągową, co nie tylko podniesie standard życia mieszkańców, ale również zmniejszy koszty jej funkcjonowania.

W przyszłości (mając na uwadze kierunki rozwoju przestrzennego gminy) należy rozważyć remont istniejącego ujęcia wody w Krzeszówku wraz z budową zbiornika retencyjnego i systemu pompowego, który zwiększy możliwości dostawy wody na tereny przeznaczone pod przyszłe budownictwo w obrębie Niecki Krzeszowskiej.

Jednocześnie należy dążyć do rozbudowy gminnego systemu odprowadzania ścieków. W miejscach, w których z przyczyn ekonomicznych rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona konieczne jest wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w ramach możliwości istniejących warunków technicznych.

Należy również rozbudowywać sieć gazowniczą oraz dążyć do przyłączenia do niej nowych gospodarstw domowych.

W ramach niniejszego działania podejmowane, wspierane i promowane będą także przedsięwzięcia zmierzające do redukcji niskiej emisji oraz usprawnienia gospodarki odpadami.

Promowane i wspierane będą działania zmierzające do zastosowania przez mieszkańców proekologicznych systemów grzewczych. Jednocześnie wspierane będą działania zmierzające do zmniejszenia energochłonności budynków i budowli prywatnych i publicznych oraz komunalnego zasobu mieszkaniowego gminy Kamienna Góra (np. termomodernizacja).

W celu zapewnienia dalszego rozwoju gminy należy dążyć do rozwoju odnawialnych źródeł energii i wspierać inicjatywy zmierzające do transformacji energetycznej gminy w kierunku gospodarki niskoemisyjnej. W związku z powyższym w ramach niniejszego działania, wspierane będzie wytwarzanie energii elektrycznej pochodzącej z OZE oraz promowane będą inwestycje w magazyny energii działające na potrzeby OZE. Dzięki temu poprawi się wydajność sieci, zwłaszcza w przypadku wzmożonej produkcji energii z OZE.

Promowane będzie także wytwarzanie energetyki rozproszonej (prosumenckiej) opartej o instalacje o stosunkowo niewielkich mocach, nadającej transformacji energetycznej partycypacyjny charakter.

Dbłość o środowisko naturalne wiąże się także z usprawnieniem systemu gospodarki odpadami (powinien on wykorzystywać efektywny recykling). Konsekwentnie prowadzona polityka promowania segregacji odpadów powinna doprowadzić do zminimalizowania udziału odpadów zmieszanych w łącznej masie odpadów. Jednocześnie należy podejmować działania edukacyjno-informacyjne, dotyczące zasad i sposobu sortowania i wykorzystania odpadów. Należy także edukować społeczeństwo w zakresie minimalizowania produkcji odpadów (świadome zakupy).

Kierunek działania 3.3. Ochrona terenów cennych przyrodniczo

Na terenie gminy Kamienna Góra znajdują się obszary o szczególnych walorach przyrodniczych. Obszary te jako ważny potencjał gminy muszą być chronione.

W tym celu należy w pierwszej kolejności usprawnić proces planowania przestrzennego. Planowanie to powinno uwzględniać zasady zrównoważonego rozwoju tak aby została zachowana równowaga pomiędzy terenami przeznaczonymi pod inwestycje mieszkaniowe i gospodarcze oraz terenami cennymi przyrodniczo. Jednocześnie należy prowadzić dialog z innymi instytucjami i gminami, co powinno skutkować poprawą spójności dokumentów planistycznych opracowywanych przez poszczególne jednostki.

Należy także podejmować działania zmierzające do likwidacji dzikich wysypisk śmieci. Aby zminimalizować prawdopodobieństwo powtórzenia się problemu, powinno się rozwijać i promować wśród mieszkańców edukację ekologiczną.

Kierunek działania 3.4. Zwiększenie odporności na zmiany klimatu

Mając na uwadze zmiany klimatyczne wskazane jest podjęcie działań zmierzających do rozbudowy/modernizacji istniejącej infrastruktury wodnej. Jest to szczególnie ważne w związku z zachodzącymi zmianami klimatu. Dlatego też priorytetowo należy traktować inicjatywy zmierzające do zwiększenia retencji wody na terenie gminy, np. poprzez przechwytywanie i zatrzymanie deszczówki, zmniejszanie powierzchni nieprzepuszczalnych oraz wdrażanie systemów zagospodarowania wód opadowych. Równocześnie należy podejmować działania zmierzające do utrzymywania w dobrym stanie infrastruktury wodnej, w tym rowów melioracyjnych.

Nowoczesna gmina wymaga inwestycji w rozwój tzw. zielonej i niebieskiej infrastruktury. W ramach niniejszego priorytetu nacisk zostanie położony na zwiększenie udziału terenów zielonych i samej zieleni w strukturze gminy. Zielone (roślinne) i niebieskie (wodne) obszary pomogą w stworzeniu zróżnicowanego środowiska naturalnego na obszarach objętych budownictwem mieszkaniowym. Ważnym zadaniem będzie zakładanie nowych i odnowa istniejących terenów zieleni. W tym celu realizowane będą nasadzenia drzew i krzewów.

Zgodność Celu 3 Strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 3: Nowoczesna i spełniająca oczekiwania mieszkańców oraz odpowiadająca na wyzwania przyszłości przestrzeń gminy Kamienna Góra ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 58. Spójność Celu 3 Strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030

Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Kamienna Góra na lata 2023-2030	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 3 Nowoczesna i spełniająca oczekiwania mieszkańców oraz odpowiadająca na wyzwania przyszłości przestrzeń gminy Kamienna Góra	Cel strategiczny 4 Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	Cel 1 Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym Cel 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

Źródło: opracowanie własne.

IV. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju Gminy Kamienna Góra na lata 2023-2030 prowadzić powinna do osiągnięcia rezultatów, które wynikają z przyjętych celów strategicznych oraz kierunków działań.

Poniżej zaprezentowano listę najważniejszych rezultatów dla każdego z celów wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia.

Proces weryfikacji realizacji zaplanowanych rezultatów został opisany w rozdziale System realizacji strategii w częściach dotyczących monitoringu oraz ewaluacji.

Tabela 59. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Sfera (wymiar) /cel	Rezultat	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa	Oczekiwany kierunek zmian
Sfera społeczna cel 1	Poprawa dostępności do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach (2021)	0,0	↑
Sfera społeczna cel 1	Poprawa dostępności do placówek wychowania przedszkolnego	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat (2021)	584	↑
Sfera społeczna cel 1	Podniesienie poziomu edukacji	Wyniki egzaminu ósmoklasisty z matematyki (2021)	42,0	↑
Sfera gospodarcza cel 2	Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2021)	1076	↑
Sfera gospodarcza cel 2	Wzrost innowacyjności	Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (2021)	6,8	↑
Sfera gospodarcza cel 2	Wzmocnienie otoczenia instytucjonalnego biznesu	Gminne Strefy Aktywności Gospodarczej (2021)	0	↑
Sfera przestrzenna cel 3	Poprawa stanu środowiska naturalnego	Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji kanalizacyjnej (2021)	40,1	↑
Sfera przestrzenna cel 3	Usprawnienie gospodarki odpadami	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na mieszkańca (w kg) (2021)	217,1	↓
Sfera przestrzenna cel 3	Poprawa poziomu życia mieszkańców	Liczba mieszkań (2021)	2984	↑

Źródło: opracowanie własne.

V. **Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju**

Rozdział zostanie uzupełniony po zakończeniu procedury opiniowania i konsultacji społecznych.

VI. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Kamienna Góra

Docelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną Gminy Kamienna Góra stanowić powinny nakładające się na siebie podsystemy przestrzenne – obszarowe i liniowe. W zakresie podsystemu obszarowego wyróżniono:

- 1) obszary zamieszkania: zabudowa wielorodzinna, zabudowa jednorodzinna,
- 2) obszary aktywności gospodarczej,
- 3) obszary wód powierzchniowych,
- 4) obszary zieleni,
- 5) lądowe korytarze ekologiczne,
- 6) obszary rozwojowe wyznaczone w studium,
- 7) obszary potencjalnych konfliktów,
- 8) obszary Natura 2000.

W podsystemie obszarowym pominięto otwarte obszary rolne. Natomiast nałożono na siebie obszary rozwojowe planowane w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienna Góra (dalej Studium Gminy Kamienna Góra) z obszarami zieleni, objętych różnymi formami ochrony. W wyniku tego nałożenia wygenerowano obszary potencjalnych konfliktów, w przypadku których należy uważnie przeanalizować i rozważyć ich przyszły sposób zagospodarowania.

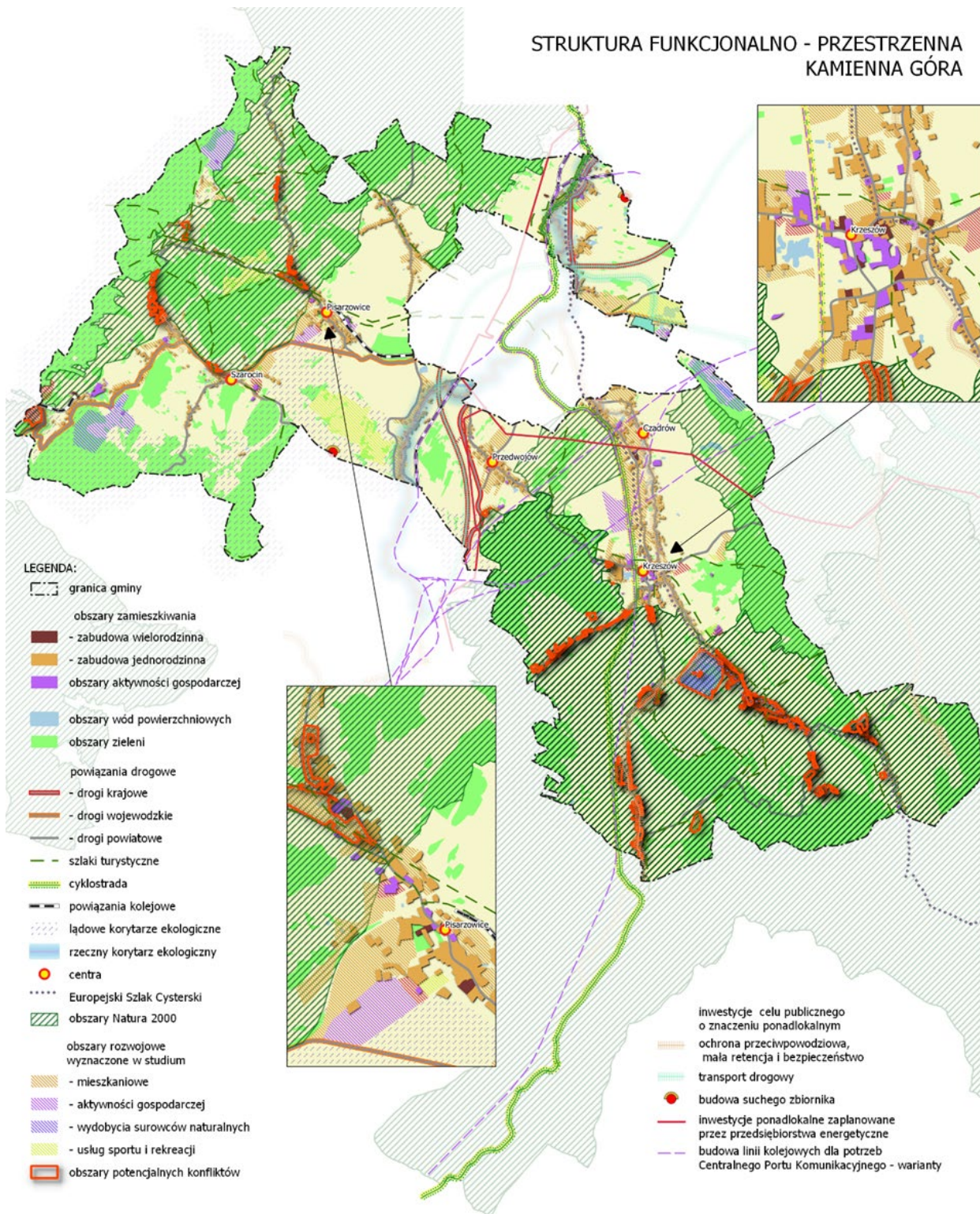
Podsystem liniowy docelowo składać się będzie przede wszystkim z powiązań komunikacyjnych w zakresie dróg, kolei oraz ciągów rowerowych, które mają za zadanie zapewnienie sprawnej wymiany osób i towarów w przestrzeni gminy, pomiędzy jej poszczególnymi częściami oraz otoczeniem.

Obsługa mieszkańców winna być zapewniona poprzez centra usługowe. Najwyższy poziom obsługi stanowi centrum zlokalizowane w centralnej części miasta Kamienna Góra tj. poza granicami administracyjnymi gminy, które swoim zasięgiem oddziaływania pozwala na zaspokojenie większości podstawowych potrzeb mieszkańców gminy. Centra uzupełniające zlokalizowane w Krzeszowie, Pisarzowicach, Szarocinie, Czadrowie, Przedwojowie powinny zapewnić dostęp do części usług podstawowych gminy i ograniczyć potrzeby transportowe mieszkańców.

Podsystemy powinny być ze sobą zharmonizowane, a w miejscach przecięć tworzyć przestrzenie wielofunkcyjne, aby poprawić jakość życia mieszkańców oraz zapewnić optymalne funkcjonowanie podmiotów gospodarczych.

Sposób rozmieszczenia i funkcjonowania poszczególnych podsystemów przedstawionych w Modelu ma służyć zapewnieniu jak najlepszej efektywności funkcjonalno-przestrzennej gminy. Obszary rozwojowe wyznaczone w Studium Gminy Kamienna Góra, a wskazane w Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, nie zostały zróżnicowane funkcjonalnie, ani parametrycznie, tak aby nie determinować w przyszłości kierunków ich przeznaczenia i pełnienia określonych funkcji. Ogólne zasady rozwoju funkcjonalno-przestrzennego zostały przedstawione w *Ustaleniach i rekomendacjach w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej*. Natomiast szczegółowe zasady zagospodarowania, uzupełnienia i rozwój struktury przestrzennej gminy powinny być ustalane w odpowiednich aktach planowania przestrzennego poziomu lokalnego, a tym samym dynamicznie dostosowywane do zmieniających się trendów i uwarunkowań lokalnych.

STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA KAMIENNA GÓRA

Rysunek 36. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamienna Góra

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

VII. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

W Studium Gminy Kamienna Góra wyznaczono znaczne tereny pod rozwój nowej zabudowy. Jedynie nieco ponad połowa powierzchni gminy posiada obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Z uwagi na potrzebę zachowania wymogów ładu przestrzennego, którego utrzymanie realnie wpływa na podwyższenie jakości życia oraz wartości przestrzeni, pozwolenie na niekontrolowane zwiększanie intensywności zabudowy oraz brak kontroli nad możliwością rozplanowania funkcji i zabezpieczenia obszarów wolnych od zabudowy może negatywnie wpłynąć na środowisko. Należy zatem dążyć do etapowania rozwoju Gminy Kamienna Góra i podzielić go na co najmniej dwa podstawowe etapy. Rozwój powinien postępować od strony centralnych części miejscowości, w tym przede wszystkim w Krzeszowie, Pisarzowicach, Szarocinie, Czadrowie, Przedwojowie. Pierwszy etap powinien koncentrować się na dopełnieniu i intensyfikacji istniejącej tkanki zurbanizowanej w:

- Krzeszowie w centralnej części miejscowości oraz w paśmie pomiędzy ulicą Księcia Bolka I a ulicą Cysterską,
- Czadrowie pomiędzy drogami powiatowymi,
- Szarocinie, Pisarzowicach, Przedwojowie wzdłuż dróg powiatowych.

Dopiero po zrealizowaniu I etapu, należy umożliwić rozwój gminy w ramach II etapu, na pozostałym obszarze gminy również poprzez dopełnienie i intensyfikację istniejącej tkanki, przy czym przyrost zabudowy powinien mieć charakter sukcesywny, oparty na dostępności do istniejącej sieci drogowej i sieci infrastruktury technicznej.

W Krzeszowie, Pisarzowicach, Szarocinie, Czadrowie, Przedwojowie należy uwzględnić lokalizację centrów uzupełniających, zapewniającego odpowiednią obsługę mieszkańców.

Wysokość zabudowy nie powinna przekraczać:

- 14 m w centralnych częściach miejscowości: Krzeszowie, Pisarzowicach, Szarocinie, Czadrowie, Przedwojowie,
- 12 m w pozostałych terenach zurbanizowanych.

Obszary rozwoju nowej zabudowy w Leszczyńcu, Czernowie, Szarocinie, Pisarzowicach, Rędzinach, Krzeszówku, Kochanowie, Dobromyślu, Olszynach, wyznaczone w Studium Gminy Kamienna Góra wskazano na obszarze łądowego korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym, Obszarach Natura 2000 oraz Rudawskiego Parku Krajobrazowym. Obszary te są cenne z uwagi na ich funkcje ochronne, jak również z uwagi na ich potencjalne funkcje: turystyczne, retencyjne, przewietrzające, sportowo-rekreacyjne i wypoczynkowe. Na planszy struktury funkcjonalno-przestrzennej oznaczono je jako obszary potencjalnych konfliktów, których przyszłe funkcje należałoby ponownie rozważyć przy najbliższej aktualizacji Studium Gminy Kamienna Góra.

Strukturę zabudowy należy kształtować w sposób zapewniający uzyskanie jak najlepszej efektywności energetycznej i środowiskowej, w tym stosowanie rozwiązań sprzyjających wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii oraz gospodarczemu wykorzystaniu wód opadowych i roztopowych oraz wody szarej. Lokalizowanie terenów pod wielkopowierzchniowe instalacje OZE powinno odbywać się z poszanowaniem ochrony krajobrazu, uwzględniając wyniki i rekomendacje audytu krajobrazowego.

Ważna dla zrównoważonego rozwoju Gminy Kamienna Góra jest również niebiesko-zielona infrastruktura, która powinna zapewnić nie tylko wypoczynkowo-rekreacyjną bazę dla mieszkańców i turystów, ale wspierać bioróżnorodność, korytarze ekologiczne, nawodnienie i odwodnienie oraz przewietrzanie, a tym samym zapewnić odpowiedni klimat wilgotnościowy i odporność struktury

funkcjonalno-przestrzennej na zmiany klimatu. Do infrastruktury tej zaliczają się wszystkie tereny zielone oraz przede wszystkim dolinki cieków wodnych. Niebiesko-zieloną infrastrukturę należy rozwijać w szczególności poprzez uzupełnianie ciągów zieleni wzdłuż cieków wodnych i ochronę ich bezpośredniego sąsiedztwa przed degradacją lub zabudowaniem. Dlatego do głównych zadań na tym obszarze należy unikanie wprowadzania nowej zabudowy, utrzymanie i nasycenie różnego rodzaju zieleni oraz tworzenie małej retencji wodnej, z wykorzystaniem na funkcje wypoczynkowe i sportowo-rekreacyjne. W sposób efektywny należy wykorzystać tereny zielone, a zwłaszcza istniejące tereny leśne i dolinne oraz tereny łąk i zieleni niskiej, chroniące wartościowe ekosystemy i tworzące strefy buforowe pomiędzy zabudową i terenami chronionym. Ponadto łąki i zieleń niska winny być chronionymi otwarciami widokowymi oraz istotnymi elementami systemu przewietrzania, poprawiającymi warunki klimatyczne. W tym celu w planach miejscowych zaleca się ochronę wyżej wymienionych terenów, jako elementów niebiesko-zielonej infrastruktury.

Układ komunikacyjny Gminy Kamienna Góra wymaga uzupełnienia o ścieżki rowerowe, pozwalające na swobodne przemieszczanie się rowerzystom oraz osobom poruszającym się przy pomocy środków transportu indywidualnego. W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wskazano szkielet układu drogowego, wyznaczony w oparciu o powiązania drogowe, który powinien być lokalnie modernizowany w zależności od potrzeb funkcjonalno-przestrzennych.

Wzdłuż cieków wodnych oraz dróg należy realizować ciągi zieleni. W tym celu powinno się rezerwować w planach miejscowych odpowiedniej szerokości pasy terenów, które zapewnią docelowe wprowadzenie zieleni wysokiej w postaci alei lub szpalerów drzew.

Działania rewitalizacyjne powinny być ukierunkowane na poprawę potencjału rozwojowego oraz poprawę warunków zamieszkiwania i zostać skierowane przede wszystkim na zdekapitalizowane zasoby mieszkaniowe tj. domy mieszkalne w zabudowie zagrodowej wybudowane na przełomie XIX i XX w. oraz infrastrukturę jej towarzyszącą.

W sposób efektywny należy wykorzystać tereny zielone, a zwłaszcza kompleksy leśne oraz urozmaicony krajobraz w terenach cennych przyrodniczo, w tym w Rudawski Park Krajobrazowy wraz z otuliną.

Zasady zagospodarowania dla gminy Kamienna Góra wynikające z ustaleń Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego

Zgodnie z zapisami zawartymi w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, który został przyjęty Uchwałą nr XIX/482/2020 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020, gmina Kamienna Góra zlokalizowana jest w czterech obszarach funkcjonalnych:

- Wałbrzyskim Obszarze Funkcjonalnym,
- Przygranicznym Obszarze Funkcjonalnym,
- Obszarze Funkcjonalnym Cennym Przyrodniczo,
- Sudeckim Obszarze Funkcjonalnym, w tym w granicach strefy górskiej.

Zgodnie z planem województwa dla gminy obowiązują następujące ustalenia dotyczące prowadzenia polityki przestrzennej, umożliwiającej realizację następujących zadań:

- w zakresie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:
 - Ochrona przed powodzią Kotliny Jeleniogórskiej - rzeka Bóbr. Wariant II – ochrona bierna i czynna (prace regulacyjne na długości 65,897 km),
 - Ochrona przed powodzią Kotliny Jeleniogórskiej - Potok Zadrna. Wariant I – ochrona bierna (prace regulacyjne na długości 16,746 km),
 - Ochrona przed powodzią gminy Kamienna Góra – potok Złotna w m. Miskowice i Jarkowice (prace na długości 6,6 km),

- Ochrona przed powodzią gminy Kamienna Góra – potok Wilczyniec w m. Leszczyniec (prace na długości 2,1 km),
- Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich,
- S3 Bolków – granica państwa,
- Budowa linii kolejowych dla potrzeb Centralnego Portu Komunikacyjnego: linia kolejowa nr 268 Świdnica Miasto – Sędziszów,
- Budowa łączników aglomeracyjnych między drogą ekspresową S3 a aglomeracją Wałbrzyską oraz Jeleniogórską wraz z dokończeniem południowej obwodnicy Jeleniej Góry,
- Koncepcja zabezpieczenia przeciwpowodziowego zlewni górnego Bobru. Opracowanie w I cyklu planistycznym wielowariantowej koncepcji zabezpieczenia obszaru problemowego wraz z wykonaniem dokumentacji projektowej dla wariantu rekomendowanego,
- Ochrona przed powodzią Kotliny Jeleniogórskiej - zbiornik Stara Białka, pot. Świdnik. Zadanie w ramach przedsięwzięcia Ochrona przed powodzią Kotliny Jeleniogórskiej. Budowa suchego zbiornika Stara Białka w km. 1+700 pot. Świdnik, pow. Zalewu ok. 30,1 ha, maks. pojemność 1,09 mln m³,
- Ochrona przed powodzią Kotliny Jeleniogórskiej – zbiornik Sędziszów, pot. Lesk. Zadanie w ramach przedsięwzięcia Ochrona przed powodzią Kotliny Jeleniogórskiej. Budowa suchego zbiornika Sędziszów w km 1+050 pot. Lesk, pow. Zalewu ok. 71,0 ha, maks. pojemność 3,80 mln m³,
- w zakresie ochrony lądowych korytarzy ekologicznych o znaczeniu międzynarodowym i krajowym:
 - Karkonosze – Góry Stołowe,
 - Karkonosze,
 - Rudawy Janowickie,
 – wskazanych w Modelu jako lądowe korytarze ekologiczne,
- w zakresie ochrony rzecznych korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym:
 - rzeka Bóbr - wskazany w Modelu jako rzeczny korytarz ekologiczny,
- w zakresie głównych tras rowerowych:
 - Trasa Kamienna - wskazana w Modelu jako cyklostrada,
 - Trasa Doliny Bobru - wskazana w Modelu jako cyklostrada,
- w zakresie inwestycji ponadlokalnych zaplanowanych przez przedsiębiorstwa energetyczne:
 - Inwestycje liniowe towarzyszące zagospodarowaniu złóż gazu ziemnego,
 - Budowa linii 110 kV relacji: Lubawka – Boguszów,
 - Modernizacja lub przebudowa linii 110 kV: Marciszów – Kamienna Góra,
 - Modernizacja lub przebudowa linii 110 kV: Kamienna Góra – Boguszów.

Plan województwa określa także ustalenia w zakresie zasad zagospodarowania dla obszarów funkcjonalnych obowiązujących dla gmin wynikających z następujących celów i kierunków:

Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy dzięki hierarchicznej strukturze sieci osadniczej.

Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego oraz ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi:

- Integrowanie transportu poprzez wyznaczenie w studiach gmin oraz budowę gminnych i aglomeracyjnych zintegrowanych węzłów przesiadkowych.

- W przypadku opracowania koncepcji zielonej infrastruktury uwzględnienie ustaleń tej koncepcji w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w celu zagwarantowania spójnego wdrażania.
- Wskazanie w studiach gmin korytarzy ekologicznych, w tym korytarzy rzecznych. Pozostawienie wzdłuż rzek, mniejszych cieków i urządzeń melioracji podstawowych pasów terenów zielonych, wolnych od zabudowy.
- Wskazanie w studiach gmin powiązań (ciągłości) terenów zielonych (otwartych), klasyfikowanych ze względu na sposób użytkowania jako obszary leśne, rolnicze, zadrzewione, parkowe, ogrody działkowe oraz związane z wodami powierzchniowymi – w tym mokradłowe.
- Wzmacnianie funkcjonalno-przestrzennej spójności obszaru funkcjonalnego oraz jego powiązań zewnętrznych.
- Wzmacnianie potencjałów wewnętrznych wynikających z renty położenia i charakteru miejskiego obszaru funkcjonalnego, stanowiących o jego konkurencyjności.
- Zachowanie terenów otwartych, zagrożonych powodzią i podmokłych, jak również lasów, parków, alei drzew, obszarów tworzących korytarze ekologiczne, jako potencjału do budowy systemu zielonej infrastruktury.
- Prowadzenie współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych w celu zarządzania przestrzenią w taki sposób, aby następowała integracja oraz łączenie funkcji komplementarnych w przestrzeni w celu zmniejszenia kosztów funkcjonowania infrastruktury komunalnej i podniesienia jakości życia mieszkańców, z uwzględnieniem:
 - 1) zrównoważonej mobilności, w tym zwiększenia udziału ruchu rowerowego w transporcie, m.in. poprzez:
 - a) wskazanie w studiach gmin przebiegu planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach określonych na rysunku Planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego,
 - b) planowanie i realizowanie wzdłuż dróg gminnych pozostałych tras rowerowych pozwalających na powiązanie jednostek osadniczych bezpośrednio z celami codziennych dojazdów do szkoły, pracy i usług lub przystanków i węzłów transportu zbiorowego, mogących stanowić jeden z etapów tych podróży (z zachowaniem odpowiednich rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo, adekwatnych, w szczególności do natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach tych dróg),
 - 2) wspólnego planowania rozwoju zabudowy mieszkaniowej w formie kompleksowych zespołów zabudowy, z zapewnieniem w miejscu zamieszkania dostępu do podstawowych usług publicznych, infrastruktury technicznej oraz transportu zbiorowego,
 - 3) potrzeb ochrony obszarów cennych przyrodniczo i ochrony krajobrazu kulturowego oraz tożsamości miejsca,
 - 4) potrzeb kształtowania struktur przestrzennych umożliwiających zachowanie i funkcjonowanie terenów otwartych i zieleni w obszarach zurbanizowanych, powiązanych z miejskimi systemami zieleni,
 - 5) potrzeb ograniczania zagospodarowania terenów dotychczas niezurbanizowanych i zapobieganiu temu zagospodarowaniu,
 - 6) potrzeb zachowania obszarów dostępnych publicznie w ramach struktury zagospodarowania przestrzeni miejskich,
 - 7) kształtowania wysokiej jakości przestrzeni publicznych, w tym rewitalizacji obszarów zdegradowanych.
- Określenie na terenie gminy co najmniej jednego dużego, zwartej kompleksu publicznie dostępnego terenu rekreacyjno-wypoczynkowego, zapewniającego mieszkańcom możliwość wspólnego spędzania czasu wolnego w otwartej przestrzeni, a przy tym sprzyjającego nawiązywaniu i pogłębianiu relacji oraz kontaktów społecznych. Zwarty kompleks publicznie

dostępnych terenów rekreacyjno-wypoczynkowych musi stanowić wyodrębnioną przestrzennie jednostkę funkcjonalną lub składać się z kilku odrębnych, lecz powiązanych funkcjonalnie, jednostek funkcjonalnych o przeznaczeniu podstawowym zawierającym się w zakresie pojęcia publicznie dostępnych terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.

- Zaleca się, aby minimalna powierzchnia zwartego kompleksu publicznie dostępnego terenu rekreacyjno-wypoczynkowego wynosiła:
 - 1) dla gmin powyżej 10 tys. mieszkańców – 20 ha,
 - 2) dla gmin poniżej 10 tys. mieszkańców – 10 ha.
- Określenie, dla jednostek osadniczych o wielkości powyżej 250 mieszkańców, publicznie dostępnego terenu rekreacyjno-wypoczynkowego w zasięgu pieszo dojazdu i dojazdu rowerem.
- Zaleca się, aby dla jednostek osadniczych o wielkości powyżej 250 mieszkańców, określić lokalizację wydzielonego funkcjonalnie i zwartego przestrzennie, publicznie dostępnego terenu rekreacyjno-wypoczynkowego, o następujących parametrach:
 - 1) o powierzchni co najmniej 0,2 ha w odległości do 800 m od granic terenów zabudowy mieszkaniowej,
 - 2) o powierzchni co najmniej 2,0 ha w odległości do 2500 m od granic terenów zabudowy mieszkaniowej.
- Określenie odpowiednich proporcji pomiędzy terenami zabudowy mieszkaniowej a publicznie dostępnymi terenami rekreacyjno-wypoczynkowymi poprzez ustalenie dla osiedli, jednostek osadniczych lub jednostek bilansowych wytycznych do planów miejscowych w zakresie wskaźnika minimalnej powierzchni publicznie dostępnych terenów rekreacyjno-wypoczynkowych przypadającej na jednostkę powierzchni terenów zabudowy mieszkaniowej.
- Zaleca się, aby wskaźnik ten był wyrażony poprzez ustalenie proporcji powierzchni wydzielonych funkcjonalnie publicznie dostępnych terenów rekreacyjno-wypoczynkowych do powierzchni wydzielonych funkcjonalnie terenów zabudowy mieszkaniowej wyrażonych w formie ilorazu, a wartość jego wynosiła co najmniej 0,1.
- Ograniczenie przeznaczania pod zabudowę podlegającą ochronie przed hałasem terenów narażonych na ponadnormatywne oddziaływanie infrastruktury transportowej.
- Zaleca się, aby poza terenami miast pod zabudowę podlegającą ochronie przed hałasem przeznaczać tereny położone w odległościach co najmniej:
 - 1) 100 m od linii kolejowych zaliczanych do sieci TEN-T,
 - 2) 100 m od autostrad, dróg ekspresowych oraz głównych ruchu przyspieszonego,
 - 3) 50 m od dróg głównych.
- Separowanie terenów zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem od dużych zwartych kompleksów terenów zabudowy produkcyjnej, usługowej lub produkcyjno-usługowej poprzez ustalenie minimalnych odległości między tymi terenami i kompleksami.
- Zaleca się, aby poza terenami miast zachowywać parametr odległości co najmniej 150 m między terenami zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem a zwartymi kompleksami zabudowy produkcyjnej, usługowej lub produkcyjno-usługowej o powierzchni przekraczającej 10,0 ha.
- Określenie minimalnych odległości pomiędzy terenami zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem a najbliższymi terenami zabudowy związanej z potencjalną emisją fetoru.
- Zaleca się zachowanie odległości do terenów zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem co najmniej:
 - 1) 400 m od najbliższych terenów zabudowy związanej z wielkotowarową produkcją zwierzęcą, stanowiącą przedsięwzięcie mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (powyżej 210 DJP),
 - 2) 300 m od najbliższych terenów istniejącej lub projektowanej zabudowy związanej z wielkotowarową produkcją zwierzęcą, stanowiącą przedsięwzięcie mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (od 60 do 210 DJP),

- 3) 300 m od najbliższych terenów zabudowy istniejącej lub projektowanej związanej z przetwarzaniem i składowaniem odpadów.
- Planowanie rozwoju struktur przestrzennych w oparciu o metodę Transit Oriented Development (TOD).
 - Zaleca się:
 - 1) lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej wraz ze związanymi z nią usługami w pierwszej kolejności na terenach położonych w odległościach do:
 - a) 800 m od stacji i przystanków kolejowych,
 - b) 400 m od przystanków autobusowych,

przy czym odległość ta powinna uwzględniać zasięg oddziaływania akustycznego linii kolejowych oraz w pierwszej linii zabudowy od strony stacji i przystanków kolejowych należy sytuować zabudowę usługową,
 - 2) wprowadzenie wytycznych zapewniających mieszkańcom jednostki osadniczej pieszy dostęp o zasięgu do 800 m:
 - a) do usług podstawowych z zakresu oświaty, handlu, gastronomii, zdrowia, sportu i rekreacji – pozwalających na zaspokojenie większości codziennych potrzeb mieszkańców jednostki,
 - b) lub do przystanku komunikacji zbiorowej, szczególnie komunikacji kolejowej,
 - 3) wprowadzenie wytycznych pozwalających na ograniczenie zasięgu rozwoju przestrzennego jednostek osadniczych nieposiadających dostępu do stacji i przystanków kolejowych lub przystanków autobusowych lub niewyposażonych w szkołę podstawową. Przeznaczenie pod rozwój zabudowy w ww. jednostkach w pierwszej kolejności terenów niezabudowanych zlokalizowanych pomiędzy istniejącą zabudową w granicach jednostki osadniczej, a w przypadku braku takich terenów – terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy, lecz w odległości nie większej niż 100 m od granic obszarów jednostki osadniczej o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.
 - Wprowadzenie wytycznych pozwalających na ograniczenie, poza terenami miast, lokalizacji zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej do zabudowy niskiej. Zaleca się lokalizowanie jej w odległości do 800 m od stacji i przystanków kolejowych, 400 metrów od przystanków autobusowych lub szkół podstawowych.
 - Uwzględnienie lokalnych warunków nasłoneczniania terenu przy ustalaniu wytycznych dla kształtowania terenów mieszkaniowych pod kątem optymalnego wykorzystania energii solarnej do wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej oraz minimalizacji zjawiska kumulacji ciepłej poprzez określenie zasad:
 - 1) kształtowania układu drogowego w sposób determinujący kierunki sytuowania zabudowy,
 - 2) kształtowania wysokości zabudowy na terenach sąsiednich,
 - 3) dopasowania rodzajów dachu i ich kąta nachylenia do lokalnych warunków,
 - 4) nasykania terenów zabudowy zielenią – w szczególności wysoką,
 - 5) ograniczania powstawania dużych połaci terenu o utwardzonej nawierzchni, cechujących się wysokim poziomem akumulacji ciepłej,
 - 6) defragmentacji dużych połaci terenu o utwardzonej nawierzchni elementami wprowadzającymi zacienienie.
 - Ustalenie wytycznych kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu oraz jego wyposażenia uwzględniające warunki przewietrzania terenów poprzez określenie zasad:
 - 1) kształtowania układu przestrzennego zabudowy i zagospodarowania terenu zapewniających odpowiednie warunki przewietrzania na terenach zabudowanych i przeznaczanych pod zabudowę,
 - 2) uwzględniania systemu terenów zieleni jako elementu wpływającego na warunki przewietrzania,

- 3) określania udziału terenów biologicznie czynnych oraz zieleni wysokiej, w tym na terenach komunikacyjnych,
 - 4) wprowadzania szpalerów lub alei drzew w obszarach dróg lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie,
 - 5) stosowania podcieni lub arkad umożliwiających, poza ruchem powietrza, swobodne przemieszczanie się osób w tej przestrzeni, w przypadku braku możliwości wprowadzenia szpalerów lub alei w pasach drogowych wzdłuż zabudowy kwartałowej lub pierzejowej, w ścisłej zabudowie śródmiejskiej.
- Zachowywanie pomiędzy jednostkami osadniczymi wolnych od zabudowy i zagospodarowania (z wyłączeniem dróg i sieci uzbrojenia terenu) terenów otwartych lub zalesionych. Zaleca się, aby wolne od zabudowy i zagospodarowania przestrzenie otwarte lub zalesione miały szerokość co najmniej 500 m, a w przypadku, gdy odległość ta jest mniejsza niż 500 m zaleca się ograniczenie rozwoju zabudowy na kierunkach, w których mógłby on doprowadzić do dalszego zmniejszenia przestrzeni wolnej od zabudowy pomiędzy jednostkami osadniczymi.

Kierunek 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją:

- Utrzymanie rezerw terenowych na cele transportowe po zlikwidowanych liniach kolejowych, w celu zapewnienia możliwości realizacji inwestycji transportowych w pasie terenu o dogodnej geometrii oraz pochyleniach podłużnych, głównie z myślą o możliwości realizacji na tych odcinkach inwestycji takich jak: Kolej Dużych Prędkości Wrocław – Praga, odbudowa linii kolejowych, budowa dróg rowerowych, budowa dróg. Zasada dotyczy poniższej inwestycji:
 - linia kolejowa nr 330 Kamienna Góra – Okrzeszyn.

Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu

Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich:

- Na obszarach otulin parków krajobrazowych działalność związana z usługami turystycznymi i sportowymi powinna zostać dostosowana skalą i intensywnością do charakteru obszaru chronionego i jego otoczenia poprzez obligatoryjne wskazanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy szczegółowych parametrów zabudowy dla projektowanej działalności.
- Ochrona obszarów o nieprzekształconych lub stosunkowo mało zmienionych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, oraz uwzględnianie pozostałych działań ochronnych w zakresie ochrony krajobrazu, sformułowanych w obowiązujących planach ochrony parków krajobrazowych – Rudawski Park Krajobrazowy,
- Zwiększanie lesistości lądowych korytarzy ekologicznych w celu odzyskania ich drożności (docelowa odległość między płatami lasów, zadrzewień lub zakrzaczeń nie powinna przekraczać kilkuset metrów do 1 km i nie powinna być przecięta innymi barierami dla zwierząt); nie należy zalesiać cennych przyrodniczo obszarów otwartych, takich jak turzycowiska, bogate zespoły łąkowe, obszary podmokłe oraz osi i ciągów widokowych.
- Uwzględnienie przebiegu i funkcji korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym w lokalnych dokumentach planistycznych oraz działaniach należących do kompetencji gminy. Wyznaczone na rysunkach Planu nr 2 i 3 korytarze ekologiczne mają przebieg orientacyjny – szczegółowy przebieg i szczegółowe zasady zagospodarowania korytarzy ekologicznych należy wyznaczać w lokalnych opracowaniach planistycznych w oparciu o aktualne opracowania ekofizjograficzne i inwentaryzacje przyrodnicze, z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań przestrzennych.

Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:

- Uwzględnianie istniejących analiz krajobrazowych i wytycznych zawartych w planach ochrony dla parków krajobrazowych.
- Wprowadzenie zakazu lokalizacji wysokościowych urządzeń infrastruktury technicznej, takich jak maszty telewizyjne i wieże telefonii komórkowej w strefach ekspozycji widokowej wyznaczonych w studiach gmin.
- Wskazanie w studiach gmin obiektów regionalnej architektury drewnianej wraz z otoczeniem do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w gminnej ewidencji zabytków). Wprowadzenie do studium gminy zapisów w zakresie zasad ochrony obiektów regionalnej architektury drewnianej.
- Wskazanie w studiach gmin obszarów planowanych do rozwoju turystyki i rekreacji, które należy wyznaczyć na podstawie szczegółowych analiz przyrodniczych, krajobrazowych, fizjograficznych i kulturowych przyjmując następujące zasady ich turystycznego udostępniania:
 - 1) w obszarach chronionych realizacja infrastruktury turystycznej zgodnie z zasadami prawnej ochrony tworzących je zasobów,
 - 2) w terenach zurbanizowanych realizacja zagospodarowania turystycznego przez uzupełnianie luk w istniejącej zabudowie, jej kontynuację, adaptację lub proturystyczną rewitalizację zdegradowanych obszarów,
 - 3) w obszarach otwartych pod warunkiem zachowania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenu oraz zapewnienia indywidualnych rozwiązań w zakresie infrastruktury technicznej na terenach położonych poza zasięgiem istniejących mediów.
- Wskazanie w studiach gmin obszarów, które wymagają opracowania, we współpracy z sąsiednimi gminami, planów rozwoju ponadlokalnej infrastruktury turystycznej, udostępniającej wskazane obszary jako całość.
- Wskazanie w studiach gmin przebiegu regionalnych szlaków turystycznych, w tym planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach określonych na rysunku Planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z „Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego” przyjętą Uchwałą nr 5425/V/18 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 maja 2018 roku.
- Wskazanie w studiach gmin węzłów przesiadkowych komunikacji zbiorowej zintegrowanych ze szlakami turystycznymi prowadzącymi w obszarze gminy.
- Zintegrowanie systemu szlaków turystycznych w obszarze pogranicza i wskazanie powiązań z systemami tras turystycznych po stronie czeskiej.
- Wskazanie w studiach gmin przebiegu planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach określonych na rysunku Planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego.

Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.

Kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:

- Określenie warunków i wskaźników lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii na dachach i zadaszeniach obiektów przy określaniu wytycznych dla terenów przeznaczanych pod zabudowę usługową i produkcyjną, w szczególności wyznaczanych na obszarach optymalnej lokalizacji nowych inwestycji. Zaleca się wskazanie kompleksów zabudowy usługowej lub produkcyjnej o łącznej powierzchni przekraczającej 10 ha, a w szczególności zlokalizowanych na obszarach optymalnej lokalizacji nowych inwestycji,

jako obszarów, na których na dachach i zadaszeniach obiektów mogą zostać rozmieszczone urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Kierunek 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów:

- Uwzględnienie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, wskazanych w aneksie nr 1 w pozycjach od K174 do K301 oraz od W33 do W119 i na rysunku Planu nr 9, ustalonych w następujących dokumentach:
 - 1) Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2022, (do czasu aktualizacji dokumentu zgodnie ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z dnia 29 lipca 2019 r. poz. 1403)), (...)
 - 3) Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2017.

Kierunek 3.4. Zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych:

- Uwzględnienie inwestycji wskazanych w aneksie nr 1 na poz. K31, K32, K45, K138, K139, K140 i na rysunku Planu nr 9, ustalonych w następujących dokumentach:
 - 1) Kontrakt Terytorialny dla Województwa Dolnośląskiego,
 - 2) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
 - 3) Program zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry,
 - 4) Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.
 - 5) Założenia do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce na lata 2016–2020 z perspektywą do roku 2030.

Kierunek 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:

- Stosowanie w studiach gmin zasad ochrony środowiska i jego zasobów uwzględniających ograniczanie odpływu wód opadowych i roztopowych (np. doły chłonne, studnie chłonne, zbiorniki retencyjne).
- Uwzględnienie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym ustalonych w dokumentach krajowych, wskazanych w pozycjach od K31 do K143 w aneksie nr 1 i na rysunku Planu nr 9, w tym m.in:
 - 1) (...)
 - 2) zabezpieczenie lokalizacji 5 suchych zbiorników retencyjnych w Kotlinie Jeleniogórskiej: Kamienica (Stara Kamienica), Karpniki, Kostrzyca (Mysłakowice), Sędzistaw, Stara Białka.
- Ustalanie kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów oraz wytycznych umożliwiających:
 - 1) lokalizowanie w bezpośrednim sąsiedztwie cieków, w lokalnych obniżeniach, zbiorników małej retencji,
 - 2) stosowanie rozwiązań renaturalizacyjnych koryt cieków i ich brzegów oraz spowalniających spływ wody w cieku (zakola, meandry),
 - 3) utrzymanie w użytkowaniu rolniczym terenów podmokłych,
 - 4) odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych,
 - 5) ograniczanie i kontrolowanie spływu powierzchniowego (retencja skokowa) poprzez przeznaczanie terenów o spadkach powyżej 15% na zalesianie.

Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.

Kierunek 4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T:

- Uwzględnienie inwestycji wskazanych w aneksie nr 1 na poz. K1-K29, K163, K166, K170-K173, K302-K304, K312, KW2-KW11 i na rysunku Planu nr 9, ustalonych w następujących dokumentach:
 - 1) Kontrakt Terytorialny dla Województwa Dolnośląskiego,
 - 2) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
 - 3) Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.),
 - 4) Krajowy Program Kolejowy do 2023 r.
 - 5) Master Plan dla Transportu Kolejowego w Polsce do 2030 r.
 - 6) Koncepcja przygotowania i realizacji inwestycji Port Solidarność – Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 7) Program Inwestycji Dworcowych na lata 2016-2023.

Plan województwa określa także postulaty dla Gminy Kamienna Góra w następujących zakresach:

Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy dzięki hierarchicznej strukturze sieci osadniczej.

Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego oraz ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi:

- Opracowanie, zgodnie z rekomendacjami Dolnośląskiej Polityki Rowerowej, miejskich koncepcji rozwoju tras rowerowych w granicach administracyjnych miast i uwzględnienie tych tras w studiach gmin.
- - Planowanie elementów zielonej infrastruktury z zachowaniem ciągłości na styku z innymi gminami.
- Planowanie tras rowerowych z zachowaniem ciągłości na styku z innymi gminami.
- Uwzględnienie infrastruktury transportu rowerowego przy planowaniu zintegrowanego systemu transportu, obejmującego różne środki transportu i elementy infrastruktury w miejskich obszarach funkcjonalnych.
- Uwzględnienie powiązań funkcjonalnych w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych i spójne oraz zintegrowane planowanie przestrzenne w ramach tych obszarów.
- Uwzględnienie w polityce przestrzennej możliwości odbudowy, modernizacji i rozbudowy linii kolejowych dla zaspokojenia potrzeb kolejowych przewozów aglomeracyjnych.
- Uwzględnienie w polityce przestrzennej zielonej infrastruktury jako elementu struktury przestrzennej i kierunku przeznaczenia terenu.
- Planowanie infrastruktury rowerowej zgodnie ze Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego.

Kierunek 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją:

- Uwzględnienie w dokumentach gminnych polityki rozwoju zawartej w „Strategii Rozwoju Sudety 2030”.

Kierunek 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez wyznaczenie obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji:

- Uwzględnianie w studiach gmin obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji, wskazanych na rysunku *Planu nr 1. Osadnictwo* jako terenów lokalizacji budynków lub budowli związanych z prowadzeniem działalności mającej na celu wytwarzanie dóbr i materiałów oraz jako rekomendowanych przedsiębiorcom optymalnych lokalizacji nowych inwestycji w rozumieniu przepisów art. 7 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji.

Kierunek 1.4. Zwiększenie dostępności przestrzeni i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami:

- Kształtowanie polityki przestrzennej na terenie gmin w sposób zapewniający wysoką jakość życia mieszkańcom poprzez:
 - 1) planowanie zabudowy mieszkaniowej, przestrzeni publicznych oraz infrastruktury usług publicznych, spełniających wymogi dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami,
 - 2) określenie wskaźnika udziału mieszkań przeznaczonych dla osób ze szczególnymi potrzebami w nowo budowanych mieszkaniach,
- Uwzględnienie w studiach gmin konieczności przeprowadzenia inwentaryzacji i audytów dotyczących występowania w przestrzeni publicznej barier ograniczających dostępność obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu.

Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich:

- Uwzględnianie w polityce przestrzennej gminy konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (w tym zapisów zawartych w obowiązujących planach ochrony obszarów chronionych).
- Ograniczenie lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo, ochrona i zagospodarowanie punktów widokowych, ochrona i kształtowanie ciągów i osi widokowych.
- Uwzględnianie studiów i ocen zmian krajobrazu w pracach nad lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi.
- Obszary korytarzy ekologicznych zidentyfikowanych w Planie oraz w lokalnych opracowaniach planistycznych należy w miarę możliwości chronić przed zabudową ciągłą i lokalizowaniem infrastruktury, planować zalesienia i zadrzewienia pomiędzy istniejącą zabudową i obszarami przyległymi.
- Ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, groźdzeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi.

Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:

- Dostosowanie rozwoju zaplecza turystyki i rekreacji do zmian klimatu poprzez:
 - 1) realizację transportu zbiorowego w obszarach i ośrodkach o atrakcyjnych turystycznie zasobach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, jako standardu ich komunikacyjnej obsługi,
 - 2) wykluczenie z realizacji infrastruktury sportów zimowych obszarów o niewystarczających zasobach wód, których eksploatacja dla wytwarzania sztucznego śniegu zagraża lokalnemu środowisku naturalnemu.
- Obejmowanie ochroną w formie parku kulturowego obszarów o wysokich walorach historycznych, artystycznych i krajobrazowych. Proponuje się utworzenie następującego parku kulturowego – Zespół opactwa cystersów w Krzeszowie.
- Realizacja funkcji turystycznych w ramach rewitalizacji obszarów zdegradowanych.
- Realizacja regionalnych szlaków turystycznych oraz powiązanie ich z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi gmin z wykorzystaniem systemów lokalnych szlaków turystycznych.
- Ustalenie minimalnego wskaźnika powierzchni terenów biologicznie czynnych na poziomie 75% na terenach o nachyleniu powyżej 5,0% dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,

letniskowej, zamieszkania zbiorowego, usług zdrowia (lecnictwa uzdrowiskowego), usług sportu i rekreacji oraz usług turystycznych.

- Uwzględnianie założeń „Programu opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego” w gminnych programach opieki nad zabytkami w celu skoordynowania działań w sferze ochrony zabytków.
- Weryfikacja przebiegu i modernizacja Drogi Śródsudeckiej (Via Montana) poprawiająca bezpieczeństwo trasy i jej atrakcyjność turystyczną oraz skuteczność ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych w obszarze oddziaływania trasy.
- Wskazywanie w dokumentach planistycznych obiektów i obszarów, które powinny uzyskać ustawową formę ochrony zabytków (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w wojewódzkiej ewidencji zabytków).
- Wyeliminowanie lokalizacji zwartych kompleksów zabudowy produkcyjnej o powierzchni większej niż 1,0 ha oraz usługowej o powierzchni większej niż 2,0 ha na terenach o nachyleniu powyżej 5%.
- Wyłączenie z zabudowy, w tym z zabudowy turystycznej i rekreacyjnej:
 - 1) terenów otwartych o największych walorach widokowych predysponowane do rozwoju szlaków turystycznych,
 - 2) obszarów o ekspozycji północnej, obszarów osuwiskowych, zalewowych, inwersyjnych.
- W obszarach stykowych wyznaczonych w Planie obszarów funkcjonalnych zapewnienie ciągłości planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach wskazanych na rysunku Planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego.

Kierunek 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska:

- Uwzględnienie ochrony udokumentowanych złóż o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym i planowanie przeznaczenia terenów w sposób niewywołujący potencjalnych konfliktów związanych z ich eksploatacją.
- Ograniczanie przeznaczania zwartych kompleksów gruntów rolnych na zabudowę mieszkaniową i usługową.
- Uwzględnienie obszarów i wymogów ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) i Lokalnych Zbiorników Wód Podziemnych (LZWP), które zostały wskazane na rysunku Planu nr 4. Zasoby środowiska, jako obszary ochrony Zbiorników Wód Podziemnych, zgodnie z warunkami określonymi w planach gospodarowania wodami.
- Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym informacji o obszarach perspektywicznych, na których stwierdzono przesłanki występowania złóż oraz obszarów prognostycznych – rozpoznanych wstępnie wskazanych na Rysunku 4.
- Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym występowania wpływów eksploatacji górniczej w zasięgu terenów górniczych.

Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.

Kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:

- Dążenie do transformacji systemów zaopatrzenia w ciepło, poprzez:
 - 1) wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz urządzeń zasilanych paliwem gazowym lub ciekłym w przypadku rozwiązań indywidualnych,
 - 2) sukcesywne podłączenia zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wyposażonej w indywidualne źródła ciepła do scentralizowanych lub grupowych systemów grzewczych.

- Umożliwienie wykorzystania cieków i zbiorników wodnych do produkcji energii, w szczególności w miejscach lokalizacji urządzeń piętrzących.
- Uwzględnienie możliwości realizacji inwestycji wynikających z planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych w lokalnych opracowaniach planistycznych, w zakresie wskazanym w aneksie nr 3 i na rysunku Planu nr 6.
- Uwzględnienie ograniczeń dla rozwoju energetyki wiatrowej wynikających z dokumentu wspomagającego politykę Zarządu Województwa Dolnośląskiego w zakresie energetyki ze źródeł odnawialnych – „Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim”.
- Uwzględnienie preferencji dla lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych na obszarach:
 - 1) położonych w sąsiedztwie dróg i linii elektroenergetycznych,
 - 2) niskim nachyleniu terenu – obszary nizinne,
 - 3) wysokim nasłonecznieniu,
 - 4) nieużytków i gleb nieprzydatnych rolniczo, oraz na dachach obiektów wielkopowierzchniowych.
- Wsparcie dla technologii wytwarzania energii w układach skojarzonych: kogeneracyjnych, trigeneracyjnych oraz poligeneracyjnych.
- Zastosowanie zapisów w lokalnych opracowaniach planistycznych wskazujących wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz gazu ziemnego jako podstawowego paliwa do zasilania urządzeń wytwarzających energię ciepłą, szczególnie w zakresie rozwiązań indywidualnych i grupowych.
- Zastosowanie zapisów w lokalnych opracowaniach planistycznych wskazujących realizację sieci energetycznych jako podziemnych na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych pod rozwój zabudowy. Realizację napowietrznych sieci proponuje się dopuszczać jedynie w uzasadnionych przypadkach, na obszarach regionalnych stref aktywności gospodarczej oraz innych kompleksów zabudowy produkcyjnej lub usługowej o łącznej powierzchni powyżej 10 ha.
- Wykonanie i uwzględnienie bilansu energetycznego, zawierającego analizę potrzeb transportowych użytkowników terenów oraz lokalnych warunków dla rozwoju odnawialnych źródeł energii, przy planowaniu rozwoju przestrzennego gmin.
- Dążenie do wyposażenia w sieć gazową, umożliwiającą wykorzystanie gazu ziemnego do celów grzewczych, wszystkich terenów zabudowanych, w szczególności w jednostkach osadniczych liczących powyżej 0,5 tys. mieszkańców. W przypadku braku:
 - 1) możliwości technicznych lub warunków ekonomicznych dla rozwoju sieci gazowej w oparciu o system gazu ziemnego, należy dążyć do dostarczenia gazu przez lokalizację lokalnych systemów dystrybucyjnych opartych na stacjach skroplonego gazu ziemnego,
 - 2) dostępu do dystrybucyjnej sieci gazowej na terenach o rozproszonej zabudowie oraz w jednostkach osadniczych liczących poniżej 0,5 tys. mieszkańców należy preferować zasilanie gazem płynnym.
- Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii, w szczególności na obszarach przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń powietrza.

Kierunek 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów:

- Rozbudowa systemów umożliwiających dostarczanie wody i odbiór ścieków, w szczególności na wrażliwych obszarach ochrony zbiorników wód podziemnych.
- W lokalnych opracowaniach planistycznych, na podstawie opracowań ekofizjograficznych, zaleca się wskazanie zasięgu terenów, na których możliwe jest stosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.
- W zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania ścieków komunalnych, na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych na rozwój zabudowy należy stosować rozwiązania zbiorcze lub grupowe.

- Stosowanie indywidualnych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę:
 - a) powinno być możliwe wyłącznie na terenach o niskiej koncentracji osadnictwa (jednostek osadniczych posiadających poniżej 0,5 tys. mieszkańców) oraz niskiej intensywności zabudowy (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca lub bliźniacza oraz zabudowa zagrodowa),
 - b) poza terenami o niskiej koncentracji osadnictwa i intensywności zabudowy, powinno być ograniczone do celów gospodarczych i produkcyjnych oraz przeciwpożarowych.
- Stosowanie indywidualnych rozwiązań w zakresie odprowadzenia ścieków komunalnych:
 - 1) na terenach aglomeracji ściekowych, zgodnie z warunkami określonymi w AKPOŚK 2017,
 - 2) poza aglomeracjami ściekowymi
 - a) powinno być możliwe wyłącznie na terenach o niskiej koncentracji osadnictwa (jednostek osadniczych posiadających poniżej 0,5 tys. mieszkańców) oraz niskiej intensywności zabudowy (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca lub bliźniacza oraz zabudowa zagrodowa),
 - b) powinno być ograniczone na terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oraz jednorodzinnej szeregowej i grupowej.

Kierunek 3.3. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej:

- Wspieranie rozwoju sieci teleinformatycznych na obszarach problemowych, w których nie występuje infrastruktura telekomunikacyjna umożliwiająca świadczenie usług dostępu do Internetu o wymaganej przepustowości.
- Wspieranie rozwoju systemów łączności bezprzewodowej oraz uwzględnianie stref ochronnych wokół obiektów radiowo-telewizyjnych oraz pasów ochronnych linii radiowych.
- Zapewnienie zintegrowanego rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej z infrastrukturą energetyczną, wodnokanalizacyjną i transportową.

Kierunek 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:

- Ograniczanie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią oraz wdrażanie (po opracowaniu) wytycznych Planu Zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry w zakresie „Lokalizacyjnych i technicznych aspektów zabudowy na obszarach zagrożonych powodzią”.
- Ograniczanie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią, w tym dostosowanie zagospodarowania i warunków technicznych zabudowy do stopnia zagrożenia, z uwzględnieniem cyklicznych zalewów.
- Uwzględnienie komponentu adaptacyjnego (do zmian klimatu) w dokumentach planistycznych, strategicznych i operacyjnych gminy, w tym m.in. odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych.
- Uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych granic i funkcji polderów.
- Uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych ustaleń przestrzennych z zakresu małej retencji, wynikających z opracowanego programu małej retencji dla województwa dolnośląskiego.
- Wyznaczenie w opracowaniach ekofizjograficznych obszarów o dużej zdolności retencyjnej i terenów o obniżonej pojemności retencyjnej, które wymagają kompensacji oraz uwzględnianie tych obszarów i terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach lokalizacyjnych i w decyzjach o warunkach zabudowy.

Kierunek 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców:

- Ograniczenie planowania terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach, które nie posiadają:
 - 1) możliwości zaopatrzenia w ciepło sieciowe lub nie przewiduje się rozwoju systemów ciepłowniczych;
 - 2) dostępu do sieci gazowej lub nie planuje się wyposażenia w sieć gazową;z wyjątkiem terenów zabudowy mieszkaniowej, gdzie do zaopatrzenia w ciepło wykorzystywane będą odnawialne źródła energii.
- Planowanie nowych odcinków dróg w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie hałasu na istniejące i planowane obszary podlegające ochronie akustycznej.
- Planowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach znajdujących się poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu.
- Uwzględnienie strefowego rozmieszczenia terenów, polegającego na lokalizacji terenów niepodlegających ochronie akustycznej w sąsiedztwie terenów, na których usytuowane są ponadnormatywne źródła dźwięku.
- Zachowanie bezpiecznej odległości od zakładów o dużym i o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, które zostały zamieszczone w Aneksie nr 2 a ich rozmieszczenie zostało pokazane na rysunku Planu nr 8. Bezpieczeństwo.

Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.

Kierunek 4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T:

- Uwzględnienie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego możliwości realizacji inwestycji: Budowa kolei dużych prędkości (KDP) tzn. „Y” relacji Warszawa – Łódź – Poznań/Wrocław oraz jego wydłużenie w kierunku Pragi.

Kierunek 4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa:

- Korytarz (alternatywy S3) – przebieg: DK3 Nowa Sól – Polkowice – Lubin – Legnica – Jawor – Bolków – dalej jako DK5 Kamienna Góra – Lubawka granica państwa.
- Korytarz (praski) – przebieg: S3 Nowa Sól – Polkowice – Lubin – Legnica – Jawor – Bolków – Kamienna Góra – Lubawka granica państwa.
- Korytarz „sudecki południowy” – przebieg: DK30 Zgorzelec – Lubań – Jelenia Góra – dalej jako DW367 Kowary – Kamienna Góra – Wałbrzych - dalej jako DW381 Nowa Ruda - Kłodzko – dalej jako DK46 Paczków.
- W ramach wskazanych ciągów drogowych postuluje się o uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednoczenia parametrów użytkowych dróg wchodzących w skład danego korytarza. Szczególnie istotnym jest zapewnienie możliwości dostosowania parametrów technicznych dróg do obowiązujących normatywów, w oparciu o realne uwarunkowania terenowe. W miarę możliwości należy ograniczać lokalizację nowych zjazdów oraz skrzyżowań z drogami dojazdowymi i lokalnymi. Obsługa przyległych terenów powinna odbywać się poprzez już istniejące zjazdy, skrzyżowania oraz nowe drogi o klasie co najmniej zbiorczej, a dotyczy to w szczególności dróg klasy technicznej G i GP. W ramach wskazanych korytarzy należy dążyć do realizacji ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych zgodnie ze Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego.

Zasady zagospodarowania dla gminy Kamienna Góra wynikające z ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienna Góra

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamienna Góra wskazano, iż celem strategicznym rozwoju przestrzennego gminy Kamienna Góra, jako elementu programu jej zrównoważonego rozwoju (ekorozwoju) jest uzyskanie takiej funkcjonalno-przestrzennej struktury tej jednostki, która w harmonijny, zrównoważony sposób wykorzysta jej walory i zasoby przyrodnicze oraz kulturowe dla poprawy warunków życia mieszkańców. Cel ten będzie realizowany przez następujące cele bezpośrednie:

- kompleksową ochronę przyrody i krajobrazu oraz poprawę stanu środowiska w obszarze gminy;
- ochronę dziedzictwa kulturowego, służącą utrwalaniu tożsamości jednostek osadniczych gminy i utrzymaniu ich, jako głównych elementów struktury przestrzennej;
- rozwój głównych gałęzi gospodarki przy wykorzystaniu w maksymalnym stopniu własnego potencjału i naturalnych predyspozycji dla rozwoju zwłaszcza, tzw. "małej" przedsiębiorczości oraz turystyki i rekreacji;
- uzyskanie wysokich standardów i ładu w zagospodarowaniu przestrzennym gminy oraz harmonizację całego układu przestrzennego;
- pełne wykorzystanie powiązań komunikacyjnych gminy dla jej rozwoju oraz ich rozbudowa w powiązaniu z budową autostrady A3, modernizacją drogi krajowej Nr 371 oraz utworzeniem w Lubawce towarowego przejścia granicznego. Rozwój funkcji turystycznej z uwzględnieniem rozwoju rolnictwa, usług i nieuciążliwego przemysłu.

Głównymi elementami struktury funkcjonalno-przestrzennej będą:

- spójny system istniejących i projektowanych przyrodniczych terenów chronionych;
- spójny system ochrony wartościowych elementów środowiska kulturowego; kompleksy leśne, kompleksy łąkowo-pastwiskowe i grunty orne;
- kompleksy wód otwartych;
- rozbudowywany system terenów zainwestowanych a wiejskiego;
- obiekty przemysłowe, produkcyjno-usługowe i usługowe, w tym obiekty dla obsługi turystyki;
- nowe tereny turystyki, wypoczynku i rekreacji w Czarnowie, Janiszowie, Krzeszowie, Krzeszówku, Leszczyńcu, Ogorzelcu, Pisarzowicach i Rędzinach;
- nowe tereny usług i działalności gospodarczej w Krzeszowie, Pisarzowicach, Przedwojowie i Ptaszku oraz docelowo w Jawiszowie;
- tereny powierzchniowej eksploatacji surowców;
- sieć szlaków turystycznych, pieszych i rowerowych oraz ścieżek dydaktycznych;
- sieć dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych, gminnych i lokalnych;
- sieci i urządzenia techniczne, towarzyszące istniejącej zabudowie.

Rozwój przestrzenny terenów gminy będzie miał miejsce przy bezwzględnym przestrzeganiu przyjętych w studium zasad ochrony przyrody i krajobrazu oraz zachowaniu właściwych standardów funkcjonalnych, technicznych i estetycznych zabudowy oraz będzie obejmował:

- utrzymanie istniejącej zabudowy oraz budowę nowych obiektów mieszkalnych, usługowych, gospodarczych i produkcyjnych;
- rozbudowę bazy noclegowej i gastronomicznej dla aktywizacji funkcji turystycznej;
- rozbudowę istniejącego układu szlaków pieszych z wytrasowaniem i oznakowaniem szlaków rowerowych i ścieżek dydaktycznych wraz z zagospodarowaniem głównych punktów widokowych i miejsc odpoczynku;

- rozbudowę istniejącego układu dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych, gminnych i lokalnych (z istniejącymi i projektowanymi parkingami) oraz gospodarczych dróg leśnych, z możliwością ich rozbudowy w zależności od potrzeb;
- utrzymanie i przeprowadzenie gruntownej modernizacji oraz budowy i rozbudowy sieci infrastruktury technicznej, towarzyszącej istniejącej i projektowanej zabudowie;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami złóż surowców mineralnych w istniejących kopalniach przy zastosowaniu bieżącej, sukcesywnej rekultywacji.

Długofalowa realizacja ww. założeń doprowadzi do uporządkowania struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz poprawy standardów zamieszkiwania, pracy i wypoczynku. Dzięki aktywnemu porządkowaniu istniejącej zabudowy i wyposażeniu jej w sprawne systemy obsługi technicznej oraz przy odpowiednim wkomponowaniu u jej w spójny system ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, gmina uzyska nowoczesną zindywidualizowaną strukturę.

Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego

Zgodnie z przyjętymi celami rozwoju przestrzennego gminy Kamienna Góra zasadniczą rolę w jego ukierunkowaniu pełnić będą przyjęte kierunki ochrony środowiska przyrodniczego. Jej przedmiotem są:

- istniejące formy geomorfologiczne, geologiczne i gleby;
- zasoby wodne;
- ekosystemy nieleśne, flora i fauna;
- ekosystemy leśne;
- tereny zieleni urządzonej.

Zakłada się utrzymanie istniejącego systemu ochrony przyrody, na który składają się: Rudawski Park Krajobrazowy, rezerwat „Głazy Krasnoludków”, pomnik przyrody „Diabelska maczuga” oraz pomniki przyrody ożywionej. Jednocześnie zakłada się powiększenie poszczególnych komponentów ww. systemu poprzez:

- utworzenie projektowanego Parku Krajobrazowego Gór Kruczych i Zaworów;
- objęcie ochroną w formie pomników przyrody lub stanowisk dokumentacyjnych 8 obiektów geologicznych i geomorfologicznych;
- objęcie ochroną w formie rezerwatów lub użytków ekologicznych 17 obszarów florystycznych;
- objęcie ochroną w formie rezerwatów lub użytków ekologicznych 9 obszarów faunistycznych.

W obszarze Rudawskiego Parku Krajobrazowego, głównym kompleksie terenów chronionych gminy, zabroniona jest działalność powodująca zanieczyszczenie środowiska (gleby, wody, powietrza), niszczenia roślin i zwierząt oraz przekształcania naturalnej rzeźby terenu.

Celem ochrony:

- zasobów wodnych jest zachowanie struktury ich układu hydrograficznego, ukształtowanej w wyniku oddziaływania naturalnych procesów obiegu wody,
- ekosystemów leśnych jest przywrócenie i odtworzenie ich pierwotnego i naturalnego charakteru,
- ekosystemów nieleśnych i flory jest zachowanie pełnej różnorodności świata roślin, a w szczególności gatunków należących do roślin zagrożonych wskutek różnorodnej działalności człowieka,
- fauny jest zachowanie rzadkich gatunków chronionych zwierząt, zwłaszcza zagrożonych w Polsce, poprzez ochronę ich biotopów i nisz ekologicznych, a także najcenniejszych pod względem składu gatunkowego i bioróżnorodności zoocenoz,
- cennych terenów i obiektów geologicznych oraz geomorfologicznych jest zachowanie ich w istniejącej postaci, uformowanej przez naturę.

- Dla ochrony środowiska glebowego na terenie gminy zakłada się zachowanie występujących tu jednostek podziałowych gleb i przeciwdziałanie ich degradacji, poprzez
- stosowanie w zależności od potrzeb wapnowania podstawowego lub zachowawczego dla podniesienia żyzności użytków rolnych;
- zwiększenie naturalnej retencji leśnej i glebowej;
- zalesienie gleb niskiej jakości oraz zagrożonych erozją lub narażonych na erozję, dopuszcza się zalesienie gleb niskiej jakości na terenach położonych poza wyznaczoną granicą rolno-leśną;
- likwidację miejsc nielegalnego składowania śmieci.

Zakładane w studium kierunki rozwoju przestrzennego terenów zainwestowanych gminy oraz kierunki rozbudowy i modernizacji komunikacji oraz sieci infrastruktury technicznej nie doprowadzą do pogorszenia istniejącego stanu środowiska przyrodniczego. Przyjęta skala rozwoju przestrzennego poszczególnych jednostek osadniczych gminy jako ośrodków koncentracji planowanych inwestycji mieszkalnych, usługowych oraz produkcyjno-usługowych, nie stwarza żadnych zagrożeń, gdyż będzie realizowana z pełnym respektowaniem obowiązujących norm i przepisów w dziedzinie ochrony środowiska.

Kierunki ochrony środowiska kulturowego

Zgodnie z przyjętymi celami rozwoju przestrzennego gminy, w jego ukierunkowaniu równie ważną rolę jak ochrona środowiska przyrodniczego pełnić będzie ochrona środowiska kulturowego. Przedmiotem ochrony w tym zakresie są:

- pojedyncze obiekty i zespoły obiektów zabytkowych, a zwłaszcza zespół klasztorny w Krzeszowie;
- zabytkowe założenia parkowo-pałacowe;
- cmentarze i tereny zieleni urządzonej;
- zabytkowe aleje;
- stanowiska archeologiczne;
- historycznie ukształtowane układy zabudowy wiejskiej.

Celem ochrony wartościowych dóbr kultury jest utrwalenie jej tożsamości i odrębności kulturowej oraz ochrona i rehabilitacja historycznie ukształtowanych zespołów zabytkowych lub pojedynczych obiektów. Dla ochrony tych wartości ochrona prawną objęte są obiekty wpisane do rejestru zabytków obszar strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” w Krzeszowie oraz obszar strefy ochrony konserwatorskiej „B” w Krzeszowie.

Na terenie gminy postuluje się:

- wyznaczyć strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” i „B” przy następujących cennych zespołach zabytkowych:
 - obszar strefy „A”, w Krzeszówku przy kościele filialnym p.w. św. Wawrzyńca, obejmujący zespół kościelny z cmentarzem i plebanią wraz najbliższym otoczeniem;
 - obszar strefy „A” w Kochanowie dla kościoła p.w. św. Mateusza wraz z najbliższym otoczeniem;
 - obszar strefy „B”, obejmujący zabytkowy zespół zabudowy zachowany w pobliżu zespołu klasztorowego w Betlejem, a w szczególności letni pawilon, tzw. „Pawilon na wodzie”, zlokalizowane tutaj kaplice zespołu kalwarii oraz pawilony i budynek pensjonatowy.
- utworzyć rezerwat kulturowy, który obejmowałby teren Krzeszowa wraz z zespołem kaplic Kalwarii i Górą św. Anny. W obrębie rezerwatu kulturowego powinien znaleźć się również zespół kościelny w Krzeszówku,

- wyznaczyć strefy ochrony krajobrazu kulturowego, integralnie związanego z zespołami zabytkowymi, stanowiące jego otoczenie lub o historycznie ukształtowanym charakterystycznym wyglądem, powstałym wskutek działalności ludzkiej. Dotyczy to Czadrowa, Gorzeszowa, Jawiszowa, Kochanowa, Krzeszowa i Krzeszówka
- wpisania do rejestru zabytków proponuje się w pierwszej kolejności:
 - zespół pałacowy w Kochanowie, XIX/XX w.;
 - kamienny most w Krzeszowie z figurą św. Jana Nepomucena;
 - kaplicę ś. Anny w Krzeszowie;
 - Kościół p.w. św. Józefa Oblubieńca w Przedwojowie.

Kierunki rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej

Zakłada się utrzymanie wykształconej dotychczas struktury osadniczej gminy oraz wyodrębnienie w niej następujących ośrodków usługowo-dyspozycyjnych, o istotnej roli dla obsługi mieszkańców:

- Krzeszowa jako ośrodków o znaczeniu ponadlokalnym;
- Leszczyńca i Pisarzowic jako ośrodków wspomagających obsługę w zachodniej części gminy;
- Czadrowa, Przedwojowa, Ptaszkowa i Janiszowa, jako ośrodków funkcjonalnie powiązanych z miastem Kamienną Górą.

Możliwe modyfikacje tego układu, mogą wiązać się z rozwojem turystyki oraz z aktywizacją terenów położonych przy głównych ciągach komunikacyjnych przechodzącym przez gminę o relacji Jelenia Góra – Wałbrzych i Bolków – Lubawka. Wskazane jest dążenie do wzbogacenia oferty usługowej ww. ośrodków, uatrakcyjniających warunki zamieszkania, produkcji oraz wypoczynku.

Poprawa ładu przestrzennego rozumianego zarówno jako dążenie do uzyskania pozytywnych walorów estetycznych, funkcjonalności, logiki i czytelności struktur przestrzennych jak i zharmonizowania ich z walorami naturalnymi otoczenia, winna następować poprzez:

- utrzymanie oraz przeprowadzenie gruntownej modernizacji istniejącej zabudowy mieszkalnej, usługowej i inwentarskiej, przy utrzymaniu lub przeprowadzeniu nieznacznych zmian jej istniejących gabarytów oraz ukierunkowaniu modernizacji na uzyskanie wysokich standardów funkcjonalnych, technicznych i estetycznych;
- budowę nowych obiektów mieszkalnych, usługowych i gospodarczych przede wszystkim w obrębie istniejących ciągów zabudowy, a także w obrębie obszarów rozwoju osadnictwa, z zaleceniem ograniczania do minimum dojazdów i ciągów infrastruktury do siedlisk położonych poza ww. ciągami;
- wprowadzanie nowych zespołów zabudowy w taki sposób, by nie prowadziło to do pogorszenia lokalnych walorów estetycznych i krajobrazowych oraz gruntownych zmian historycznie ukształtowanego krajobrazu poszczególnych jednostek osadniczych;
- preferowanie indywidualnych rozwiązań architektonicznych dla nowych zespołów zabudowy, uwzględniających specyfikę terenu gminy i lokalne tradycje budowania;
- zakaz budowy obiektów kubaturowych w strefach ochrony bezpośredniej od ujęć wodnych i cmentarzy, a także w strefach korytarzy od gazociągów i linii energetycznych; jednocześnie dopuszcza się możliwość lokalizacji obiektów kubaturowych w przypadku rezygnacji ze strefy korytarza od nieczynnego gazociągu wzdłuż drogi Kowary – Wałbrzych (po dokonaniu odpowiednich uzgodnień z Zakładem Gazowniczym S.A. w Zgorzelcu);
- wyłączenie spod zabudowy mieszkaniowej i przemysłowo-gospodarczej oraz infrastruktury technicznej, terenów najbardziej narażonych na zalania powodziowe (tereny, które najbardziej ucierpiały podczas powodzi, głównie w 1997 r.); jednocześnie należy przeprowadzić prace zabezpieczające przed zalaniem terenów, poprzez wprowadzenie rozwiązań hydrotechnicznych i ekologicznych.

Przy modernizacji istniejącej oraz realizacji nowej zabudowy na terenie gminy, przyjmuje się następujące zasady jej przeprowadzenia:

- uzyskana będzie poprawa standardu zamieszkiwania i obsługi oraz poprawa walorów architektoniczno-estetycznych w wystroju zewnętrznym obiektów;
- wyeliminowane zostaną zagrożenia dla stanu czystości wód, gleby i powietrza; uporządkowane będzie jej najbliższe otoczenie;
- wprowadzenie nowych obiektów lub rozbudowa istniejących przeprowadzona będzie przy ich pełnym zharmonizowaniu z otoczeniem (m.in. przy zastosowaniu stromych dachów o spadku 35°- 45° oraz wystroju zewnętrznego nawiązującego do lokalnych tradycji budowania).

Kierunki rozwoju rolnictwa

O kierunkach rozwoju rolnictwa decydować powinno uwzględnienie naturalnych predyspozycji terenu oraz warunków ekonomicznych produkcji rolnej. Analizy uwarunkowań środowiskowo ekonomicznych gminy pozwalają na przyjęcie założeń, że preferowanym kierunkiem rozwoju rolnictwa powinna być hodowla bydła.

Zakłada się pełne zagospodarowanie niewykorzystywanych użytków rolnych oraz obiektów hodowlano-produkcyjnych i zapobieganie zaawansowanemu procesowi degradacji gleb oraz dekapitalizacji obiektów.

Zakłada się także możliwość przebranzowienia obiektów obsługi i produkcji rolniczej na różne formy działalności gospodarczej i usługowej.

Obok uprawiania tradycyjnych form rolnictwa zakłada się wprowadzenie form alternatywnych i komplementarnych. Takimi formami gospodarowania, dobrze wkomponowanymi w warunki naturalne gminy, a ponadto w znacznym stopniu podnoszącymi dochodowość gospodarstw, może być uprawianie rolnictwa ekologicznego i prowadzenie gospodarstw agroturystycznych. Zakłada się wprowadzenie funkcji agroturystycznej w zasadzie we wszystkich wsiach gminy, a w szczególności położonych na obrzeżu Rudaw Janowickich, Gór Kruczych i Zaworów.

Kierunki rozwoju przemysłu i eksploatacji surowców

W rozwoju przemysłu i eksploatacji surowców istotne znaczenie dla gospodarki gminy ma utrzymanie istniejących zakładów przemysłowych oraz wydobycia surowców mineralnych. W szczególności zakłada się:

- utrzymanie istniejących zakładów przemysłowych w Krzeszowie, i Pisarzowicach oraz prowadzenie na ich terenach działalności zgodnie z wymogami ochrony środowiska;
- kontynuację wydobycia surowców mineralnych ze złóż „Borówno”, „Krzeszówek”, „Ogorzelec” i „Rędziny” wraz z prowadzeniem bieżącej rekultywacji zgodnie z opracowanymi projektami rekultywacji;
- rekultywację i etapowe przekształcanie terenów złoża „Krzeszówek” w kierunku wodno-rekreacyjnym z towarzyszącymi usługami sportu i turystyki oraz zielenią urządzoną, zakłada się, że kopalnia „Krzeszówek” przekazywać będzie sukcesywnie tereny położone w granicach obszaru i terenu górniczego, w tym tereny poprzemysłowe pod działalność nie związaną z eksploatacją surowców, osobom fizycznym, prawnym lub Gminie Kamienna Góra;
- gruntowne przekształcenie i rehabilitację terenów cegielni w Krzeszowie w kierunku rekreacyjno-turystycznym z urządzoną zielenią towarzyszącą;
- uruchomienie eksploatacji porfiru z udokumentowanego złoża „Chełmczyk”;
- wyznaczenie w Krzeszowie, Pisarzowicach, Przedwojowie i Ptaszkowie strefy rozwoju usług i działalności gospodarczej (strefa ta ukierunkowana będzie m.in. na lokalizację różnego rodzaju

przedsiębiorstw, obiektów związanych z działalnością turystyczną, usług komercyjnych, itp.); docelowo zakłada się wyznaczenie podobnej strefy w Jawiszowie i Olszynach;

- rozpoznanie przydatności przemysłowej występujących licznie na terenie gminy surowców mineralnych, które mogą stanowić perspektywę dla potrzeb przemysłu.

Kierunki rozwoju turystyki, wypoczynku i rekreacji

Warunki naturalne i kulturowe terenów gminy predysponują ją do rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowej. Zakłada się tu stworzenie komplementarnej, zindywidualizowanej oferty gminnej w dziedzinie rozwoju turystyki, uzupełniającej oferty głównych ośrodków turystycznych Sudetów Zachodnich i Środkowych, takich jak: Karpacz, Szklarska Poręba i Wałbrzych. Wskazanie szczegółowych rozwiązań dla rozwoju turystyki jako funkcji gminy dotychczas słabo rozwiniętej, wymaga opracowania specjalnego programu turystycznego zagospodarowania gminy.

Zakłada się, że główne kierunki napływu ruchu turystycznego na tereny gminy, powiązane z istniejącym układem komunikacyjnym oraz położeniem ośrodków generujących ten ruch po- zostaną nie zmienione. Najistotniejsze znaczenie dla rozrządu ruchu w obszarze gminy posiadają Krzeszów, ośrodki położone na obrzeżu Rudawskiego Parku Krajobrazowego, takie jak: Leszczyniec, Ogorzelec i Pisarzowice oraz Rezerwatu Przyrodniczego w Gorzeszowie.

Na terenie gminy podstawową formą aktywności turystycznej będzie turystyka pielgrzymkowa związana z zespołem klasztornym w Krzeszowie oraz turystyka krajoznawcza, obejmująca turystykę pieszą, narciarstwo śladowe i zjazdowe, turystykę rowerową, prowadzoną po wyznaczonych i oznakowanych trasach, a także wypoczynek pobytowy. Uzupełniającą formą będzie rekreacja i wypoczynek nad wodą oraz zwiedzanie po specjalnie oznakowanych ścieżkach dydaktycznych.

Kierunki modernizacji i rozbudowy układu komunikacji

Zasadniczym elementem przyszłego układu komunikacji drogowej obecnie będzie to droga ekspresowa S3, Szczecin – Gorzów Wielkopolski – Lubawka (granica państwa) – Praga. Autostrada przebiegać będzie na obszarze gminy w kierunku północ – południe, po zachodniej stronie miasta Kamiennej Góry.

Dla pozostałego układu drogowego wśród podstawowych zadań w zakresie modernizacji na terenie gminy zakłada się:

- modernizację dróg wojewódzkich,
- modernizację dróg powiatowych polegającą na lokalnych poszerzeniach korony, szerokości pasa jezdni, wyprostowaniu łuków poziomych i poprawieniu nawierzchni asfaltowych; w pierwszej kolejności powinny być poddane modernizacji drogi prowadzące ruch turystyczny do Krzeszowa oraz do Rudawskiego Parku Krajobrazowego (występują również problemy z brakiem parkingów przy szlakach prowadzących do atrakcji turystycznych);
- pełną modernizację wszystkich dróg gminnych z wykonaniem remontów lub położeniem nawierzchni bitumicznej, budową poboczy oraz infrastruktury towarzyszącej;
- budowę w miarę zachodzących potrzeb, stacji paliwowych i wyspecjalizowanych stacji obsługi technicznej pojazdów oraz parkingów.

Podstawowe zadania w zakresie rozwoju połączeń kolejowych obejmują:

- elektryfikację i modernizację linii o państwowym znaczeniu: Kamienna Góra – Sędziszów i Kamienna Góra – Lubawka – granica państwa;
- docelowo przywrócenie wyłączonej obecnie z ruchu linii nr 308 na odcinku Kamienna Góra – Mysłakowice, przebiegającej częściowo na obrzeżach Rudawskiego Parku Krajobrazowego oraz linii nr 330 Kamienna Góra – Krzeszów włącznie.

Kierunki modernizacji i rozbudowy układu sieci i urządzeń infrastruktury technicznej

Zaopatrzenie w wodę

Dobrze rozwinięty system zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Kamienna Góra wymaga rozbudowy, a w niektórych fragmentach przebudowy dla osiągnięcia jednakowego poziomu obsługi odbiorców na całym obszarze gminy. Osiągnięcie tego celu wymaga przeprowadzenia następujących działań inwestycyjnych i modernizacyjnych:

- przebudowy systemu wodociągowego funkcjonującego w rejonie Krzeszowa w oparciu o zasoby ujęcia „Betlejem”, dla poprawy układu zasilania i uzyskania jego funkcjonalnej spójności;
- budowy ujęcia i sieci wodociągowej dla wsi Czarnów z wykorzystaniem wód z potoku przepływającego przez tę wieś;
- budowy ujęcia wody i sieci wodociągowej dla wsi Rędziny w oparciu o zasoby potoku Opatówka i jego hydrauliczne powiązanie z systemem wodociągowym Pisarzowic dla podwyższenia pewności zasilania odbiorców;
- doprowadzenia wody do nieobjętej dotychczas systemem wodociągowym części Ptaszkowa;
- przejścia przez gminę ujęcia wody zaopatrującego osiedle mieszkaniowe w Ogorzelcu na potrzeby komunalne i budowę sieci wodociągowej, która będzie zaopatrywać w wodę całą miejscowość;
- rozbudowę i modernizację ujęcia wody i sieci wodociągowej w Leszczyńcu tak, aby zasięg oddziaływania systemu wodociągowego obejmował wszystkich mieszkańców;
- budowę sieci wodociągowej w Szarocinie w powiązaniu z systemem wodociągowym Leszczyńca lub z wykorzystaniem rozpoznanych zasobów w rejonie Szarocina – Białki.

Odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków

Zakłada się, że poza istniejącymi lub realizowanymi systemami opierającymi się na wysoko- sprawnych wiejskich oczyszczalniach ścieków w Przedwojowie i Krzeszowie, rozwój obiektów gospodarki ściekowej na terenie gminy Kamienna Góra odbywać się będzie głównie w oparciu o układy lokalne bądź indywidualne o rozwiązaniach dostosowywanych do warunków miejscowych. O wyborze rozwiązań decydować będą takie czynniki jak układ terenu, warunki geologiczne, charakter zabudowy, stosunki własnościowe, inicjatywy lokalne.

Różnorodności tych rozwiązań w ujęciu przestrzennym towarzyszy wymóg wysokiej sprawności technologicznej. Rozwiązania te stosowane będą przede wszystkim w miejscowościach, w których charakter zabudowy decyduje o ich opłacalności. Należą do nich: Czarnów, Rędziny, Raszów, Dębrznik, Krzeszówek, Dobromyśl, Kochanów, Jawiszów, Olszyny, Gorzeszów i Lipienica.

Dla wsi o zwiększonym odpływie ścieków sanitarnych i bardziej zwartej zabudowie, do których należą: Ogorzelec, Leszczyniec, Szarocin, Pisarzowice, i Czadrów alternatywą dla rozwiązań lokalnych i indywidualnych jest budowa zbiorczych systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków.

Zakłada się, że Ptaszków i Janiszów, z uwagi na opłacalność takiego rozwiązania, zostaną przyłączone do miejskiego układu kanalizacyjnego Kamiennej Góry.

Zaopatrzenie w gaz

Zakłada się wykorzystanie sprzyjających warunków istniejących na terenie gminy Kamienna Góra do rozwoju zbiorczych systemów zaopatrzenia w gaz przewodowy przez podjęcie budowy układu rurociągów zasilających wysokiego ciśnienia, stacji redukcyjno-pomiarowych i gazociągów rozdzielczych średniego ciśnienia doprowadzających gaz do odbiorców. „Północny” system zaopatrzenia w gaz obejmować będzie następujące miejscowości: Ptaszków, Raszów, Rędziny, Pisarzowice, Szarocin, Leszczyniec i Ogorzelec. System „Południowy” powiązany z odbiorcami na terenie gminy

Lubawka zasili odbiorców w: Czadrowie, Krzeszowie, Krzeszówku, Dobromyślu, Gorzeszowie, Jawiszowie i Kochanowie.

Ciepłownictwo

Dominującymi nośnikami energii wykorzystywanymi do ogrzewania budynków będą na terenie gminy paliwa stałe oraz lokalnie stosowane układy wykorzystujące gaz bezprzewodowy lub olej opałowy. Radykalna zmiana nastąpi po zrealizowaniu programu gazyfikacji gminy. W miejscowościach objętych tym programem gaz będzie podstawowym paliwem, które zaspokoi wszystkie potrzeby w tym grzewcze.

Alternatywą, która może mieć zastosowanie, są rozwiązania lokalne z zastosowaniem paliw uznawanych za ekologiczne oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii takich jak woda, wiatr, słońce do produkcji energii elektrycznej wykorzystywanej m.in. do celów grzewczych.

Elektroenergetyka

Zapewnienie dostawy energii elektrycznej odbiorcom na terenie gminy Kamienna Góra o parametrach zgodnych z normami, związane jest z potrzebą budowy nowych stacji transformatorowych 20/0,4 kV oraz linii 20 kV zasilających te stacje transformatorowe. Poprawa warunków zasilania odbiorców oraz zapewnienie dostawy energii elektrycznej dla planowanych obiektów, w ujęciu kierunkowym wymagać będzie budowy na terenie gminy 17 stacji transformatorowych 20/0,4 kV oraz ok. 11.000 m linii energetycznych 20 kV. Wymaganym działaniem równoległym jest modernizacja istniejącej sieci niskiego napięcia.

Gospodarka odpadami

Składowanie odpadów na wysypisku w Lubawce, administrowanym przez UMiG Lubawka.

Dla prowadzenia prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi w obszarze gminy przyjmuje się następujące działania:

- prowadzenie edukacji ekologicznej z zakresu racjonalnego postępowania z odpadami w szkołach, na łamach lokalnej prasy, w formie ulotek, broszur;
- współdziałanie z jednostkami organizacyjnymi i osobami podejmującymi zbieranie i zagospodarowywanie odpadów.

Telekomunikacja

Realizacja programu rozbudowy i modernizacji sieci telekomunikacyjnych zapewni pełne pokrycie potrzeb mieszkańców gminy na usługi telekomunikacyjne.

VIII. Obszary strategicznej interwencji

Teren gminy Kamienna Góra znajduje się poza obszarami strategicznej interwencji (OSI) wyznaczonymi w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, a zatem nie stanowi obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją. Konsekwencją tego jest to, iż w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 – Kamienna Góra nie znalazła się w zestawieniu gmin objętych OSI.

Z punktu widzenia lokalnego wymiaru przestrzennego również nie występują obszary wymagające strategicznej interwencji.

IX System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

System wdrażania Strategii

Skuteczna realizacja wyznaczonych celów i kierunków działań dokumentu „Lokalne Strategie Rozwoju Gminy Kamienna Góra na lata 2023-2030” zależy będzie od prawidłowego ustanowienia systemu zarządzania procesami rozwojowymi i włączeniem w te działania szerokiego grona interesariuszy wszystkich szczebli administracji publicznej oraz sektora pozarządowego i gospodarczego. Poza określeniem systemu instytucjonalnego równie ważne będzie zarysowanie warunków organizacyjnych dla wdrażania, monitorowania, aktualizacji i ewaluacji Strategii.

Ze względu na długoterminową perspektywę wdrażania Strategii opisano główne założenia systemu, a szczegółowe rozwiązania będą ustalane według potrzeb wraz z postępowaniem prac.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie strategii

Wdrażanie celów i kierunków działań Strategii polegać będzie przede wszystkim na koordynacji współpracy pomiędzy zaangażowanymi w ten proces podmiotami, tj.:

Radą Gminy Kamienna Góra, która odpowiada za:

- zatwierdzenie Strategii,
- zatwierdzenie zmian Strategii,
- nadzór nad postępami i efektami wdrażania poprzez zatwierdzanie rocznego raportu o stanie gminy, który zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym obejmuje podsumowanie działalności w zakresie realizacji Strategii.

Wójtem Kamiennej Góry, który odpowiada za:

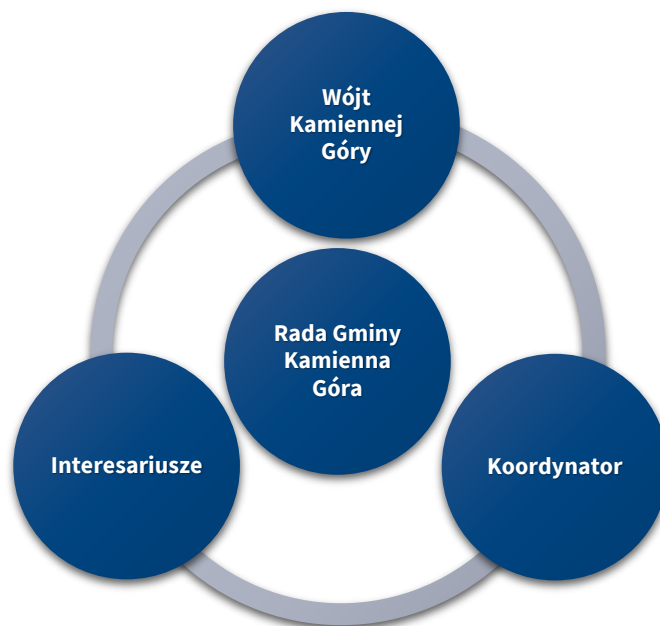
- nadzór nad realizacją celów i kierunków działań przyjętych w Strategii,
- zapewnienie środków finansowych na realizację celów i kierunków działań przyjętych w Strategii poprzez uwzględnienie ich w budżecie gminy i Wieloletniej Prognozie Finansowej, jak również poprzez pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania,
- monitoring, ocenę realizacji oraz opracowanie zmian Strategii,
- inicjowanie procedury zmiany Strategii.

Koordynatorem wdrażania Strategii (jednostka/osoba w strukturach Urzędu Gminy Kamienna Góra), który odpowiada za:

- obsługę Wójta Kamiennej Góry w zakresie jego zadań związanych z realizacją Strategii,
- przepływ informacji na temat działań związanych z wdrażaniem Strategii,
- promocję efektów realizacji Strategii,
- współpracę z interesariuszami Strategii w procesie jej wdrażania.

Interesariuszami wdrażania Strategii, którzy odpowiadają za:

- realizację zadań wynikających ze Strategii,
- wnioskowanie o zmiany w Strategii,
- dostarczanie danych do monitorowania oraz oceny wdrażania Strategii.

Rysunek 37. Podmioty zaangażowane w zarządzanie Strategią

Źródło: opracowanie własne.

Monitoring Strategii

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych wskaźników, w szczególności opisanych w rozdziale *Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia*,
- przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji Strategii w ramach raportu o stanie gminy, zgodnie z art. 28aa ustawy o samorządzie gminnym.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych celów kierunków działań Strategii i dostarczy danych do działań ewaluacyjnych.

Ewaluacja

W związku z postanowieniami art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym – Strategia podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju województwa. Badanie ewaluacyjne powinien przeprowadzić podmiot zewnętrzny niezależny od podmiotów wdrażających Strategię. Realizowane będą następujące rodzaje ewaluacji:

1. Ewaluacja mid-term

Z uwagi na okres wdrażania Strategii do 2030 r. zasadne jest przeprowadzenie ewaluacji „połówkowej” tzw. mid-term, tj. w 2027 r. Celem badania w połowie okresu realizacji jest ocena wstępnych wyników realizacji, takich jak: osiągnięte na danym etapie wdrażania produkty, rezultaty, stopień osiągnięcia celów, wykorzystanie środków finansowych oraz system wdrażania i monitorowania. Decyzję o przeprowadzeniu ewaluacji mid-term podejmie Wójt Gminy Kamienna Góra na wniosek koordynatora wdrażania Strategii.

2. Ewaluacja ex-post

Po zakończeniu okresu realizacji Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Jest to badanie podsumowujące, którego głównym celem jest określenie trwałości zrealizowanych działań oraz stopnia ich oddziaływania. Istotną rolę odgrywa odniesienie się do założonych w Strategii celów oraz ocena, na ile udało się je osiągnąć. Ewaluacja ex-post powinna obejmować również pozytywne

i negatywne czynniki wpływające na wdrażanie Strategii, a także identyfikować ewentualne wystąpienie efektów niezaplanowanych. Wyniki ewaluacji ex-post służą nie tylko kompleksowemu podsumowaniu realizacji Strategii, lecz również powinny stanowić istotne źródło informacji w strategicznym planowaniu interwencji publicznych w kolejnych latach. Decyzję o przeprowadzeniu ewaluacji ex-post podejmie Wójt Gminy Kamienna Góra na wniosek koordynatora wdrażania Strategii.

3. Ewaluacja on-going (według potrzeb)

Ocena realizacji Strategii typu on-going może zostać przeprowadzona w każdym momencie jej wdrażania, w sytuacji, gdy nastąpi konieczność potwierdzenia występowania przesłanek, o których mowa art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym. O potrzebie przygotowania ewaluacji on-going zdecydował Wójt Gminy Kamienna Góra na wniosek koordynatora wdrażania Strategii.

Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Za dokumenty wykonawcze uznaje się Plany, Programy, dla których kompetencje do zatwierdzenia z tytułu przepisów prawa posiada Rada Gminy Kamienna Góra lub Wójt Gminy Kamienna Góra. Poniżej prezentowane wytyczne mają zastosowanie dla dokumentów wykonawczych opracowywanych lub aktualizowanych po dacie przyjęcia niniejszej Strategii:

1. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych w części dotyczącej monitoringu (jeżeli dotyczy) zaleca się uwzględnienie odpowiednich wskaźników, które zostały wskazane w rozdziale pn. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.
2. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych w części dotyczącej ich zarządzania (jeżeli dotyczy) zaleca się włączenie koordynatora wdrażania Strategii w procesy przepływu informacji w zakresie opracowania i wdrażania przedmiotowych planów i programów.
3. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych w części dotyczącej ich realizacji zaleca się wskazanie spójności tych dokumentów z niniejszą Strategią.
4. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych realizowanych w sferze społecznej zaleca się uwzględnienie działań/projektów wynikających z adekwatnych kierunków działań wskazanych w Celu 1. *Zrównoważony i włączający rozwój społeczny.*
5. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych realizowanych w sferze gospodarczej zaleca się uwzględnienie działań/projektów wynikających z adekwatnych kierunków działań wskazanych w Celu 2. *Konkurencyjna i elastyczna lokalna gospodarka.*
6. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych realizowanych w sferze przestrzennej zaleca się uwzględnienie działań/projektów wynikających z adekwatnych kierunków działań wskazanych w Celu 3. *Nowoczesna i spełniająca oczekiwania mieszkańców oraz odpowiadająca na wyzwania przyszłości przestrzeń gminy Kamienna Góra.*

Dodatkowo ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej zawarte w niniejszej strategii powinny być w pierwszej kolejności przeniesione do Studium Gminy Kamienna Góra, a następnie powinna nastąpić ich szczegółowa implementacja do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z przepisami art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym co najmniej raz w czasie kadencji rady gminy należy wykonać analizę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy oraz wynikający z niej wieloletni program sporządzania aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ww. dokument powinien zawierać między innymi analizę spójności ustaleń Studium Gminy Kamienna Góra z zapisami niniejszej strategii rozwoju. W przypadku znacznych rozbieżności tych dokumentów należy jak najszybciej przystąpić do sporządzenia aktualizacji Studium Gminy Kamienna Góra.

Poza tym dla zapewnienia wysokich walorów przestrzeni, kształtowania ładu przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju na wysokim poziomie, co najmniej raz na 10 lat należy ujednolicić i dostosować do aktualnych potrzeb formalno-prawnych oraz trendów rozwojowych Studium Gminy Kamienna Góra oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Docelowo należy objąć miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego cały obszar Gminy Kamienna Góra w jej granicach administracyjnych.

Plany miejscowe, zgodnie z obowiązującymi przepisami, należy sporządzać według kolejności określonej w analizie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Kamienna Góra oraz wynikającego z niej wieloletniego programu ich sporządzania.

Sugeruje się jednak, aby poza obszarami wymagającymi istotnej i szybkiej interwencji planistycznej, projekty planów miejscowych w pierwszej kolejności były wykonywane dla terenów jeszcze nimi nie objętych.

W drugiej kolejności sporządzaniem nowych planów miejscowych należałoby objąć tereny posiadające dokumenty planistyczne, dla których stwierdzono największą rozbieżność między nimi, a ustaleniami zawartymi w aktualnym Studium Gminy Kamienna Góra.

Trzeci etap sporządzania planów miejscowych powinien być związany z korektą dokumentów, które weszły w życie przed uchwaleniem aktualnego Studium Gminy Kamienna Góra. Ich kolejność powinna być warunkowana datą powstania poszczególnych opracowań.

X Ramy finansowe i źródła finansowania

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w niniejszej Strategii jest pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zaplanowanych kierunków działań i projektów.

Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w Strategii będą:

- budżet gminy,
- budżet wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- fundusz pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków budżetu państwa,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki z Unii Europejskiej,
- środki pomocowe pozyskiwane przez interesariuszy uczestniczących w realizacji Strategii,
- środki własne interesariuszy uczestniczących w realizacji Strategii,
- inne środki zewnętrzne (np. Polski Ład).

Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez gminę, jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu. Strategia jest podstawą skutecznego pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej, dla których stanowi potencjalne uzasadnienie.

Jako uzupełnienie środków gminnych należy wskazać aktywną współpracę z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi, które niejednokrotnie mają szersze możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe.

Ramy finansowe realizacji Strategii określać będzie budżet gminy oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Kamienna Góra. Ze względów formalnych i praktycznych nie ma możliwości określenia pozabudżetowych ram finansowania Strategii, w szczególności w zakresie podmiotów spoza sektora finansów publicznych.

XI. Opis przebiegu opiniowania oraz konsultacji społecznych strategii

Rozdział zostanie uzupełniony po zakończeniu procedury opiniowania i konsultacji społecznych.

XII. Opis procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Rozdział zostanie uzupełniony po zakończeniu procedury opiniowania i konsultacji społecznych.

Spis rysunków

Rysunek 1. Struktura wiekowa gminy Kamienna Góra – stan na 31 grudnia	6
Rysunek 2. Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym	6
Rysunek 3. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy.....	10
Rysunek 4. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców.....	11
Rysunek 5. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	14
Rysunek 6. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 r.	16
Rysunek 7. Wydatki ogółem z budżetu JST na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców – średnia trzyletnia	17
Rysunek 8. Wydatki ogółem z budżetu JST na kulturę i dziedzictwo narodowe na 1 mieszkańca – średnia trzyletnia	21
Rysunek 9. Wydatki ogółem z budżetu JST na kulturę fizyczną, sport i rekreację na 1 mieszkańca	23
Rysunek 10. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem – średnia trzyletnia	27
Rysunek 11. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców	29
Rysunek 12. Struktura dochodów ogółem budżetu gminy Kamienna Góra na koniec IV kw.....	33
Rysunek 13. Dochody ogółem przypadające na 1 mieszkańca – średnia trzyletnia	34
Rysunek 14. Struktura wydatków ogółem budżetu gminy Kamienna Góra na koniec IV kw.	35
Rysunek 15. Wydatki majątkowe na projekty z UE w przeliczeniu na mieszkańca – średnia trzyletnia	35
Rysunek 16. Położenie gminy Kamienna Góra na tle województwa dolnośląskiego i powiatu kamiennogórskiego	36
Rysunek 17. Miejskie obszary funkcjonalne województwa dolnośląskiego	37
Rysunek 18. Sudecki Obszar Funkcjonalny i strefy górskiej oraz przygraniczny obszar funkcjonalny.....	37
Rysunek 19. Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo	38
Rysunek 20. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Kamienna Góra	40
Rysunek 21. Struktura osadnicza gminy Kamienna Góra	41
Rysunek 22. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców – średnia trzyletnia	42
Rysunek 23. Tereny usługowe, w tym sportowo-rekreacyjne gminy Kamienna Góra.....	43
Rysunek 24. Tereny przemysłowe gminy Kamienna Góra	47
Rysunek 25. Tereny rolne gminy Kamienna Góra	48
Rysunek 26. Układ komunikacyjny gminy Kamienna Góra.....	49
Rysunek 27. Ilość zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku przypadająca na 1 mieszkańca	54
Rysunek 28. . Wskaźnik efektywności kosztowej ogółem usług odebranych odpadów komunalnych w 2021 r.	55
Rysunek 29. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej.....	56
Rysunek 30. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy (%).....	60
Rysunek 31. Obszary chronione na terenie gminy Kamienna Góra – część A.....	61
Rysunek 32. Obszary chronione na terenie gminy Kamienna Góra – część B.....	62
Rysunek 33. Plan przeciwdziałania skutkom suszy – łączne zagrożenie suszą	66
Rysunek 34. Logika interwencji Strategii.....	71
Rysunek 35. Analizowane scenariusze rozwoju	73
Rysunek 36. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamienna Góra	87
Rysunek 37. Podmioty zaangażowane w zarządzanie Strategią	113

Spis tabel

Tabela 1. Liczba ludności ogółem – stan na 31 grudnia	5
Tabela 2. Struktura wiekowa gminy Kamienna Góra – stan na 31 grudnia	5
Tabela 3. Prognoza demograficzna ludności gminy Kamienna Góra do 2040 r.	6
Tabela 4. Ruch naturalny na 1000 osób w gminie Kamienna Góra w latach 2014-2021	7
Tabela 5. Przyrost naturalny na 1000 osób	7
Tabela 6. Ruch migracyjny na 1000 osób w gminie Kamienna Góra w latach 2014-2021	7
Tabela 7. Saldo migracji ogółem na 1000 osób.....	8
Tabela 8. Wskaźniki obciążenia demograficznego w gminie Kamienna Góra	8
Tabela 9. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	8
Tabela 10. Pracujący ogółem.....	9
Tabela 11. Pracujący na 1000 ludności	9
Tabela 12. Bezrobotni ogółem	9
Tabela 13. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem ...	10
Tabela 14. Pomoc społeczna w gminie Kamienna Góra.....	11
Tabela 15. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	11
Tabela 16. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej (łącznie z filiami)	12
Tabela 17. Najbardziej aktywne organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Kamienna Góra..	13
Tabela 18. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	13
Tabela 19. Dzieci objęte opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym.....	14
Tabela 20. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat	15
Tabela 21. Przychodnie na 10 tys. ludności.....	16
Tabela 22. Porady lekarskie ogółem	17
Tabela 23. Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1000 mieszkańców	18
Tabela 24. Wykroczenia i przestępstwa zaistniałe na terenie gminy Kamienna Góra	18
Tabela 25. Biblioteki publiczne w gminie Kamienna Góra	19
Tabela 26. Najważniejsze i najpopularniejsze imprezy kulturalne jakie odbywają się w gminie Kamienna Góra	20
Tabela 27. Najważniejsze zabytki zlokalizowane na terenie gminy Kamienna Góra	20
Tabela 28. Kluby sportowe i ich członkowie w gminie Kamienna Góra	22
Tabela 29. Infrastruktura telekomunikacyjna – stan na 31 grudnia 2019 r.....	23
Tabela 30. E-usługi publiczne świadczone przez Urząd i jednostki budżetowe w gminie Kamienna Góra	24
Tabela 31. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Kamienna Góra	26
Tabela 32. Podmioty wpisane do rejestru REGON według sekcji PKD w gminie Kamienna Góra.....	26
Tabela 33. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem.....	27
Tabela 34. Wskaźniki podmiotów gospodarczych w gminie Kamienna Góra	28
Tabela 35. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności.....	28
Tabela 36. Gospodarstwa rolne w gminie Kamienna Góra	30
Tabela 37. Atrakcje turystyczne występujące na terenie gminy Kamienna Góra.....	31
Tabela 38. Szlaki turystyczne w gminie Kamienna Góra	31
Tabela 39. Turyści zagraniczni (nierezydenci).....	32
Tabela 40. Wykonanie dochodów i wydatków w budżecie gminy Kamienna Góra na koniec IV kw. (w zł)	33
Tabela 41. Struktura dochodów ogółem budżetu gminy Kamienna Góra na koniec IV kw. (w mln zł)	33
Tabela 42. Struktura dochodów własnych budżetu gminy Kamienna Góra na koniec IV kw. (w zł).....	34
Tabela 43. Struktura wydatków ogółem budżetu gminy Kamienna Góra na koniec IV kw. (w mln zł).....	34
Tabela 44. Wydatki budżetowe gminy Kamienna Góra według działów na koniec IV kw. (w zł)	35
Tabela 45. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania.....	42

Tabela 46. Szlaki rowerowe w gminie Kamienna Góra.....	51
Tabela 47. Węzły przesiadkowe znajdujące się na terenie gminy Kamienna Góra	53
Tabela 48. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na mieszkańca (w kg).....	54
Tabela 49. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów 2021 r.	54
Tabela 50. Wskaźnik efektywności kosztowej ogółem usług odebranych odpadów komunalnych	55
Tabela 51. Oczyszczalnie ścieków wraz z oceną wydajności w gminie Kamienna Góra.....	56
Tabela 52. Obszary prawnie chronione (w ha)	59
Tabela 53. Mapy zagrożenia powodziowego dla gminy Kamienna Góra z uwzględnieniem Q1% i Q10%	65
Tabela 54. Obszary wymagające odnowy na terenie gminy Kamienna Góra.....	67
Tabela 55. Zestawienie celów i kierunków działań Strategii	74
Tabela 56. Spójność Celu 1 Strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030	78
Tabela 57 Spójność Celu 2 Strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030	80
Tabela 58. Spójność Celu 3 Strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030	83
Tabela 59. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.....	84